

Det norske språk- og litteraturselskap, 1965/2011
Eit gammalt utdrag or Bergsbok
Teksten er lastet ned fra bokselskap.no

Eit gammalt utdrag or Bergsbok

Utgåve ved Asgaut Steinnes

Det norske språk- og litteraturselskap, 1965

AVSTYTTINGAR OG UTGJEVARTEIKN

INNLEIING

[Hannover-manuskriptet](#)

[Bergsbok](#)

[Ymist om utdraget](#)

[Forfattaren](#)

[Utgåva](#)

[Jamføringsliste](#)

[Faksimile av vassmerke og skrivarhender](#)

TEKST

[Haraldt Haarfager](#)

[Oluff Tryggebønn](#)

[Hogenn Adelstenn](#)

[Grønlandt](#)

[Oluff Haraldtzønn Dygre](#)

AVSTYTTINGAR OG UTGJEVARTEIKN

Om merki *a* og *b* for dei to manuskripti i Hannover-manuskriptet sjå innleiingi.

B står for Bergsbok.

OH: Den store saga om Olav den hellige ved Oscar Albert Johnsen og Jón Helgason, Oslo 1941.

OT: Óláfs saga Tryggvasonar en mesta ved Ólafur Halldórsson, I-II. Kbh. 1958-1961.

Haken [i samanheng med fotnotar til teksti: Sjå kap. 5. *Utgåva*.

{ } tyder at det *som* står mellom teikni, er overstroke i kodeks.

! ' tyder at det *som* står mellom teikni, er tilskrive øver lina i kodeks.

Stjerna * føre eit ord tyder at ordet verkeleg er skrive såleis i kodeks.

INNLEIING

1. Hannover-manuskriptet.

Manuskriptet til den teksti *som* er prenta i denne utgåva, finst i Niedersächsische Landesbibliothek i Hannover, før kalla det kongelege biblioteket, i eit band *som* er signert «Hdschr. XXXI. 1711». Bandet inneheld to sjølvstendige manuskript *som* er innbundne saman. Dei vert her kalla *a* og *b*. Det fyrste er ei avskrift av «Den norske krønike» av Mattis Størssøn (+ eit innskote ÷ eit øversprunge stykke, sjå nedanfor). Det andre inneheld den teksti *som* vert utgjevi her. Teksti er eit utdrag or den store saga om Olav Tryggveson og den store saga om Olav den heilage.

Det var L. Daae *som* fyrst kom øver dette «Brudstykke af en Sagaoversættelse» då han var innom Hannover-biblioteket i 1870. Han trudde at det måtte vera eit arbeid av Peder Claussøn. Gustav Storm fekk seinare bandet lånt til Kristiania og fann då at utdraget or dei to kongesogene ikkje hadde noko med Peder Claussøn å gjera. «Det er», seier han i eit arbeid frå 1876, «skrevet omkr. Aar 1600, men er tydeligvis Afskrift; det er forfattet i Norge af en Nordmand og udført efter en endnu bevaret Codex, den saakaldte *Bergs abóta bók* i Stockholm. Det eneste Forhold, hvori det staaer til Peder Claussøn, er at ogsaa han har benyttet samme Codex til Indskud i Kongesagaerne.» Til slutt heiter det hjå Storm: «Vi haabe, at naar det, *som* der har været Tale om, blir

Alvor med Udgivelsen af Abbed Bergs Bog, ogsaa denne gamle Oversættelse vil blive taget med.»

Storm tok ei avskrift av soge-utdraget medan manuskriptet var i Kristiania. Avskrifti er nå i Universitetsbiblioteket i Oslo og hev nummeret ms. fol. 1118:5. Bandet hev seinare på nytt vore lånt til Oslo i 1957 og 1963. I 1957 vart det mikrofotografert. Ein kopi av heile bandet etter mikrofilmen i noko nær full storleik er frå 1961 i Universitetsbiblioteket og hev fenge nummeret ms. 4° 1996 med merki *a* og *b* for dei to manuskripti i bandet. Det er desse merki *som* nå vert nytta her.

Nedanfor fylgjer nokre fleire opplysningar om manuskriptet. Mykje av det er oppatt-teke frå s. 20 f. i artikkelen «Om Bergsbok i 1500-åri» av Asgaut Steinnes i *Maal og Minne* 1962.

«Hdschr. XXXI. 1711» er eit band i lite kvartformat. Høgdi på bladi er etter innbindingi 19,1 cm, breiddi 15,7 cm. Omslaget er eit opphavleg kvitt pergamentband med stempel og rulleborder. Ms. *a* er på 17 legg, kvart legg opphavleg på 8 blad. Leggi er nummererte med store bokstavar frå A til R. Nummeret står nedst på fyrste sida i kvart legg. I legg A er det sjuande bladet bortkome, såleis at heile denne luten av bandet nå er på 135 blad. Til høgre under nedste lina på kvar tekstsida står ein «kustode» = fyrste ord eller staving på neste side. Ms. *b* er på 10 legg *som* ikkje er nummererte, kvart på 8 blad. Kustode er i dei 9 fyrste leggi nytta berre på den siste sida i kvart legg og hev gjort same teneste *som* nummereringi i ms. *a*. I det tiande legget hev ein ny skrivar *som* tek til midt i legget (sjå nedanfor), sett til kustode på dei 9 siste sidene. Etter dette legget fylgjer eit tilsvarande legg der det fyrste bladet er bortkome og dei 7 andre bladi tome. På det bortkomne bladet hev det stade i høgdi eit par setningar *som* hev vore slutten av utdraget. Opphavleg hev det vore 3 legg til sist i bandet, kvart på 6 blad. Desse bladi er alle utrivne så nær *som* dei to fyrste i siste legg, begge tome frårekna ein tysk sentens på siste sida. Til dette kjem eit forsatsblad framme i boki. Det tilsvarande bladet bak i boki er utrive. På innsida av frampermen står signaturen «Hdschr. XXXI. 1711». Ordet «Hdschr.» føre nummeret er tilskrive seinare med blyant. Øvst på forsatsbladet står Hans Jørgensøn Eghdt», under dette namnet på nytt nummeret XXXI. 1711» og midt på sida under nummeret med blått stempel BIBLIOTHECA REGIA HANNOVERANA på 3 liner i liggjande oval. Det same stempelet står på fyrste og

siste tekstsida. Øvst på innsida av bakpermen står «Niels Christensbønn Egenn haandtt».

«Hans Jørgensøn» og «Niels Christensbønn» er venteleg menn som i si tid hev ått boki. Kven desse mennene var, og korleis boki hev kome til Hannoverbiblioteket, er ikkje funne.

Bandet hev nyare foliering som tek til på fyrste blad i legg A, og som i ms. *a* går frå 1 til 135 (det sjuande bladet i legg A var bortkome før bandet vart foliert), i *b* frå 136 til 215 (siste blad i legg 10). Dei tome bladi sist i boki er ikkje folierte.

Vassmerki syner at det er nytta 3 slag *papir* i boki: eitt i heile ms. *a*, legg A-R, eitt i heile ms. *b*, legg 1-10, og eitt i bladi etter legg 10. Her er det papiret i ms. *b* som er av interesse.

Vassmerket i ms. *b* er eit dobbelt tårn med eit særleg merke i feltet under tårnet (sjå under, s. XXVIII). Det finst ein heil serie av vassmerke med det same doble tårnet, men med skiftande merke i feltet nedanfor. Vassmerke med same figur og med same merke under tårnet som i ms. *b* finn ein i Riksarkivet i ein serie kongebrevkonsept frå mai 1579, i nokre blad i herredagsdomboki for 1585 med dei stykki som er reinskrivne sist, i eit brev som er utferda 25. februar 1586 av Ove Juel, som var lensherre på Akershus 1583-1588, i kongebrev og kongebrev-konsept som er skrivne i april 1586 og juni 1587, og i nokre kongebrev frå 1590 og 1591. Alle kongebrev og konsept til kongebrev er skrivne i Danske Kanselli. Domboki for 1585 er truleg like eins reinskrivi i København. Me hev her å gjera med tri papir-emisjonar frå same fabrikk, ein frå 1579, ein frå 1585-1586 og ein frå 1590-1591. Vassmerket varierer noko frå den eine emisjonen til den andre og kan til og med syna små variasjonar innanfor same emisjon. Mellom dei nemnde åri finn ein andre emisjonar med dobbelt tårn i vassmerket, men med andre merke i feltet under tårnet. Vassmerket i ms. *b* høver best med vassmerket i domboki for 1585 og i brevi og konsepti frå 1586-1587. Det nemnde brevet frå 25. februar 1586 syner at papir av dette slaget hev funnest i Noreg i fyrstningi av 1586, og at ei forsyning av papiret truleg hev vore innkjøpt til bruk på Akershus. Når det ikkje er funne fleire skriftstykke frå Akershus på same slag papir, kan det koma av at det ikkje finst nokon rekneskap frå Akershus frå åri mellom 1581 og 1587.

I ms. *a* er heile innhaldet skriva med ei og same hand. I *b* finn ein to hender,

ei snøgg og elegant hand *som* skriv alt til og med bl. 211, det vil seia til midt i legg 10, og ei breiare hand *som* skriv dei 8 siste sidene (bl. 212-215), og *som* løyser avhovudhandi ikkje berre midt i eit legg, men jamvel midt i ei setning. Dei tri hendene ser ut til å vera på lag jamgamle. Etter det *som* før er sagt om papiret, kan ms. *b*, i alle fall alt *som* er skrive med hovudhandi, med tolleg stor visse daterast til ikring 1586.

Hovudhandi i *b* minner om eit par skrivarhender *som* ein finn på Akershus i 1580-åri, utan at ein kan våga å slå fast identitet med nokor av dei. Visst er det at den *som* hev skrive teksti på bl. 136-211 i ms. *b*, hev vore ein øvd, kanskje ein profesjonell skrivar. Det same kan ikkje seiast om skrivaren i *a* og vel heller ikkje om den *som* hev skrive dei 8 siste sidene i *b*. Skrifti i *a* kan ikkje kallast god, og særleg fell det i augo at kvar einskild kongesoge er skrivi samanhangande utan at skrivaren ein einaste stad tek til på ny line.

Mellom *a* og *b* er det eit nært samspel. I *a* er eit stykke *som* svarar til 14 1/3 line i Mikjel Sørliens utgåve frå 1962 av «Den norske krønike» (s. 37¹³⁻²⁷), ombytt med eit stykke på 10 sider i manuskriptet (bl. 50r²-54v²⁰), og dette stykket er henta frå det same soge-utdraget *som* *b* er ei avskrift av. I *b* fyller det tilsvarande stykket 8 sider (bl. 178 v¹⁵-182 v¹⁵). Førelaget både for *b* og for stykket i *a* hev truleg vore sjølve original-utdraget. Ymse variantar tyder på at stykket i *a* i alle fall ikkje er avskrive etter *b*. Stykket inneheld dei siste sidene av saga om Olav Tryggveson, d. e. forteljingane om Svolder-slaget og om kong Olav i det heilage landet. Etter dette innskotet held *a* fram 1 side til med resten av saga om Olav Tryggveson – «Oluff den 36 Kong:» – etter Mattis Størssøn (s. 37²⁷-38⁶ i utg. 1962). Så fylgjer ei tom side, og etter den kjem saga om «Suenndt den 38 koning», d. e. Svein Alfivason. Heile saga om Olav den heilage er såleis øversprungi. Grunnen må vera at saga om Olav den heilage var så mykje større i utdraget or dei to store Olavs-sogene enn hjå Mattis Størssøn. Den *som* avskrifti i *a* er gjord for, hev anten sjølv ått eller på annen måte hatt høve til å nytta både ei avskrift av Mattis Størssøns krønike og original-utdraget or Olavs-sogene. Han hev under arbeidet med *a* sytt for å få det nemnde stykket frå utdraget med i forteljingi om Olav Tryggveson, men hev så funne at det ville løna seg å få heile utdraget avskrive, og at han då kunne la vera å ta med den stuttare saga om Olav den heilage hjå Mattis Størssøn. Utdraget sluttar med forteljingi om korleis liket

til kongen vart gøymt etter slaget på Stiklestad. Dette står det om i kap. 238 i Oscar Albert Johnsens og Jón Helgasons utgåve frå 1941 av den store saga om Olav den heilage (s. 591-593). I kap. 239 tek så forteljingi om Svein Alfvason til. Det vil seia at saga om «Suenndt den 38 koning» i *a* er eit direkte framhald av utdraget i *b*.

Ein kan spørja om ikkje saga om Olav Tryggveson kunne ha vorte øversprungi i *a* med like god grunn som saga om Olav den heilage. Samanhengen kan tenkjast å vera at skrivaren i *a* hadde vorte ferdig med det meste av saga om Olav Tryggveson før den som arbeidet vart gjort for, hadde fenge tak i utdraget or dei to Olavs-sogene.

Teksti etter Mattis Størssøn i *a* syner nær samanheng med manuskriptet AM 883 kv. (D i utg. 1962) og er kan henda direkte avskrivi etter dette manuskriptet. Det kan nemnast her at AM 883 kv. seinast i året 1590 var kome til Danmark. Etter ei eigarinnskrift på fyrste sida i bandet, «Κτήμα Truderi Biernonis», hev manuskriptet tilhøyrt den danske adelsmannen Truid Bjørnsson Bjørn, som døydde i 1590.

Målet i *b* er iblanda med norvagismar som tyder på at både forfattern av utdraget og dei to avskrivarane hev vore nordmenn. Derimot er målet i *a* så heilt igjennom dansk at ein her truleg lyt rekna med ein dansk avskrivar.

2. Bergsbok.

Som nemnt (s. IX) kunne Gustav Storm alt i 1876 slå fast at utdraget or den store saga om Olav Tryggveson og den store saga om Olav den heilage er «utført efter en endnu bevaret Codex, den saakaldte *Bergs abóta bók* i Stockholm». «Bergs abóta bók» hev signaturen perg. fol. nr. 1 i Kungl. biblioteket i Stockholm og vert vanleg kalla *Bergsbok*.

Om Bergsbok hev Jón Helgason skrive ei detaljert utgreiing i utgåva 1941 av den store saga om Olav den heilage, s. 1005-1025. Nokre tilleggsopplysningar er gjevne i den før nemnde artikkelen i *Maal og Minne* 1962, s. 9-30. I desse publikasjonane vert det vist til eldre litteratur, særleg utgreiingar av Gustav Storm, som i si tid arbeidde mykje med Bergsbok. Det hev nå kome ei faksimile utgave av boki: *Early Icelandic Manuscripts in Facsimile*, vol. V, *Bergsbók*, edited by Gustaf Lindblad, Kbh. 1963. Professor Lindblad hev i denne utgåva

skrive ei innleiing, s. 7-23, med ei ny og allsidig utgreiing om Bergsbok. Her skal det gjevast ei stutt oversyn.

Bergsbok er ein islandsk kodeks frå ikring 1400. Boki er nå på 210 blad. Hovudinnhaldet er dei store sogene om Olav Tryggveson og Olav den heilage. Soga om Olav Tryggveson står på bl. 1 v-111 v, soga om Olav den heilage på bl. 119 r-210 v. Mellom dei to kongesogene står fire dikt: Rekstefja av Hallar-Stein, ei dråpe frå 1100-åri om Olav Tryggveson, Lilja og Geisli.

Seinast i andre fjerdeparten av 1500-åri var Bergsbok komi til Noreg. Den fyrste kjende eigaren her var Oslo-kjøpmannen Knut Orm. Den neste var Peder Hanssen, som var slottshovding på Akershus 1536-1551. I hans tid vart boki innbundi med namnet Peder Hanssen innstempla på framsida av bandet. Peder Hanssen døydde 1551, og boki kom til ervingane etter han. Hans Pedersen Litle, son til Peder Hanssen, åtte Bergsbok i 1580. I ei innskrift frå det året på innsida av frampermen fortel han at han hev ervt boki etter sin sæle far Peder Hanssen til Foss og etter sin sæle bror Otte (eller Ove) Pedersen. Seinare, truleg etter 1614, kom Bergsbok på ukjend veg til Danmark, var ikring midten av 1650-åri hjå den danske samlaren Jørgen Seefeld og kom lenger ute i 1600-åri til Suerige.

Medan Bergsbok var i Noreg, vart boki mykje nytta. Alt tidleg, kanskje i fyrstningi av 1530-åri, vart det teke utdrag or boki til bruk for den danske humanisten Christiern Pedersen. Seinare hev i tidi fram til 1614 minst 5 menn arbeidt med Bergsbok, mellom dei Peder Claussøn Friis, og 4 av dei – ikkje Peder Claussøn – hev skrive randnotar i boki. 3 av desse 4 mennene skal det seiast noko om her.

Den fyrste var Jon Simonsson, som levde 1512-1575 og var lagmann på Agdesida frå 1546. Han hev skrive meir enn 100 randnotar. Jon Simonsson må ha hatt Bergsbok til låns og hev på ein eller annan måte vore kjend med eigarmannen.

Den andre, som hev skrive 16 randnotar, hev det hittil ikkje lukkast å identifisera. Han vert nedanfor kalla andre lesar.

Den tridje var islendingen Jón Guðnason, som hausten 1593 og nokre år utetter var i teneste på Akershus hjå statthaldaren Axel Gyldenstjerne. Av ein av dei mange randnotane som Jón Guðnason hev skrive, går det fram at han hev sete med boki i 1593.

Etter Jón Helgason hev Bergsbok opphavleg hatt 6 eller 7 blad til. Minst 4 av desse bladi er utskorne. I alle fall 3 av dei utskorne bladi, mellom bl. 177 og 178, 193 og 194 og 198 og 199, var på plass då utdraget vart gjort, men var borte, i alle fall eitt av dei, då Jón Guðnason gjekk igjennom boki. Nedst på bl. 198 v hev Jón Guðnason skrive: «Her fauttis Jtt Bladt i bogen.» Og øvst på bl. 199 r: «Hier vanttar Eitt Blad j Bokina Broder Min□.»

Grunnen til at nokre blad vart utskorne, kan vera at boki hev lege ei tid på Akershus før Jón Guðnason kom dit, og at ein tenestemann på slottet hev skore ut bladi og skore dei opp i mindre stykke til ryggfeste for tråden når rekneskapsbøker skulle innheftast, slik som det tok til å verta vanleg i siste fjerdeparten av 1500-åri. Rekneskapen for Akershus len, der desse fragmenti i så fall skulle vera å finna, er bortkomen for dei fleste åri føre 1593.

3. Ymist om utdraget.

Det kan sjå ut til at utdraget ikkje er gjort heilt ferdig. Avskrifti i 6 tek til med eit stykke om korleis Island vart funne og kristna, med den misvisande øverskrifti «Harald Haarfager». Innhaldet er henta frå bl. 36, 37, 40 og 82-84 i Bergsbok. Så fylgjer eit par tome sider, tolleg visst i samsvar med førelaget, og etter desse sidene fylgjer utdrag or Bergsbok frå bl. 2 og utetter. I fyrstningi er skipnaden noko ugrei. Utdraget byrjar med 1 manuskriptside om Harald Hårfagre og nokre av dei eldre sønene hans, fortel på 7 sider om den yngste, «Hogen Adelsten», held fram med 1 side om Harald gråfell, nemner så vidt Håkon jarl og tek så under ny øverskrift til med forteljingi om Olav Tryggveson. Etter nokre sider om han kjem så eit nytt stykke om «Hogenn Adelstenn», der det vert fortalt om den siste striden Håkon hadde med Eiriks-sønene, og om korleis han døydde. Noko av dette er sagt før. Så fylgjer i manuskriptet eit ope rom som svarar til vel 1 line, og etter det held forteljingi om Olav Tryggveson fram på same sida. Frå denne staden (s. 12 i utgåva) fylgjer gangen i utdraget i all hovudsak gangen i Bergsbok gjennom begge dei to Olavs-sogene. Det kan nemnast at det på bl. 203 i avskrifti (s. 58 i utgåva) vert skote inn eit stykke som høyrer heime etter forteljingi om Dale-Gudbrand, og som vert innleitt med ordi «Nest Dalegulbrandtz historie skal dette staa». Om det er forfattaren som hev gjort eit innskot her, eller om det er avskrivaren som fyrst hev sprunge øver stykket og seinare teke det med, kan ikkje

avgjerast.

Dei same kapitli i Bergsbok som er kjelda for stykket om Island i fyrstningi av utdraget, er nytta på dei fyrste sidene i skriftet «Om Jisland» av Peder Claussøn. Dei to tekstene liknar i formi ikkje mykje på kvarandre. Men ein stad er det eit merkeleg samsvar. I den aller fyrste perioden i utdraget står det at Loduig Lotharij Søn waar kiesere vdi Rom» då Island vart funne og bygt. Bergsbok hev «hlodver hlodvers son keisari fyrri nordan fiall». Her er teksti i Bergsbok retta i utdraget. Ludvig Ludvigsson «den tyske» var austfrankisk konge 843-876. Ludvig Lotarsson var konge i Italia frå 844, keisar 855-875. Den same rettingi hev Peder Claussøn. På den tilsvarende staden hjå han heiter det at «Lotuig Lottersen var Kejser i Rumb». Det er ordrett som i utdraget. Her må det vera ein eller annan samanheng. Ein kan gissa på at forfattaren av utdraget hev tala personleg med Peder Claussøn eller lånt eit manuskript av han. Peder Claussøn skreiv fyrste gong om Island «ved Anno Christj 1580».

Det syner seg på ymse måtar at forfattaren av utdraget hev kjent og nytta Mattis Størssøns krønike. I utdraget vert det fortalt om Håkon Adalsteinsfostre at kong Adalstein «kallitt hannem Hogen Adelsten effter sitt egit naffn» (s. 4 i utgåva). Dette mistaket må vera overteke frå Mattis Størssøn, som seier om Håkon at kong Adalstein «lodt kalle hannom ephther seg sielff Haagen Adelstein» (utg. 1962 s. 28). Ein annan stad (s. 48 i utgåva) hev utdraget namnet «Oluff Fonske» om den svenske kongen Olav Eiriksson. Tilnamnet «Fonske», som er ei mislesing for «sænski», må like eins vera lån frå Mattis Størssøn. Olav Eiriksson er på den tilsvarende staden i Bergsbok kalla «svia konungr», andre stader «olafr svia konungr», «olafr svenski», «olafr en svenski» og «Olafr konungr svenski» (bl. 103 vb²⁵⁻²⁶, 123 vb², 130 rb³⁰ og 139 vb³⁵), men hjå Mattis Størssøn konsekvent «Oluff fonske». Setningi «Ther Oluff han waar xij aar gammel &c.» i utdraget (s. 43 i utgåva) synest visa til dei fyrste linene om «Oluf Haraldson digre» i Mattis Størssøns krønike (utg. 1962 s. 38⁷⁻¹⁹) og er innleiing til ei forteljing som ikkje står hjå Mattis Størssøn. Ein merkeleg ting med utdraget er at ein finn lite der av slikt som kan kallast politisk historie, men så mykje meir av forteljingar med dramatisk eller eventyrleg innhald. Gustav Storm meinte at utdraget «ved sin aabenbare Interesse for Legender og Mirakler» måtte vera forfattet om ikke af en Katholik, saa ialfald af en, der stod den ældre

Tro nær». Samanhengen er nok ein annan. Når ein jamfører utdraget med dei tilsvarande sidene i Mattis Størssøns krønike, finn ein at av alt det som Mattis Størssøn fortel om kongane frå Harald hårfagre til Olav den heilage, til saman 27 sider i utgåva 1962 (s. 25⁸-52¹⁶), er det i heile utdraget teke med så lite at det ihoplagt svarar til mindre enn 4 sider hjå Mattis Størssøn, og av desse 4 sidene svarar berre 1 side til innhald som er å finna på dei 15 sidene hjå Mattis Størssøn om Olav den heilage (s. 38⁷-52¹⁶). Av innhald som finst hjå Mattis Størssøn, hev forfattaren stort sett berre teke med slikt som er naudsynleg for samanhengen. Alt anna ser det ut til at han med vilje hev sprunge øver. Dette tyder på at utdraget er å skjønna som *eit supplement til Mattis Størssøns krønike*. Det var såleis eit mistak at saga om Olav den heilage hjå Mattis Størssøn vart øversprungi i avskrifti i *a*. Fjorten femtandepartar av det som Mattis Størssøn fortel om Olav den heilage, står ikkje i *b*.

Attåt dei to tilnamni som forfattaren hev teke øver frå Mattis Størssøns krønike, og som er reine mistak, finst det i utdraget nokre fleire småting som ikkje står i Bergsbok, men som direkte eller indirekte er henta frå bortkomne kjelder.

I forteljningi om Harald gråfell (s. 7 i utgåva) heiter det: «Dett sigis att Norge meste parten waar vsaad i iij aar.» Kjelda til dette er ikkje funni.

I fyrstningi av saga om Olav den heilage er det nemnt (s. 41 i utgåva) at mor hans heitte «Oste», at far hennar var «Gulbrand Kule paa Hedmarcken», at ho hadde «en syster hed Torny haffde wedbiørn paa Huseby i Lider», og at desse to var foreldri til St. Hallvard. Nokre liner lenger nede står det at Harald grenske «haffde till hustru Oste gulbrandtzdaatter aff Hedmarcken». Bergsbok kjenner Åsta Gudbrandsdotter, faren Gudbrand kula og systeri Torny, mor til St. Hallvard. Men at Gudbrand kula var frå Hedmark, og at far til St. Hallvard var Vebjørn på Huseby i Lier, står ikkje der. At Gudbrand kula skulle vera frå Hedmark, er i det heile ikkje funne nemnt nokon annan stad enn i utdraget. Tradisjonen om at Vebjørn, far til St. Hallvard, budde på Huseby i Lier, er kjend berre frå eit manuskriptfragment i Arnamagnæanske Samling. Forfattaren av utdraget må ha denne siste detaljen frå eit bortkome manuskript der det kan henda samstundes hev vore sagt at Gudbrand kula budde på Hedmark.

Eit par namn frå andre sogebøker som ikkje lenger er til, er inntekne i

utdraget etter randnotar i Bergsbok av andre lesar.

Ein stad i utdraget (s. 13 i utgåva) er det fortalt om då Olav Tryggveson fekk høyra at Håkon jarl i jomsvikingslaget hadde ofra sonen sin «sin affgud til ære Torger holgetroll». Dette namnet vert teke opp att ein annan stad (s. 24) i formi «Torgier holge troll». Noko namn som svarar til «Torger holgetroll» eller Torgier holge troll», står ikkje på nokon av dei tilsvarande stadene i Bergsbok (bl. 27 vb²²⁻²⁶ og 56 va²⁵⁻³¹). Ein tridje stad (bl. 66 va²³) nemner Bergsbok «þorgerdr hǫlgabrúdr». Her hev andre lesar sett til ein randnote: «Torgerder haulgatroll Norgis gudt hun hadde enn syster hedt yppu.» Frå denne randnoten må namnet i utdraget vera henta. Kjelda for randnoten er Jomsvikingsoga, truleg det same manuskriptet som ligg til grunn for Arngrim Jonssons om setjing til latin. Denne omsetjingi nemner *divam Thorgerdam Holgatroll cognominatam og Thorgerdam ejusque sororem Yrpam*. Den siste utgjevaren av Arngrim Jonssons omsetjing, Jakob Benediktsson, opplyser at namneformi «Holgatroll» ikkje finst i nokor onnor tekst av Jomsvikingsoga. I dei gamle handskriftene finn ein formene «Hǫlgabruður», «Havlgabruður», «Hauldabruður», «Hǫldabruður», «úðHǫrdabruður», «úðHǫldatroll» og «úðHǫrðatroll», men ikkje «úðHolgatroll». Om namneformi «Yrpa» skriv Benediktsson: «This spelling must in all probability be AJ's own, since in the vellums the name is always written Irpa.» Det siste er ikkje heilt rett. Laurents Hanssøn, som hev teke med sumt frå Jomsvikingsoga i sogeomsetjingi si, hev formi «yrppe», men skriv samstundes «Torgerda holgabrudh», ikkje «holgatroll». Formi «yppu» i randnoten i Bergsbok syner at andre lesar hev skrive av namnet i den akkusativformi som han fann i manuskriptet, men at han hev lese ein langskafta *r* som *p*. At manuskriptet hadde både formi «haulgatroll» og formi «Yrpa», talar sterkt for at det var det same manuskriptet som Arngrim Jonsson seinare sette om Jomsvikingsoga etter. Arngrim Jonsson lånte dette manuskriptet av Arild Huitfeldt og sette om Jomsvikingsoga då han var i København vinteren 1592-1593.

Bergsbok 71 vb³²⁻³³ fortel at «Avgvalldr konvngr bardizt vid þann konvng er vavinn het». Ein tunn strek fører frå namnet «vavinn» til denne noten som andre lesar hev sett til nedst på sida: «en annen krønnicke siger ath hand hedt Hamundt skellfinger.» I utdraget står det (s. 26 i utgåva): «Auguald konge han stridde met den konge som hed wawine eller Hamund skellfinger.» Namnet

«Hamund skellfinger», som vel må svara til eit gammalnorsk «Hámundr skilfingr», er ikkje kjent frå nokor «krønnicke» som ennå er til.

Her og der kan ein i utdraget firma andre ting som ikkje står i Bergsbok, men som forfattaren truleg hev sett til av seg sjølv. Desse tilleggi vert det gjort greie for i fotnotar til teksti. Like eins vert det i fotnotane gjort greie for slikt som hev kome inn i utdraget frå randnotar av Jon Simonsson. Det er ikkje mykje. Meir finn ein etter andre lesar. Ein stad hev forfattaren nytta eit notat av Jon Simonsson og eit notat av andre lesar i ein og same periode. I Bergsbok heiter det (bl. 30 vb²⁷) om Olav Tryggveson og kyrkja på Moster: «let konungr þa fyrsta kirkiv reisa.» I romet mellom spaltene til vinstre for denne setningi hev Jon Simonsson notert: «Moster haffn første kirke i Norge.» Andre lesar held fram med ei relativsetning: «som oluff tryggeþon lodt bygge.» I utdraget heiter det så (s. 15 i utgåva): «thet waar den første kircke som Oluff T. lod bygge i Norge.» Desse to notati gjev provet på at andre lesar hev hatt Bergsbok seinare enn Jon Simonsson.

4. Forfattaren.

Det er før nemnt at andre lesar hev skrive 16 randnotar i Bergsbok. Ovanfor er synt at 3 av desse randnotane er nytta i teksti i utdraget. Det kan nemnast nokre til. 3 av randnotane (på bl. 17 r, 28 v og 175 v) gjeld innhald som er øversprunge i utdraget, og kjem difor ikkje på tale. 3 andre (på bl. 14 r, 32 v og 80 v) inneheld berre snaue namn som ikkje kan prova noko om samanheng med utdraget. Det står att 7 notat som det kan vera verdt å sjå nærare på.

Bergsbok 14 rb¹⁴⁻¹⁵ fortel at det under Harald gråfell var «mikil sultr j noregi». Andre lesar noterer: «dyrtid i norre vdj Harall graafeldts tid.» Utdraget (s. 7 i utgåva): «Vdj Harall graafeldtz tid vaar en suar dyr tid.»

Bergsbok 56 va¹⁻³ (Olav Tryggveson om Harald hårfagre): «*haraldr konungr* – – let drepa alla galldra menn.» Andre lesar: «Haral Haarfager lodt drepa alle galldre mendt y norge.» Utdraget (s. 24): «han lod fordriffue oc ihielslaa i Norge alle galremend.» – Det er tillegget «i Norge» som her seier mest om samanhengen.

Bergsbok 80 ra¹⁴⁻¹⁶ (Olav Tryggveson til mennene sine): «*ok birtizt j slikv*

hversv kristnum monnum hefer iafnann at vera vorum um sik vid svikum ohrenna anda.» Andre lesar øver kapitlet på bl. 79 v: «Thette capittell er vert ath lese huor mand kan forfare vel huilcken arg fiende Di(e)ff(u)elen er.» Utdraget (s. 31, Olav Tryggveson til mennene sine): «Derfore maaj her acte oc forfare att christne menniske skulle wel acte sig for denne onde fiende.» – Jfr. «forfare» og «arg fiende» i merknaden av andre lesar med «forfare» og «denne onde fiende» i utdraget.

Bergsbok 80 rb¹⁶⁻¹⁷: «sa þeir þar morg troll sitia vid eldinn ok tolvdu sinn a millum.» Andre lesar: «Trollen tale seg emellom.» Utdraget (s. 32): «oc saae der mange troll side ved Jlden oc tale sig imellom.»

Bergsbok 80 va²⁷: «annat flagdtt.» Andre lesar: «Thet andit troll.» Utdraget (s. 32): «itt anditt Troll.»

Bergsbok 100 va¹²⁻¹³ (om Finn Øyvindsson): «finnr var – – beinskeytaztr allra manna, j noregi.» Andre lesar: «hannd skiødt aldrig miste.» Utdraget (s. 37): «han skød aldrig miste.»

Bergsbok 100 va¹⁵⁻¹⁶ (om Einar tambeskjelvar): *hann var allra manna hardskeytazstr.*» Andre lesar: «hand vor – – then sterckeste bue skytter.» Utdraget (s. 37): «Han waar den sterckiste bue skytte som waar i Norge.»

Sitati syner skyldskap mellom notati av andre lesar og teksti i utdraget øver heile lina. Særleg overtydande er dei to siste. I eitt av sitati, det fjerde, ligg teksti i utdraget så nær den gammalnorske teksti at forfattere ikkje *trenge* ha brukt notatet av andre lesar. Men han hev i alle høve hatt det for augo då han skreiv.

Det går fram av dette at forfattere av utdraget hev nytta ut notati av andre lesar på lag så langt som det i det heile let seg gjera. Samstundes hev han nytta berre nokre få av dei meir enn 100 randnotane som Jon Simonsson hev skrive. Nå er storparten av desse randnotane ikkje av det slaget at dei høvde særleg godt til å verta nytta på liknande vis som notati av andre lesar. Men det kan i alle fall seiast at forfattere hev nytta ut randnotane av andre lesar påfallande mykje, så mykje at det ligg nær å spørja om han kan ha hatt nokon særleg grunn til å gjera det.

Ein grunn som kan tenkjast, er at forfattere og andre lesar hev vore ein og same mann. Når forfattere hev nytta så mykje av ord og ordlag frå merknadene

av andre lesar, kjem det då endefram av at desse ordi og ordlagi var hans egne. Det kan nemnast eit par moment *som* dreg i same lei.

Det eine er at så framt forfattaren og andre lesar *ikkje* er same mann, så skulle ein venta at forfattaren, *som* hev lese nøye gjennom kongesogene i Bergsbok, hadde fylgt føredømet frå Jon Simonsson og andre lesar og sett til randnotar sjølv liksom Jón Guðnason seinare. Noko slikt er ikkje å finna.

Det andre er eit særmerkt målbruk *som* ein finn både i utdraget og hjå andre lesar. I utdraget ser ein ofte at forfattaren tek opp att subjektet, når det er eit namn, med eit personleg pronomen i tridje person. Andre lesar kan gjera det same. Utdraget, s. 2 i utgåva: «Thoruell Kodransøn han waar den første mand der førde den christelige tro til Jsland.» S. 4: Harall Haarfager han raadde for Norge 73 aar.» S. 26: «Auguald konge han stridde *met* den konge *som* hed wawine eller Hamund skellfinger.» Andre lesar på bl. 66 v i Bergsbok: «Torgerder haulgatroll Norgis gudt hun hadde *enn* syster hedt yppu.»

Sidan det ikkje hev lukkast å identifisera andre lesar, kan det for tidi heller ikkje seiast noko visst om forfattaren. Derimot kan det verta fastslege innanfor ein tidbolk på nokre få år kva tid utdraget hev vorte til. Det må vera eldre enn avskrifti i ms. *b*, *som* med tolleg stor visse kan daterast til ikring 1586. På hi sida må det vera yngre enn det skriftet *som* Peder Claussøn arbeidde ut om Island ikring 1580. Utdraget hev såleis vorte laga ikkje lenge etter at Bergsbok hadde kome attende til den rette eigaren. Det kunne tenkjast at forfattaren hev vore eigaren Hans Pedersen sjølv. Men dette er lite truleg. Ein kan heller gissa på at det hev vore ein mann *som* hev stade Hans Pedersen nær, eller *som* i alle fall hev hatt noko med han å gjera. Forfattaren må dessutan direkte eller indirekte ha vore i kontakt med Peder Claussøn.

Måten utdraget hev vorte til på, kan tenkjast å ha vore på lag denne: Forfattaren hev teke til med eit stykke om korleis Island vart funne og kristna, og hev til det jamsides med Bergsbok kunna stø seg til Peder Claussøns skrift. Det er kan henda dette skriftet *som* hev gjeve han ideen. Under arbeidet med stykket om Island hev han lagt merke til at det var fortalt mykje meir i Bergsbok enn i Mattis Størssøns krønike, *som* han hev kjent og nytta. Han hev difor kome på tanken om å supplera Mattis Størssøns arbeid med eit utdrag or begge dei store kongesogene i Bergsbok. Denne tanken hev han så sett i verk.

5. Utgåva.

Teksti i denne utgåva er, så langt det hev vore råd, prenta bokstavrett etter ms. *b* i Hannover-manuskriptet. Oppløyste avstytingar er sette med kursiv. Som vanleg i skrift frå den tidi det gjeld, er det ofte uråd å sjå om skrivaren hev meint å nytta stor eller liten bokstav. I slik høve er det i utgåva i samsvar med hovudregelen i manuskriptet sett stor førebokstav i namn og etter punktum. Det kan likevel nok finnast døme på inkonsekvens. Ein særleg vanske hev det vore med bokstavane *v* og *w*. Dei to bokstavformene glid så jamt øver i kvarandre – dette gjeld hovudhandi – at det er vanskeleg å dra ei klår grense. I den avskrifti som Gustav Storm tok av utdraget, hev han nøye kopiert penna draget i slike bokstavar, venteleg med tanke på å koma attende til spørsmålet så framt han kom til å gje ut boki. I utgåva er det nå sett *w* der det ikkje er heilt eller nokolunde klårt at skrivaren hev meint *v*. Men det skal medgjevast at det kanskje heller burde vore sett *v* der det ikkje er heilt eller nokolunde klårt at skrivaren hev meint *w*. For innhald og målføring hev formi på dei einskilde bokstavane ikkje noko å seia.

Interpunktjonen i manuskriptet er fylgd i utgåva med den eine modifikasjonen at uturvande ekstra-utstyr ved sume punktum ikkje er medteke.

Fotnotane under teksti tek fyrst og fremst sikte på å syna korleis forfattaren av utdraget hev greitt å tyda det gamle målet. I fotnotane står vanleg det ordet eller den vendingi i Bergsbok som forfattaren hev sett om direkte eller skrive om med andre ord i teksti. Gjeld fotnoten meir enn eit einskilt ord, er det i teksti sett ein hake føre det ordet som vendingi tek til med. Om oppløyste avstytingar i gammalnorske ord i fotnotane er å seia at den stavemåten som ein finn der dei same ordi eller dei same endingane er skrivne fullt ut i kodeks (t. d. for det meste endingi *-er* der normaliserte tekster vanleg hev *-ir*), er fylgd så langt det var råd, og at bokstavar som er skrivne øver ordet i kodeks, ikkje er kursiverte. Stor førebokstav er nytta som i kodeks.

Elles er det i fotnotane i det heile teke med slikt som kan seiast å vera av interesse for teksti i utdraget. Det er lagt særleg vekt på å gjera greie for mistydingar og for innhald som ikkje er henta frå Bergsbok.

6. Jamföringsliste.

Den lista som fylgjer her nedanfor, skal syna kvar innhaldet i utdraget er henta frå i Bergsbok, og kvar den tilsvarende teksti er å finna i prenta utgåver av dei store Olavs-sogene. I rubrikken til vinstre er det vist til sider og liner i denne utgåva av utdraget, i rubrikken i midten til blad, spalter og liner i Bergsbok og i rubrikken til høgre til sider og liner i OT = Óláfs saga Tryggvasonar en mesta ved Ólafur Halldórsson, I-II, Kbh. 1958–1961, og i OH = Den store saga om Olav den hellige ved Oscar Albert Johnsen og Jón Helgason, Oslo 1941.

<i>Utdraget</i>	<i>Bergsbok</i>	<i>OT</i>
1 ² -15	36 rb ¹² -34	I 255 ⁴ -256 ³
1 ¹⁶ -21	36 rb ³ -11	I 254 ¹⁹ -255 ³
1 ²² -2 ²⁵	36 rb ³⁵ -vb ²⁶	I 256 ⁴ -259 ⁶
2 ²⁶ -3 ²	37 rb ¹⁰ -24	I 261 ¹⁴ -262 ⁵
2 ³³ -3 ⁴	40 vb ⁵ -43 rb ³⁷	I 284 ⁷ -300 ²¹
3 ⁵ -10	82 rb ¹² -18	II 150 ¹⁷ -151 ⁴
3 ¹⁰ -35	83 ra ⁸ -21	II 156 ⁹ -157 ³
	rb ¹¹ -18	158 ¹⁹ -159 ²
	va ² -14	160 ⁴ -14
	va ¹⁷ -20	160 ¹⁷ -19
	84 ra ¹ -3	163 ⁵ -10
4 ¹ -6	2 va ⁹ -14	I 7 ²¹ -8 ³
4 ⁷ -15	2 rb ² -4	I 5 ²² -6 ¹
	va ¹⁸ -24	8 ⁷ -13
	vb ²⁶ -31	10 ⁶ -10

<i>Utdraget</i>	<i>Bergsbok</i>	<i>OT</i>
4 ¹⁶ -18	3 va ² -4	I 13 ²¹ -14 ³
4 ¹⁹ -27	3 vb ⁵ -14	I 15 ¹⁰ -19
	vb ²⁴ -25	16 ¹⁹
	4 ra ¹	17 ¹
	ra ² -12	17 ⁴ -10
4 ³⁶ -5 ¹¹	4 va ⁷ -vb ⁷	I 20 ⁶ -21 ²⁴
5 ¹² -7 ⁷	6 ra ¹⁴ -7 ra ¹³	I 30 ¹⁵ -36 ¹⁴
7 ⁹ -13	7 va ¹ -2	I 40 ¹ -2
	8 rb ¹⁷ -22	46 ⁶ -8
7 ¹⁶ -19	8 vb ²¹ -26	I 50 ²⁰ -51 ²
7 ²⁰ -23	14 rb ¹⁴ -17	I 93 ⁸ -11
7 ²⁴ -28	9 rb ²¹ -24	I 53 ¹⁷ -54 ⁹
7 ²⁹ -29	10 ra ²⁴ -vb ²	I 60 ⁷ -13
	rb ⁴ -3	61 ¹ -2
7 ³⁰ -32	10 va ²² -23	I 64 ⁴ -8
7 ³³ -36	15 ra ² -4	I 99 ³ -4
8 ² -9 ²	11 ra ¹⁴ -vb ³	I 67 ¹² -69 ²
	11 rb ¹² -12 va ²⁸	69 ¹¹ -79 ¹²
9 ² -12	12 vb ²⁵ -27	I 82 ¹ -4
	13 ra ³ -rb ²⁰	83 ² -89 ⁸
	va ² -13	87 ⁹ -17
9 ¹³ -17	15 vb ¹⁸ -16	I 107 ⁷ -5
	16 rb ⁸ -13	111 ¹¹ -15
	va ¹⁷ -vb ²²	113 ¹² -116 ⁴
9 ¹⁷ -10 ²⁷	21 ra ¹ -2	I 148 ¹ -3
	ra ¹³ -rb ¹³	149 ¹ -150 ¹⁴
	21 va ⁸ -22 rb ¹¹	152 ⁸ -157 ¹⁴
	22 rb ²⁷ -22	158 ⁸ -14
10 ²⁹ -12 ⁹	7 va ¹ -8 rb ²³	I 40 ² -46 ¹⁴
12 ¹⁰ -11	4 ra ¹⁵	I 172 ¹ -13
	rb ²⁹ -22	194 ¹ -7
	vb ⁴ -4	211 ¹ -12
	10 ra ²⁶ -22	60 ⁶ -6
12 ¹⁴ -13 ²²	22 rb ¹⁴ -23 vb ⁹	I 158 ¹¹ -160 ¹²
13 ²³ -14 ²	27 vb ¹⁸ -12	I 200 ¹⁶ -201 ¹⁶
14 ² -15 ²⁴	28 rb ²² -29 ra ³¹	I 204 ¹² -210 ¹²
15 ²⁴ -16 ²⁰	30 rb ²⁴ -31 va ¹⁵	I 217 ¹⁷ -226 ⁸
16 ²⁴ -17 ¹²	32 rb ²⁸ -va ⁷	I 231 ⁴ -232 ⁸
17 ¹² -18 ⁵	32 vb ¹ -33 va ⁸	I 233 ¹² -238 ¹

<i>Utdraget</i>	<i>Bergbok</i>	<i>OT</i>
18 ¹ -26	33 vb ² -34	I 239 ¹ -240 ¹¹
	34 va ² -15	243 ¹¹ -11
18 ¹¹ -28	36 ra ¹² -21	I 253 ¹ -12
18 ¹¹ -19 ¹¹	44 ra ² -24	I 304 ¹ -11
	rb ⁴ -vb ⁸	305 ¹ -308 ⁹
19 ¹¹ -29 ¹¹	47 vb ¹⁰ -48 ra ¹⁹	I 327 ¹ -328 ⁹
20 ¹¹ -11	48 vb ¹⁵ -21	I 332 ¹¹ -333 ⁴
	53 ra ¹⁹ -21	359 ¹ -4
20 ¹¹ -21 ¹¹	54 rb ²⁰ -vb ⁹	I 367 ¹¹ -370 ¹
21 ¹¹ -21	54 vb ¹ -55 ra ²⁰	I 370 ¹ -372 ⁵
21 ¹¹ -25 ¹¹	55 rb ⁷ -56 vb ¹⁷	I 373 ¹¹ -386 ²
25 ¹ -4	61 va ¹⁶ -21	II 19 ¹ -20 ³
25 ¹ -27	70 ra ²⁰ -vb ⁹	II 75 ¹ -76 ⁴
	rb ²⁰ -27	77 ¹ -78 ³
27 ¹¹ -27 ¹¹	70 vb ²⁶ -71 ra ⁸	II 81 ¹ -12
	71 ra ²⁰ -va ¹	82 ¹ -84 ¹
	va ¹⁹ -12	84 ¹ -85 ⁴
	71 vb ¹² -72 ra ²⁰	85 ¹ -85 ⁹
27 ¹¹ -28 ¹¹	72 rb ¹¹ -va ¹⁶	II 89 ¹ -91 ¹⁰
28 ¹¹ -30 ¹¹	78 va ² -11	II 126 ¹¹ -127 ⁴
	78 va ²¹ -79 rb ²⁰	127 ¹¹ -132 ⁹
30 ¹¹ -34 ¹	79 vb ⁴ -81 ra ¹²	II 134 ¹¹ -142 ¹¹
34 ¹ -35 ¹	84 vb ¹ -85 ra ¹⁶	II 168 ¹¹ -171 ⁷
	89 vb ¹⁰ -21	209 ¹ -16
35 ¹ -9	85 rb ¹¹ -22	II 172 ¹¹ -173 ¹
	va ²¹ -29	175 ¹ -11
35 ¹ -28	90 va ²¹ -vb ²¹	II 205 ¹¹ -207 ¹⁰
35 ¹¹ -37 ¹¹	95 va ² -96 ra ⁵	II 237 ¹¹ -240 ¹⁴
37 ¹ -24	100 va ¹⁶ -30	II 274 ¹¹ -275 ¹²
	vb ⁹ -11	276 ¹ -4
37 ¹¹ -38 ¹¹	102 ra ¹⁴ -rv ²	II 289 ¹ -14
	97 rb ²¹ -va ¹¹	251 ¹¹ -252 ¹¹
	102 va ²⁵ -14	289 ¹¹ -290 ⁴
	102 vb ¹² -103 ra ⁹	292 ¹ -11
	53 ra ¹⁰ -rb ²¹	I 359 ¹ -361 ¹
	93 va ¹⁴ -12	II 224 ¹ -19
	103 rb ¹⁹ -22	296 ¹ -12
	rb ¹⁴ -va ¹	296 ¹¹ -15
	va ¹¹ -25	297 ¹ -12

<i>Utdraget</i>	<i>Bergbok</i>	<i>OT</i>
38 ¹¹ -21	103 va ¹⁴ -25	II 297 ¹¹ -14
	vb ¹⁴ -24	299 ¹¹ -21
	104 ra ⁴ -4	300 ¹¹ -13
	106 rb ¹¹ -22	316 ²¹ -317 ¹¹
38 ¹¹ -39 ¹¹	106 rb ¹⁴ -vb ¹¹	II 318 ¹ -320 ¹⁰
39 ¹¹ -41 ¹	110 ra ¹² -111 ra ¹⁶	II 340 ¹¹ -347 ⁹
<i>OH</i>		
41 ¹ -7	119 ra ³ -4	1 ¹ -2
	ra ¹¹ -21	21-5
	rb ⁷ -5	21 ¹ -31
41 ¹ -11	122 r ¹⁴ -11 + raxndnoten ¹⁻¹	1025 ¹ -2
41 ¹¹ -42 ¹¹	123 ra ³ -7	21 ¹¹ -16
	ra ²⁴ -27	22 ¹
	va ⁸ -10	25 ¹ -16
	va ¹⁸ -29	26 ¹ -6
	va ¹² -vb ²	26 ¹⁴ -14
	123 vb ⁴ -124 ra ²¹	27 ¹ -30 ⁹
42 ¹¹ -43 ¹¹	124 rb ²¹ -va ²¹	726 ¹ -27, 31 ¹ -4
	vb ¹¹ -14	31 ¹¹ -32 ⁵
	70 rb ¹⁸ -24 (OT, sja ofv.)	
43 ¹¹ -21	125 rb ⁷	35 ¹
	125 rb ¹² -126 rb ⁷	35 ¹¹ -41 ¹¹
43 ¹¹ -44 ¹¹	129 ra ¹⁰ -rv ¹⁹	753 ¹¹ -754 ¹¹
44 ¹¹ -29	130 vb ²¹ -131 ra ¹⁹	761 ¹¹ -25, 62 ¹⁴ -63 ⁷
44 ¹¹ -45 ¹¹	131 va ² -12	66 ¹ -15
	vb ¹¹ -12	68 ¹ -14
	132 vb ¹⁴ -20	75 ¹¹ -76 ²
	133 rb ¹² -va ⁶	79 ¹¹ -81 ¹
45 ¹¹ -28	133 vb ⁴ -28	83 ¹ -84 ²
	134 ra ¹⁷ -21	85 ¹ -14
	ra ²⁰ -rb ¹¹	86 ¹ -87 ¹
45 ¹¹ -46 ¹¹	134 rb ²⁰ -28	87 ¹¹ -88 ³
	va ¹⁰ -vb ²	704 ¹ -18
46 ¹ -14	136 rb ¹¹ -va ²	711 ¹ -17
46 ¹ -24	137 va ¹¹ -138 ra ²¹	106 ¹ -110 ⁶
46 ¹ -21	139 ra ¹⁸ -21	117 ¹ -12
46 ¹¹ -47 ¹¹	139 rb ¹¹ -139 va ¹	119 ¹ -120 ⁹

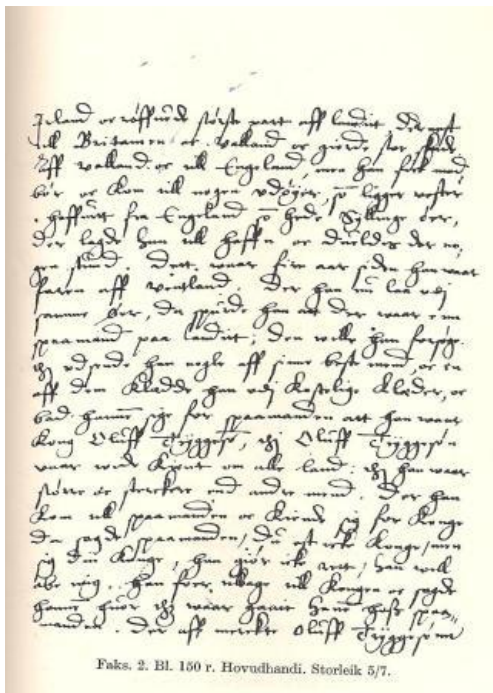
<i>Utdraget</i>	<i>Bergsbok</i>	<i>OH</i>
47 ¹⁰⁻²⁸	139 va ⁴ -vb ¹²	120 ¹² -122 ¹³
47 ²⁹⁻³²	140 ra ⁹⁻¹²	787 ⁹⁻¹²
48 ¹⁻¹⁸	142 va ¹⁷ -143 ra ¹³	127 ¹³ -131 ⁴
48 ^{19-49²⁸}	145 ra ²⁴ -rb ²⁰	140 ² -148 ²
49 ³⁰⁻³¹	146 ra ³ -vb ¹⁹	151 ⁸ -154 ⁸
49 ^{32-51³²}	148 va ¹¹⁻¹³	155 ¹³⁻¹³
	147 ra ²⁸ -rb ¹¹	160 ⁴⁻¹¹
	va ²⁹ -vb ²³	163 ⁴ -163 ⁷
	146 vb ²⁰⁻²⁴	158 ¹⁻¹⁶
	148 ra ¹ -vb ³	165 ⁹ -170 ¹⁶
51 ^{33-52³⁴}	151 rb ²⁷ -va ¹⁶	189 ¹² -190 ¹⁴
	vb ⁸⁻³⁰	192 ⁶ -193 ¹
	151 vb ²² -152 rb ⁶	193 ⁷ -195 ¹²
	152 va ¹⁻¹⁶	197 ⁴⁻⁹
52 ^{37-53³}	151 va ¹⁷⁻²¹	191 ²⁻⁴
	va ²⁴⁻²²	191 ¹¹⁻¹³
	153 vb ¹³ -154 vb ¹³	769 ¹² -770 ²¹
53 ⁵⁻²¹	156 vb ²⁴ -157 ra ³²	208 ⁸ -212 ⁴
53 ^{22-54¹⁸}	160 vb ²⁸⁻³¹	227 ¹ -228 ¹³
	161 ra ²² -rb ⁴	236 ⁷⁻¹¹
	rb ²²⁻²¹	258 ² -259 ⁸
	va ²⁻²⁹	260 ⁷⁻¹⁸
	161 vb ²¹ -162 rb ²⁸	261 ⁷ -262 ¹⁰
54 ¹⁹⁻²⁹	162 va ³⁻⁴	285 ⁴ -288 ⁹
54 ^{30-56⁴}	162 va ²⁻²⁶	289 ⁸
56 ⁴⁻²⁷	162 va ²¹ -164 ra ¹⁶	290 ¹¹ -271 ⁴
	168 ra ¹⁵⁻²²	271 ⁴ -282 ²⁸
	130 rb ¹⁸⁻¹⁹	311 ⁵⁻⁸
	168 ra ²¹⁻²⁰	583 ² -591 ⁴
	rb ²⁰ -va ²	311 ⁸ -312 ²
	va ⁶⁻⁷	312 ¹⁰ -313 ³
	va ¹³⁻¹¹ va ¹⁻²⁴	313 ⁵⁻¹⁰
58 ^{31-59⁷}	164 ra ¹⁹ -rb ³	316 ⁹⁻¹²
	va ²² -vb ⁴	282 ¹³ -284 ²
59 ^{8-62¹}	172 va ⁵ -174 ra ¹⁹	284 ⁴ -285 ⁴
62 ²⁻⁴	Frå eit utskore blad	346 ² -359 ⁸
	mellom bl. 177 og 178	393 ¹⁻¹⁰
62 ⁵⁻²³	175 va ²¹ -vb ²⁴	371 ⁷ -373 ¹⁸

<i>Utdraget</i>	<i>Bergsbok</i>	<i>OH</i>
62 ^{30-63¹⁰}	Frå eit utskore blad mellom bl. 177 og 178	397 ¹⁴ -401 ⁷
63 ^{10-64²⁵}	178 ra ¹² -vb ⁹	403 ⁷ -409 ¹⁰
64 ^{26-65¹⁸}	197 rb ¹¹ -va ¹⁰ + 5 ord frå eit utskore blad mellom bl. 193 og 194	556 ³ -557 ¹⁷ + 5 ord på s. 530 ⁸⁻⁴
65 ¹⁹⁻²⁵	195 vb ²¹ -196 ra ³	821 ²⁻¹³
65 ²⁶⁻³⁸	196 va ⁹⁻²⁰	550 ¹⁻⁹
	va ²⁸	550 ¹⁶
	vb ⁶⁻¹⁶	551 ¹⁰ -552 ⁴
	197 ra ¹	553 ⁶
66 ¹⁻¹⁹	197 ra ²⁰ -rb ¹⁰	554 ⁸ -556 ²
66 ²⁰⁻²⁸	Frå eit utskore blad mellom bl. 198 og 199	568 ⁸⁻¹³
66 ^{28-67⁶}	199 rb ⁷⁻²³	576 ¹⁴ -577 ¹⁵
67 ⁶⁻⁹	199 vb ⁷⁻¹²	580 ¹⁻⁶
	vb ¹⁶⁻¹⁷	580 ⁹⁻¹⁰
	vb ²²⁻²⁵	580 ¹⁴ -581 ¹
67 ¹⁰⁻³²	201 ra ⁹ -rb ²⁴	587 ¹² -589 ¹⁴
67 ^{33-68²⁵}	201 va ¹⁵ -vb ³¹	591 ³ -593 ¹⁰

7. Faksimile av vassmerke og skrivarhender.

Faks. 1. Vassmerke i herredagsdomboki 1585 = vassmerket i ms. b, legg 1—10 (sjå ovf. s. XI). Storleik 5/7.

TEKST

Haraldt Haarfager.

[136 r]Then tidt Jslandt fandtz oc bygdiz tha waar Adrianus paffue vdj Rom, och [Loduig Lotharij Søn waar kiesere vdj Rom, oc [Leo oc Alexander hans Sønne waar kiesere [wdj Constantinopell: Tha waar Harald Haarfager konge offuer Norge, Erich Eymundtzøn waar konge vdj Suerige, Gorm den gamle waar konge wdj Danmark, [Alff Rader vaar konge vdj Engelandt, och hans Søn Jatmundt oc [Kar ualder thill Difflene wdj Jrlandt.

Saa sigis wiise mendt: Att aff Norge att seile til Jslandt, i fra Stade vdj Norge, och vester till Horn øster paa Jsland ere vij dags seiling, En i fra Snefieldtz Neß paa Jsland oc till Grønland, ere iiij dags Seiling, wester att seile, der som nest er att seile: En synden i fra Jsland oc [till willelop paa Jrland er v dags Seiling, syder at seile, Men ifra Langeneß paa Jsland oc Norder till Suallbarda vdj Haffsborinn ere iiij dags Seiling.

Der sigis, Att landitt skulle were besiddett [136 v] tilforn, aff itt slags folck som Normend kalle papa, oc haffde kommitt westen aff haffuitt, och haffde weritt christne. Thj der fandtz paa landitt siden thet bleff besid aff Normendene bøger, som waare schreffne paa Jrlandske, och Nogen anden deell, paa huilckitt mand kunde forfare, att der haffde før werit christett folck paa Landett.

Saa sigis der, Att Maddodder skulle fare aff Norge oc till Ferrøyer: han waar

en kempē. ther han kom wdj haffuit, da bleff han wildt vdj Søen, oc kom wdj wester haff, der funde de itt stort land, der ginge de oppaa itt høgt fieldt, oc saae sig vide om, om landitt vaar bygd, om de nogen stedt kunde see Røg paa Landitt. Men der de fornam inthett till nogitt folck eller att landitt vaar nogen sted bygd, da fore de tilbage till deris skib igien, Menn før end de fore deden, tha kom der en suar Snee paa fiellene, derforē kallede de landitt Sneland, men der *som* de komme wdj land *thet* heder nu Reiderfiordt.

[137 r]Wdj Suerige waar en mand wed naffn Garder, han haffde hørt om Snølandt, thj wille han forfare om samme land, han foer Nord vdj haffuit oc wester oc fandt landit, oc han seilede omkring *thet* ganske land, thj fornam hand att *thet* waar itt Øland, han laa om winteren wdj den haffn mand kaller Skielffuende, oc bygde sig der huß, om waaren foer han till Norge, oc siden bleff landitt kallitt Gardersholm, oc da vaar landitt alt *met* skoug [mellom field oc fiorder.

Then tredie *som* fandt Jsland, han hed Floki wigdersøn, huilcken waar [en mechtig kiempe och Sørøffuer:, med hanem waar Toralffuer vdj samme ferd, oc de bleffue der om winteren, Men waaren waar mōgit kald. Da ginge de op paa itt høigt field oc saae Norder offuer fieldene, oc der saae de en fiord fuld *met* Jiß, thj kallede de *thet* Jsland, *som* *thet* oc siden *haffuer* hidett, oc endnu heder. Men der de komme till Norge igien, da spurde folckitt huordan land att Gardes holme waar, da sagde Flocki att thett [137 v] waar icke mōgitt dueligt; men Toralffuer han loffuede landit mōgitt, oc sagde att *thet* waar it herligt land, thj der drypper Smør aff huerrie straa. thj waar han kallitt Toralffuer Smør.

Dette waar paa *thet* Siette Aar *som* Harall Haarfager vaar konge wdj Norge, der mand begynte att opsøge Jsland:, Men der dett bygdis da waar *thet* paa *thet* trettende Aar *som* Haral Haarfager haffde weritt Enuoldtz konge offuer Norge. Da waar Lēditt fra Jesu christj fødtzell otte hundrede, halffierde sindtz tiuffue oc try aar.

Then første mand *som* bygde Jsland han hed Jnggiolffuer.

Thoruall Kodransøn han waar den første mand der Førde den christelige tro til Jsland. [Han lod sig christne vdj Lantosaxen, oc der tog han *met* sig en gudfryctig mand wed naffn biscop Fredrich, dog han icke mōgitt kunde bestyre, thj att folckitt waar saa mōgitt beneyet till deris Affguder. Denne Toruall waar en

gudfryctig mand, oc bleff stadig vdi troen till gud Almectigste; Focr paa *thet* siste till Je-[138 r]rusalem oc till Constantinopell. Then tid Toruall oc biscop Fredrich komme till Jsland oc begynte att christne *thet*, waar ccc oc vj aar effter att landitt vaar bygd.

Then tid att kong Oluff Tryggesøn haffde werit konge vdi Norge ij Aar, da sende han Tangbrand prest till Jsland, oc skulle han christne *thet*. De komme till Jsland *met* sine skib i Seeluoge i Altefiord den Sydre. Men der Jslendingene fornam att de waare christne, da wille de in*thet* [kiøbe *met* dennom, ey heller tale *met* dem, oc wille ingen hielp giøre dem i nogre maade. En tid *som* Tangbrand prest wille fare op paa landitt oc forfare, om han kunde faa christne nogitt folck, da kiøbte hedningerne *met* den aller werste troldkarll oc galremand der waar paa landitt, att han skulle forgiøre Tangbrand prest, att han skulle siuncke leffuendis i jorden. En tid *som* Tangbrand foer op paa landitt, da sanck hans hest wnder hannem i Jorden, men han bleff frelst aff den dieffuels kunst ved gudtz barmhiertighet. Kunde Tangbrand icke mөгitt [138 v] bestille vdi Jsland, thj folckitt vaar mere beneitt till deris dieffle oc Affguder, end till att thiene den Euige gud.

Der waar oc paa Jsland [tho kemper, *som* kunde *met* deris galdren oc dieffuels kunst, gaa vdi gloendis Jld, oc lade sig falle paa huaße suerd wskadde. [De samme kemper komme till Tangbrand oc sagde, wiltu gaa vdi kamp *met* oß, effterdj du kallis christen oc ment *tegmeg en styrcke aff din gud. Da suarede Tangbrand att han wille forsøge huad han kunde giøre. De lode opgiøre itt stort baal, oc ginge der vdi *met* deris bare føder, oc strax bleffue de skadde aff Jlden: Tangbrand tog deris suerd oc giørde *thet* hellige kaars faar Aadden, oc fick dem:, de lode sig strax falle paa de dragne suerd, oc mente att de *som* tilforn skulle were wskadde. Men straxen løb Suerden i giennom *dem*, oc de døde strax. Saa gaff gud allermectigste sin mact tilkiende paa diße hedninge.

[139 r] Effterdj Tangbrand kunde icke mөгitt bestille kongens Erinde paa de hedninge, da foer han hiem till Norge igien oc gaff konning Oluff *thet* tilkiende.

[139 v]

[140 r] Harald Haarfager sende sine sønner vdt at røffue i vester landene, Torgiuls oc Frode; de røffuede vdi Skottland, Britanien oc Jrland, oc de vunde den høge stad Difflene paa Jrland, *som* siden lenge laa till Norge. Frode bleff

forgiffuen paa Irland, Men Torgiuls waar lenge konge der paa Jrland oc bleff siden forraad aff dem paa Jrland.

Harall Haarfager han raadde for Norge 73 aar. Konning Harall gaff sin Søn Erick blodyxte -v- skip, [dennom røffuede han *met* vdj øster søen oc siden syder om Danmarck: tha waar han [xv aar gammell: Siden vdj Frisland oc Lantosaxen, huor han waar i iiij Aar: Der effter foer han [vdj vester søen oc røffuede vdj Skotland, Britanien oc Walland, oc bleff der vdj iiij Aar: Der effter foer han norder vdj Finmarcken oc till Biarmeland oc røffuede oc *offueruant* de Biarmer,: Han fick gunnilde daatter [azor toka paa Helgelandt.

[140 v] Konning Haraldtz Sødegaard vdj Norge waar ÷-Hal-÷ Alrickstad paa Hordeland, och Sehiem Fitie, [wtstien paa Agualtz i Karmith.

Then yngste kong Haraldtz søn waar Hogen, huilcken konning Harald lod sende till kong Adelsten i Engelandt att opfostre ved sin tro mand Høg Harbrock, och kong Adelsten lod christne hannem, [och kallitt hannem Hogen Adelsten effter sitt egit naffn. Han waar en stor och sterck mand mere end andre mend. Kong Adelsten gaff hanem itt Suerdt, beltit waar aff guldt. Hogen hug *met* dett Suerd en quernesten mitt aff till øyett, oc *thet* Suerdt bleff siden kallitt Quernebidt, oc sigis att were *thet* beste Suerdt *som* er kommitt till Norge.

Then tid att Hogen Adelsten kom till Norge, tha lod han steffne ting oc begieritt, Att wille bliffue konge wdj Norge effter sin fader Harall Haarfager. Huis att de wille tage hannem till konge oc staa *met* hannem oc were ham føllactige huor behoff giordis, da wille han giøre alle bønderne Odalsborne, oc giffue dennom deris Odall igien, *som* hans fader tog fra dem. Den tid att bønderne dette hørde, [141 r] da bleff der [it stort skraall oc sagde att de wille haffue hannem till deris konge, oc bleff strax stadfest till konge *offuer* alt Trondelagitt: oc da waar han xv aar gammell. Der diße thiende spurdis till Oplanden, att de aff Tronhiem haffde tagitt hannem till konge, oc att han waar from oc ville giøre huer mand gaat, oc han wille giffue huermand sitt Odall igien, *som* hans fader haffde tagitt fra dennom, bleff huer mand glad, oc sagde huer andre der aff, oc denne tiende røctedis snart *offuer* *thet* ganske land. Derfor foer mange aff Oplanden oc andre steder till ham, oc sore ham huldskab oc mandskab. Om vinteren foer han till Oplanden, oc bleff da tagen till konge paa alle ting. Saa foer han øster i Wigen, der kom till hannem Tryg oc gudrode hans

brødre sønner, oc der gaff han dem konge naffn, Tryg gaff han Rommerige oc Wiegulsmarck, men Gudrode gaff han westfollen.

Effterdj att konning Hogen waar christnitt i Engeland, da lagde han sin flid der til, at han [141 v] kunde komme landitt vnder christen tro:, Men effterdj att alt Norge waar hedenskab, da motte han fare lønlige der *met*. Men han holt Søndagen hellig oc fastede faste dage, oc holt oc de store høytidtz dage. Han befalet ocsaa att de skulle holle Jule høytid |-eller bøde derfor- |: oc befalede att huer mand skulle haffue [øll aff en mele malt, till Jule høytid eller bøde derfor. Oc der han waar nu stadfest vdi Rigett, da lockett han till sig sine beste wener, saa att mange lode sig christne, oc somme lode aff att offre deris affguder. Som kong Hogen nu mente att han wille holle christen tro i Norge, da sende han bud till Engeland effter Bisper oc prester, oc der de komme vdi Norge, da begynte kongen att befale, att alt landitt skulle lade sig christne. Tha lod kongen wie nogle kircker, oc sette der prester till. Men der han kom Norder till Trondhiem, da lod han steffne ting nord vdi dalene, att huer mand skulle komme till ting. Oc han begierede [142 r] att huer mand skulle lade sig christne. De suarede saa, att de wille skiude dett maall till Froste ting, oc da wille de att huer mand skulle komme aff alle Fylcke, som waare i Trondelagen, sa wille de suare kongen till dett vnderlige spørsmaall.

Saa kom kongen till Frosteting: Da waar der kommitt menige mand aff bønderne: Saa begynte kongen att tale: Dett er min bøn oc mitt bud till alle eder bønder oc hußkarle, fattig och Rig, vnge mend oc gamle, liden oc stor, Quinder saa well som karle, attj alle skulle lade eder christne, oc thro paa en gud, som er *Christus Jomfru Mariæ Søn*, oc [afflegge alle Affguder, oc inthett blod offre dem, oc i skulle hellige huer Siuende dag. Da suarede de alle, [att de wille ingen anden tro haffue, end som Harall Haarfager oc Haldan suarte oc deris foreldre haffde hafft. Der waar en Rig mand Asbiørn aff Melhuß, i gauler dall (:guldall:) han stod op oc suared till kongens ord, oc sagde:, Det kommer os well ihu konning Hogen, att dett første ting du [142 v] *haffuer* hafft *met* os i Trondhiem, den tid wi *haffuer* tagett dig till konge, attu *haffuer* loffuitt oß waar Odall igienn: Mener du nu attu wilt vndergaa oß falskelige, att wi skulle vndergaa anden tro end wore fedre oc foreldre haffue hafft: Oc er dett saa du wilt lade os bliffue ved wor gamle tro, da wille wi holle dig for waar konge, oc were dig saa lenge lydig at en lefuer aff os bønder: Men wiltu anderledis da haffue wi raadslagitt *met* os indbyrdis, att

wi wille skillies wed dig oc tage os en anden hœffding, som will holle os wed waar gamle tro: Her om maastu beraade dig konning før end tingitt bliffuer end: Der till suarede alle bønderne, att de wille haffue dett som Asbiørn haffde talett. Ther till Suarede Siuor Jarell, att kong Hogen wille aldrig lade slide den wenskab han haffuer met eder, da suarede bønderne Att de wille att kongen [skall giøre Aars blod offer for fred, som hans fader gjorde. [143 r] Siuord Jarll raadde kongen att han skulle were hoß bønderne, naar de gjorde deris blod offer, som til forn naar de gjorde blod offer, da wille kong Hogen icke were vdi de huß som de gjorde deris offer, men waar gierne sielff vdi itt lidett huÆ med nogle faa mendt: men paa denne tid maatte kongen side i høgseiditt. Men Siuord Jarll signede Odin drickenn oc hornitt: Saa fick Siuord kongen hornett: men kongen gjorde kaars offuer hornitt. Da sagde den mand som hornit bar, (:han hed Kaar aff grytting:) Monne kongenn icke endnu wille [tro paa Odin. Ther waare otte mend vdi Trondelagitt som lagde sig effter att wille ødelegge all christendommen i Trondlagitt: Som waare, Kaar aff Grytting, Asbiørn aff Meelhuß, Torberg aff Verneß, Orm aff Loxo, Bottulp aff Olffis høge, Neffi aff Staff aff Verdall, Trond haka aff Egio, Torer skeg aff Huseby. De fire skulle nøde kongen till at giøre blodoffer [oc att bede till Odin: oc de [143 v] fire skulle øde christendommen vdi Trondelagitt. De fire fore vd till Meri oc sloge thre prester ihiell, oc brende iij kircker.

Den tid att kongen oc Siuor Jarll komme [til Meri (:Sundmør:) da waar der mœgitt folck fore. Da maatte kongen æde aff deris offer, oc dricke deris minde vden han gjorde kaars offuer dett. Men der kongen drog der i fra til Hlade, da sagde han till Siuord att han skulle betale dem aff Trondlagitt, for de haffde nødt hannem till den affgudiske offer oc dricke. Siuord sagde, att thet waar icke gaatt att offuer falle hans egitt land oc Rige. Men kongen wille icke svare hannem itt ord, saa wred waar han.

Kong Hogen waar konge i Norge xxvj Aar. Nogitt før han døde sagde han: Maa ieg lenger leffue, da vill ieg fare aff Norge, oc hen i andre land, som den christelige tro er, oc bøde mine synder, som ieg haffuer brødt min herre oc gud i mod. Men dør ieg her iblant diße hedninge, da maaj begraffue mig lige som i wille.

[144 r] Harald Graafeldt haffde tagit ved den christelige Tro vdi Engeland,

Men der han bleff konge i Norge, da gjorde han sin flid till, att han wille christne landtzfolckitt, men han kunde icke komme dem till att lade sig christne. Derfor huor han kom da nedbrød han deris affgudiske kircker, oc [forstørett deris blodhuß. Derfor fick indbyggerne liden kierlighet till hannem.

Vdj Harall graafeldtz tid vaar en suar [dyr tid saa kongen kunde icke føde sitt egitt folck; huor aff Haardang fick sit naffn. thj kong Harall holt sitt hoff der i den dyre tid. [Dett sigis att Norge meste parten waar vsaad i iij aar.

Harall graafell brende Siuor Jarll Lade inde paa Ogloa [ligger i Stiørdalen, der som han vaar til gest. 2.1

Harall graafell lod ihielslaa gudrod biørnβøn: Han haffde en søn effter sig, han hed Harall grenske handt waar sett till fostris op paa grenland till den mand som hed Hroa hin huita, han haffde en Søn hed Hrani vidfaring, vaar lige gammell met Harall.

Harall graafell for nord till Biarmeland [oc gjorde der stor skade oc slo møgit folck ihiell oc fick [144 v] Seier: Han gjorde Landgang [wed den Aa som heder Aaen hin wenne.

Haagen Siuorβ effter Harall graafeldt. wdj thett første aar som han tog Norge vnder sig da waar vdj Norge en stor Sildefiske om det ganske land. [Waar dett samme aar en saare haard tid, thj dett aar grode inthet korn offuer alt Norge.

Oluff Tryggeβønn.

[Effter att Trygge konning vaar drepen, da flyde Astri hans hustru bort. Hun waar Erick biodaskals daatter paa Oprustadt. Den tid att Tryg bleff død da vaar hun met barn: Hindis fosterfader vaar met hinde, som hed Toralff Luseskeg: Hun lod føre sig vd i [itt fersk wand, oc bleff vdj løndom paa en holme i samme wand, der fødde hun barn: oc Toralff han gaff barnet naffn oc kallede thet Oluff effter sin faderfader. Dette vaar [vdj dett andre aar der Otto kieser then første regeritt, oc i thet Første aar der Jattmund bleff konning i Engeland: Jmod vinteren da foer Astri bort oc Torlaff og nogle faa mend met dem. Men Harall graafell oc Gundrod hans broder spurde att Astri haffde Trygge kon-[145 r]gis barn; da gjorde de sin flid att omkomme hende met barnitt. Der hindis fader thet hørde da sagde han till hinde at han wille sende hinde till Suerige till en sin gode

wen ved naffn Haagen gamle. Som hun drog aff Norge oc till Suerige da sende Gunilde Konge Moder sin gode ven Hogen effter Astri, att han skulle ihielslaa moder oc barnitt, dog hun ved en from mandtz hielp vndkom aff den liffsfare, oc kom till Suerige till Hogen gamle. Der Gunilde Konge moder dette spurde sende hun strax sin gode ven Hogen till kong Erick aff Suerige *met store gaffuer*, oc bad hannem att han wille vere Hogen behielpelig at han kunde bekomme Oluff Tryggesøn oc føre hannem till hende. Den tid haffde Haagen gamle en søn ved naffn Rangualder som thiente kong Erick: der han dette hørde, da red han hiem till sin fader oc sagde ham huad tiende der vaar i kongens gaard om Oluff Tryggesøn. Nogen tid der effter kom Hogen den Norske till Hogen *met møgit folck som kongen haffde faait hannem*, oc begierit han wille antuorde hannem Oluff Tryg: att han kunde [145 v] føre hannem till Norge till Gunild, hun wille lade opføde hannem till sin faders arff, thj han vaar hindis frende. Da suarede Hogen gamle, at Gunild vaar en wrettuiß oc Suigefuld quinde, thj wille han icke att barnitt Oluff skulle komme i hendis hender. Da foer Hogen till konning Erick oc begieritt mere hielp aff hannem att han *met wold* kunde bekomme Oluff trygg. Kong Erick gjorde saa oc fick hannem mere krigsfolck. Der han kom till Haagen da fick han en snar beskeen oc haffde ner faait store hug oc motte drage *met skamme* till Norge igien till Gunilde Konge moder.

Then tid Astri *met sin Søn* haffde veritt tho aar hoß Haagen gamle, da drog hun till Ryßland *met sin Søn*, oc paa veien kom hun i Sørøffuers hender aff Esteland, oc hindis søn Oluff bleff hensold i fremmede hender. Hun haffde en broder ved naffn Sigurd, som thiente konning Woldemar aff Ryßland. En tid vaar Sigurd vdsent till Estland att tage skatt aff landitt: Der fant han Oluff Tryggesøn hoß en [146 r] bonde som hed Redar, oc kiøbte hannem for x m. guldtz, oc førde hannem hiem *met sig*. Da vaar han ix aar gammell. Da bad Sigurd Orlogia drotning att hun wille tage hannem till sig oc opføde hanem. Saa bleff Oluff Trygg, i ix aar hoß kong Woldemar. Der |-kong-| Oluff T. vaar xij aar gammell fick kong wollemar hannem skib at fare vd *met paa Sørøffuerj*, oc kom vnder Wentlandt: Der gifte han sig *met Gera* dronning som vaar Burislaus kongis daatter aff Wentland. Der vaar fallen fra hende [mange slott siden hindis hosbonde døde, dem vant Oluff T. tilbage igien. Der han haffde veritt ij aar i wentland eller winland, da drog han vd *met sine skib* till att røffue (: han haffde endnu aldrig beditt till nogen affguder eller giort dem offer:) oc røffuit han først

vdj frisland, Lantosaxen oc Flanderen.

Paa den tid vaar Albertus biscop i Bremen, han haffde en discipell ved naffn Tangbrand som vaar fød i Bremen: Albertus haffde en broder vedt naffn Hugbertus vaar oc biscop i Cantabria, han gaff Tangbrand en Skiold som vaar merckit [146 v] *met thet* hellige kaars. Da vaar Tangbrand bleffuen prest, paa den tid vaar Oluff T. kommen i Lantosaxen, oc han saa at Tangbrand prest gick *met* den Skiold som vaar merckt *met thet* hellige kaars; thj sagde Oluff till Tangbrand: [Huad betyder *thet* mercke du *haffuer* i den Skioldt? Tangbrand suarede: [*thet* betyder den herre Jesus christus vor gud oc herre som er kaarsfest. Da sagde Oluff T. Hvad haffde han giort, men han vaar pint paa korßitt? Da siger Tangbrand hannem aluorlige aff vor herris Jesu christj pine, oc att han vaar pint oc plagit for vore synders skyldt. Saa begynte Oluff at fale paa Skioldenn oc ville kiøbe den. Men Tangbrand skenckte hannem skiolden. Oluff sagde: Kanstu nogen tid finde mig da skall ieg be tale dig den. Saa foer han hiem oc bleff i winland den tredie winter.

Der Oluff haffde werit i tre aar i Wentland døde hans dronning Gera, oc wille icke sidenn were der i landitt: men drog sidenn [til Ryß-[147 r]]land oc bleff der well fagnett, oc som han laa en natt saa han vdj en drøm oc hørde att gud talede *met hannem* att han skulle bliffue hans thienere oc tro paa hannem, Da suarede Oluff oc sagde Hvem est du som beder mig att ieg skall tro paa dig? Gud suarede hannem oc sagde: Far [hen vdj Greken, der skalltu vnderuisis huad dett er for en herre oc gud du skalt tro paa. Strax der effter lod han ferde sine skib oc drog hen i grecken, oc der fant han mange gudfryctige mend, som lerede hannem rettelige att kiende wor herris Jesu christj naffn. Siden bad han den biscop som *het* poffuell att han skulle fare *met hannem* till garde rige oc hielpe hanem till att christne de hedninge. Pouel biscop vaar gudtz wen oc han sagde at han ville gierne fare *met* dem hen oc christne landitt, om Oluff Trygg, ville fare fore oc tale *met kongen* oc landtz folckitt om de wille *thet* vndergaa. Strax der effter drog Oluff T. [till Ryßland oc talede *met kongen* [oc sagde hannem huad Siele waade han vaar vdj, oc att gud wille lade hannem straffe *met* [147 v] **met* den evige ild vdj helffuede vden han lode sig christne *met* sitt ganske land. Kongen lader steffne ting, oc tilbiuder det ganske landtz folck att de skulle komme till modtz *met kongen*. Der taler Oluff Tryggesøn kongen, dronningen oc landtz folckitt till att de skulle vndergaa *de christelige tro oc lade sig døbe. huilckitt att kongen oc

dronningen *met* dett ganske folck vndergick. Oc i den samme tid kom pouell biscop och christnede kongen oc dronning Orlogia oc *thet* ganske folck, oc styrckede dem i den christelige tro. Dette skede den tid att Otte den tredie vaar kiesere vdi Rom.

Hogenn Adelstenn.

[148 r] Effter att Hogen Adelsten haffde werit konge i Norge i xxvj aar siden hans broder Erick foer aff Landitt, tha sad han paa sin gaard Fitie paa Haardeland: Der haffde han *met* sig sitt beste krigsfolck oc møgit anditt folck: Der vaar oc *met* ham Euind hans frende *som* vaar Fin Skialgs søn. Dett hende sig att en dag *som* kong Hogen sider *met* sine mend [till Fro kost, da seer de *som* vde waare mange skib komme synden aff haffuitt: tha mente de *som* wde waare, at *thet* waare gaatt at sige kongen *thet*, thj gick en ind till Euind Finbøn oc sagde till hannem: gack snart yd thj *thet* gjøris storlige behoff: Der Euind kom wdt oc saa seilene skinne, da saa han att det vaar [Orloffs skib: thj gick han strax ind till kongen oc sagde hannem de tiende: Da lod kongen strax tage op bordett oc gick vd oc saa till skibene: Da saa han oc att *thet* vaar Orloffs skib: thj sagde han till sine mend: Huad heller skulle wi slaaes *met* dem eller skulle wi stige paa wo-[148 v]re skib oc fare norder. Da suarede Euind att de wille icke fly, men mandelige staa *met* deris herre oc konge, *som* dem burde att gjøre; der fore tackede kongen dem alle sammen: Saa gick kongen hen oc tog sine waaben paa sig: Først enn ringe brynne, oc han bant sitt sverd Quernebid wed sin side, paa hans hoffuit en forgylt hielm, saa sette han op [sin krigs Fennicke.

Harall Ericksøn vaar hoffuitzmand paa skibene: De lagde skibene till landtz oc ginge paa land *met* deris folck, *som* vaar en stor heer, saa att de waare sex for huer en aff kong Hogens folck. Kongen skickede sitt folck wdj orden; oc paa den wenstre side hoß hannem gick en kempe ved naffn Toralff Stercke Skolmsøn. Kong Hogen oc Toralffuer ginge mandelige frem, saa att de hugge paa baade hender att der stod in*thet* for deris hug, saa att deris fiender maatte rømme;. Da kom der en Skiette wforuarendis i kong Hogens haand [vdj hans muß oc vd igien neden hans Axell; da rømde Harals oc Ericks folck vd paa deris skib.

[149 r] Tha lod kongen forbinde sine saar, men der rand saa møgitt blod aff dem att ingen kunde stille *thet*. Men *som* *thet* led paa dagen da sagde han att han

wille fare nord till Alrickstad sin sedegaard: men der de komme norder till Hogens helle, lagde de till landtz, da waar kongen ner død; thj lod han kalle sine wenner till sig oc wille beskickte rigitt effter sig; han haffde ingen søn effter sig, men alene itt daatter barn hed Tore. Da bad han dem att de skulle beskickett att Ericks sønner kunde bliffue konge offuer Norge effter hans død. men hender *thet* sig att ieg maa lenger leffue, da vill ieg fare aff Norge till de land *som* christet folck er i oc bøde mine synder *som* ieg *haffuer* syndit mod min herre oc gud. End er *thet* saa att ieg dør vdi dette hedenske land maaj begraffue mig *som* eder tyckis. Nogen stund der effter døde kong Hogen der paa den samme helle *som* han vaar fød. Hans død harmede mangen mand. Saa well hans wenner *som* hans wenner graade for hanem, oc sagde att de motte neppelige komme saa god en konge i Norge igien. Hans wen-[149 v]ner lode føre hans lig til Sehiem paa Norhordeland oc gjorde der en stor houg offuer hannem, oc lagde hannem der vdi *met* alle sine waaben, oc vdi hans beste klæder, men icke nogen anden penninge, oc gjorde saa offuer hannem vdi hans begraffuelse *som* mand pleiede att giøre offuer andre hedninge.

(:Oluff Harall Haarfagerbøn han bleff ihielslagen aff sin broder Erick blodixe haffde en søn hed Tryg, hannem bleff giffuen konge naffn: hannem slo Erick blodixes sønner i hiell: Han haffde en Søn hed Oluff Tryggesøn.:)

Strax der effter redde Oluff Tryggesøn sine skib till oc seilede [fra østerlanden oc till Danmarck, oc siden vester till Engeland [oc der røffuit han gjorde stor skade: De seilede fra oc till Nordumbria oc gjorde stor skade, disligist ocsaa i Skottland, fra skottland seilede han oc till Syder Øyer [oc røffuede der: Siden till [150 r] Jrland oc røffuede største part aff landitt, der nest till Britanien oc Walland oc gjorde stor skade. Aff Walland oc till Engeland, men han fick modbør oc kom till nogen vdøyer, *som* ligger wester i haffuitt fra Engeland *som* hede Syllinge øer, der lagde han till haffn oc dueldis der nogen stund. Dett waar fire aar siden han waar faren aff Wentland. Der han nu laa vdi samme Øer, da spurde han att der waar enn spaamand paa landitt; den wille han forsøge. thj vdsende han [nogle aff sinne beste mend, oc en aff dem klædde han vdi kostelige klæder, oc bad hannem sige for spaamanden att han waar kong Oluff Tryggesøn, thj Oluff Tryggesøn vaar wide kient om alle land: thj han waar større oc sterckere end andre mend. Der han kom till spaamanden oc kiende sig for konge da sagde

spaa manden, du est icke konge, men sig din konge, han gjør icke rett, [han will abe mig. Han foer tilbage till kongen oc sagde hannem huor thet waar gaait hanem hoß spaa manden. Der aff merckte Oluff Tryggesønn [150 v] att han waar en spaa mand. thj foer han hen till ham oc taledede *met hannem*, oc spurde hannem om han skulle faa nogitt konge rige att besidde: Spaa manden suarede, du skalt bliffue en naffnkundig konge oc vinde mange store seier, oc komme mange folck till den christelige tro, oc du skalt hielpe mange till deris salighed sag, oc der paa skaltu mercke mine ord att were sande, att naar du kommer till dinne skib der skaltu møde dine fiende oc miste mөгitt aff ditt folck oc bliffue selff ilde saar oc bliffue baaren for de saar paa dinne skib, oc der efter skaltu snart bliffue christnitt. Saa foer han till sinne skib, der møtte hannem en hob krigsfolck, der sloes han *met dem* oc miste en part aff sitt folck oc bleff sielff ille saar oc baaren paa hans skib, oc bleff dog *helbrede paa den siuende dag. Da forstod han att den mand monne haffue sagt hannem sant. Der waar i samme Øeer en naffnkundig Abbett, aff hannem lod Oluff T. sig christne oc alt hans folck. Da sagde Abbe-[151r]den hannem att han skulle bliffue konge *offuer* Norge, oc wise mange folck den rette wej till deris gud oc Skaber. Da wor forleden fra *christj fødtzell* 993 aar; oc vdi thet første oc tiuende aar att Adelrad vor konge i Engeland.

Ther effter om høsten foer kong Oluff der fra Øen oc till Enge and, oc haffde *met sig* prester oc lerde mend, oc i Engeland kom till hannem Tangbrand prest, om huilcke før er tald; han gifftede sig i Engeland *met* en dronning hed Gyde oc afflede en Søn, den kallede han Trygge, han bleff baade stor oc sterck. paa Engeland bekom han oc den naffnkundige hund Wige, som han sidenn haffde i mange aar.

Oluff Tryg. waar i westerlanditt oc begynte att lengis till Norge till sine frender oc fader arff. Oc i den samme tid kom [Biørn hin bresku aff Norge i westerlandene effter thet store slag han haffde werit vdi i Norge *met Hogen Jarll Juerbøn*, der han *offueruant* de kemper aff Joms[151 v]borg. Tha fick Oluff T. tiende aff Norge att Hogen Jarll oc hans søn Erick bleff mөгitt affhollit oc naffnkundig aff den Seier de haffde faaitt aff Jomsborgs kemper, oc hørde att Hogen Jarll haffde offritt sin søn [sin affgud till ære Torger ho`l` getroll før han fick Seier *offuer* de kemper aff Jomsborg, da harmede ham thet mөгitt att Norge skulle were wchristett, oc were saa dieffuelen vndergiffuen, thj tenckte han der

aluorlige paa huorledis han kunde komme sitt fæderne land till den rette tro.

Effter *thet* store slag som Hogen Juerß Jarll haffde hollit *met* de kemper aff Jomsborg och haffde offueruundett dem, bleff han oc hans *søn* Erick møgitt affhollne i Norge. Han fick oc tiende till Norge att der waar en merckelige mand i *thet* vester haff ved naffn [Oluff gredske (:Oluff Tryggeßøn:) oc then holt mand for en konge, tha giette Hagen Jarll, att *thet* maatte were nogen aff konge Eth i Norge. Hagen haffde spurt att han vaar gresk till fødtzell. [152 r] dog haffde han hørt at Tryg Oluffsøn haffde it barn effter sig, som vaar opfødt i Ryßland, oc han vaar kommen i wester Søen. Om Waaren effter den store Slactning som før er omtalet lod Jarlen steffne till sig mange weldige høffdinge øster aff landitt. Der komme aff Oprustad de brødre Tosten oc Karlshoffuitt Ericks sønner; oc der kom oc den mand som vaar kallit Torer blacke, som vaar Hogen Jarls besønderlige gode ven. Denne Torer waar vide kient i mange land. Han gaff dem fore huorledis han haffde hørt at Oluff gredske vaar for westen haffuit, huilcken han mente at vere Oluff Tryggesøn, oc er *thet* han da maa vi snart vente oß en feide her paa landitt, sagde han, oc sagde videre till Torer blacke at han skulle fare wester [till Difflene paa Jrland, oc forfare om *thet* waar Oluff T. eller nogen anden aff konge Eth i Norge: Kunde han *thet* fornemme, da skulle han legge sin store flid till at omkomme hannem. Oc han sende *met* hannem Tosten oc Karlshoffuitt men de vore Oluff T. frender. Tore blacke kom till [152 v] Difflene, oc fick tiende at Oluff gredske waar der *met* sin moug oluff kuarra. Torer kom sig strax *met* Oluff: Da begynte Oluff at tale *met* Torer om Norge oc huem der waar konge i Oplanden. Torer suarede hannem till det han spurde hannem att, oc sagde hanem huorledis Harall grenske hans frende vaar bleffuen inde brent i Suerige [*thet* femte aar tilforn. Da spurde Oluff Torer om Haagen Jarll huor *thet* stod *met* hannem. Torer sagde, *thet* stod well *met* hannem, effterdj ingen haffde den mact som torde stride *met* hannem effter den Seier han fick offuer Jomsborgs kemper. Han haffde oc i Norge xvj Fylcke i forraade, derforde torde ingen i landit giøre eller tale anditt end som han wille. Men *thet* 'er' sant at ieg wed mange merckelige mend i landitt, som gierne wille at en konge skulle regere offuer landitt oc besønderlige aff Harall Haarfagers affkom, oc der waar nu ingen mand inden landtz som torde tage sig *thet* till. Ther Oluff T. *thet* hørde, da bekiende han sig huem han waar, huad hans [153 r] naffn oc æth waar, oc han sagde, Jhuad tencker du Torer, monne bønderne wille tage mig till konge om ieg

kommer i Landitt. Torer eggede hannem møgitt der till, at han skulle fare till Norge, oc loffuit hannem storlige at han wille obenbare sig for hannem hvem hand vaar; thj sagde han; ieg *haffuer* møgit hørt sagt om dig oc dinne mandelige gierninger: *thet* er oc sant at sige at ieg er faren hen vdi vester haff, att søge effter dig at ieg kunde faa at viide om du waarst Oluff T. oc *thet* begier alle dinne frender, at du skalt komme til norge oc giøris konge offuer landitt oc de sagde *som* sant er, at Haagen Jarll haffde icke mact till at holle landitt om nogen mechtig konge *met* mact wille reise sig mod landit. Derfor wille de haffue nogen aff Harall Haarfagers slect till konge offuer sig, oc wiltu icke tro mig, da ere her to aff dinne moderbrødre *met* mig Tosten oc Karlshoffuid. Der han *thet* hørde at hans frender vaare komne der, da sender han bud effter dem oc fagner dem *met* møgen glæde. [153 v] Haagen Jarll haffde sent dem *met* Torer, att O. T. skulle bliffue dißnarere suegen, att han skulle mistro sinne moderbrødre. thj Hogen Jarll tog en Ed aff dem attj skulle suige Oluff T. om de funde hannem. Da raadde han *met* dem alle sammen oc spurde huad deris Erinde waar. Da suarer Torer hannem lige *som* tilforn. Oluff T. trode deris ord, oc redde sig strax till *met* v skib at fare till Norge. Der han waar ferdig da seilede han aff Jrland till Suder Øer, derfra till Ørckenør, oc Torer waar da oc i ferd *met* hannem. Samme tid lod Oluff T. christne Ørckenør oc Hetland, oc sette prester oc lerdemend der paa øerne till at lere folckitt den christelige tro oc gudtz naadige willie om deris salighet.

Der effter seilede O. T. øster i haffuit oc haffde god bør, oc waar kongen saare glad thj han fornam sig ingen fiendskab at haffue enten aff Torer eller sine moderbrødre *som* waare i følge *met* hannem: Men *thet* tycte han dog wnderligt at were at fra den tid han taledde *met* sine moderbrødre paa Irland, da saae han dem aldrig glade. [154 r] Men der de komme aff haffuit i moster haffn da gick O. T. paa landitt oc gjorde sig en Landtiall. Der lod han siunge meße for sig. lod oc der aff mercke till en kircke, oc sette grunuollen der till i den samme sted *som* han lod holle meßen, oc der fick han Jern oc huis anditt de haffde behoff der till. [*thet* waar den første kircke *som* Oluff T. lod bygge i Norge. Der hoß forlod han Tangbrand prest att were høffuitzmand derfor. Tore blacke raadde hannem at han skulle skynde sig till Hogen Jarll førend der skulle gaa nogen tiende om hannem, huilckitt waar altsammen paa falshet giort. The droge saa nord *met* landit indtill de komme till [Augualdtz neß, der lagde de wdj haffn. Der spurde de

tiende at Hogen Jarll waar i Trondhiem oc waar der bleffuen wens *met* bønderne. tha lod Tore kalle till sig Tosten oc Karlshoffuitt, hurledis de forraade skulle Oluff T. Der *thet* nu bleff natt, da stode de brødre op oc togen enn liden baad oc droge hen om natten till oluff T. skib, oc ginge lønlige till hannem *som* han laa i sin seng og gaffue hannem tilkiende hurledis Torer wil-[154 v] le forraade hannem den dag der effter, *som* han haffde loffuitt hogen Jarll *thet* oc de *met*: derforre waare de aldrig glade siden de funde hannem paa Jrland: derforre giffue wi dig tilkiende, att i morgen will han kalle dig oppaa landitt oc holle ord *met* dig; saa haffuer han bestillet tho aff sinne tro mend lønlige at skiule sig i Skoffuen, oc naar han giffuer dem nogitt tegn saa skulle de komme frem oc slaa dig ihiell. thj raade wi dig attu setter nogen aff dine tro mend i skoffuen, *som* kunde were snarere till at drebe denne bedragere, oc gjør saa mod hanem *som* han tencker at gjøre wed dig: Saa befaler han dem at de skulle were *de paa hans side i skoffuen oc komme hannem til hielp naar han giffuer dem nogit tegn.

Tilige om morgenen kom Torer i kong Oluff T. skib oc bad hannem att de maatte gaa ene paa landitt oc raadslaa *met* huer andre. Kongen sagde att *thet* maatte well were. Som de komme paa landitt oc ville sette sig neder, da wille Torer wduelle den sted *som* høire waar, men kongen [155 r] wille icke, oc i *thet* samme [begynte kongen att raabe, strax komme aff skoffuen Tosten oc Karlshoffuid oc sloge Tore blacke ihiell; de tho mend *som* Tore haffde bestillitt komme oc aff skoffuen, oc bleffue staaendis der de saae at Tore waar drepen; Saa sprunge de tho brødre till, oc sloe dem oc ihiell. Toris folck *som* waare paa hans skib, bade om fred oc suore kongen hulskab oc mandskab.

Der effter holt kongen nord *met* landit *met* fem lange skib. Som han kom paa weyen, da møtte hannem Erland hogen Jarls søn *met* fire skib; *som* de roer mod huer andre da fornam Erland att der waar wfred paa ferde, thj wender han sine skib mod landit. ther Oluff T. seer dette da mente han dett monne were Haagen Jarll, oc der de seer att skibene fore vnden, da bad kongen sitt folck hastelige ro effter dem: der Erland fornemmer *thet*, da roer han sine skib paa grunden oc springer selff for borde oc wille suømme till landtz: kongens skib kom der strax effter, oc seer at der er [en merckelige mand i wanditt; [kongen kaste ad hannem *met* en gaffueline oc ramde [155 v] hannem i hans hoffuit, saa det gick sønder indtil hans hierne, oc han bleff strax død, der slo kong Oluff mange aff hans folck

ihiell, somme flyde oc somme tagne till fange. Saa waar *thet* sagt kongen at dett vaar Erland Hogen søn som bleff ihielslagen i wanditt, oc huorledis [hans fader Jarll waar wdsatt *met* bønderne, oc de haffde fordreffuit hannem oc slagit hans folch ihiell.

Effter att Oluff konge haffde drept Erland hogensøn, oc bønderne hørde at Oluff T. vaar kommen till Norge, komme de till hannem oc fagnede hannem *met* stor blidskab, oc sagde att dett vaar en lychsalign stund att de haffde funditt hanem, oc sagde att han skulle bliffue konge offuer dem. Men de haffde ment at Hogen Jarll oc hans affkom skulle bleffuitt ved Regimentitt i landitt [effter den store Seier han want offuer de kemper aff wenden eller Jomsborg: men nu *haffuer* han giort saa møgit ont att vi icke lenger kunde fordrage hans Regiment oc alle mand er bleffuen saa kied aff hannem [156 r] for hans ondskab, att han skall wiobelige dø; thj bede wi dig attu wilt giøris konge offuer dette folck, oc wi wille helst att Harall haarfagers affkom skall regere offuer os. Oluff T. waar glad wed denne tale, oc bønderne annammede hanem til deris konge, oc waare alle wed ett raad att de wille fare hen oc lede effter Hogen Jarll oc slaa hannem ihiell. Oc de fore op i Gaulerdall, oc mente att finde hanem paa Rimull som han offte pleyede att were; Men de funde hannem der icke, thj han haffde ladit graffue sig ned i Jorden *met* sin thienere Karcker, huor han oc strax i samme hule bleff myrd aff forne Karcker, att han skar hans strube sønder *met* en kniff der han soff, oc strax skar han hans hoffuit aff hannem oc førde *thet* til Oluff T. Men der Karcker kom till Oluff oc mente han skulle bekommitt stor wenskab, sagde kongen: O du wtro tienere, skulle du saa suige din rette herre, da lod kongen tage hannem oc strax halshugge hannem; oc tog siden hans hoffuit oc Hogen Jarls hoffuitt oc lod føre till Trondhiem til den holm som [156 v] mand pleier att henge tiuffue oc reffse andre som gjorde ilde; Saa lod han henge Hogen Jarls oc Karckers hoffuider i en gallie. Siden fore bønderne op i Gaulerdall oc toge hans krop aff den hule han waar myrd i, oc lode *thet* siden brende [hanem till spaatt.

Then tid [Hogen Jarll Juerbøn hin Seierselle waar omkommen, oc *thet* spurdis att Oluff Tryg: waar tagen till konge aff bønderne; da samlede sig [all Adelen i Trondlagitt oc møgitt anditt folck, oc *thet* waar allis deris samtycke att de bade hannem were deris høffding; oc byde hannem till sin thieniste oc gode wilge, oc wille were hannem lydig oc wnderdanig i alle maade. Tha lod O. T. steffne ting offuer alt Trondlagitt oc der kom møgitt folck tilhobe. Som herrene

oc Almuen waar forsamlit, da stod Oluff T. op oc talede till dem alle oc sagde, Att dem waar well witterligt huorledis Harall haarfager haffde weritt Ene konge offuer Norge: Sompt aff landitt arffuede han, Sompt fick han *met* [157 r] herreskiold. han sette den lov att [huer *som* kommen aff hans Eth paa Suerdsiden, skulle bliffue konge i Norge: oc effterdj han waar oc kong Harals slect, begierit han att han oc maatte bliffue Enuoldts konge i Norge. Tha stod op menige mand oc wille inthet anditt høre, end han io skulle bliffue Ene konning offuer Norge, oc regere *thet som* Haral haarfager hans Oldefader i langsommelig tid til forn haffde giort: [der hoß svore de hannem huldskab oc mandskab oc wille gaa oc staa *met hannem* inden oc wden landtz, oc giøre hannem all den ære oc thieniste *som* trofaste wndersaatte burde att bringe deris herre oc konning.

Om winteren effter han waar tagen till konge offuer Trondelagitt, foer han offuer landitt oc bleff well fagnitt aff alle oc bleff tagen till konge paa alle Laugting, oc alle de høffdinge i Oplanditt oc i wiigen *som* tilforn haffde hafft forlening aff de danske, de bleffue alle hans svorne mend oc tog land oc leen aff hannem.

Der Erick Jarll oc Svend Jarll hogens sønner [157 v] dette spurde, da flyde de till Suerige *met* deris slect oc wenner till Oluff Svenske kongen aff Suerige.

Kong Oluff redde sine skib till i wigen oc foer nord till Audeßneß, oc haffde mögitt folck *met* sig: huor han foer da christnede han landitt. thj han foer saa hastig offuer att bønderne fick icke reyst sig op mod hannem. Men der han kom till Moster haffn, der steffnde han ting; oc der kom mögitt folck till tingitt: thj de haffde hørt att kongen bød paa huer ting en ny tro, anden end den *som* deris foreldre før haffde. Thi wduelde de thre wiise mend *som* skulle imodstaa kongen, att de icke wille wndergaa den ny tro.

Der de nu waare forsamled da stod kong Oluff op paa itt høitt field *met* sine folck, oc der sigis, att der er endnu kiender i den haarde steen *som* hans føder stode. Saa talede han till dem oc sagde att dett ting waar sett, for dj han wille de skulle lade sig christne oc wndfly den store Sielewaade de waare wdj, [158 r] hvis de icke wille lade sig christne da skulle de straffis *met* deris Affguder oc dieffuelen till Euige tid i Helffuedis fordømmelse. Men wille de wndergaa den hellige christelige tro, da skulle de bliffue gudtz fulkommelige wenner, oc gudtz børn i himmerige till Evige tid. Ther han haffde giort en lang predickenn till

almuen, da stod op en aff de tre *som* Almuen haffde tiltroedt att suare kongen imod, att de icke wille lade sig christne: Oc i *thet* han wille tale, da kom hannem slig hoste paa, att han kunde icke tale itt ord, oc han sette sig ned. Strax stod en anden op oc ville icke lade maalt falde fordj, da bleff han saa stam, saa att han ey kunde tale, saa att all Almuen begynte att lee ad hannem, oc han sette sig neder *met* skamme. Da stod den thredie op *met* møgen wrede, oc mente han wille op reise igien *thet* de andre haffde tabit: Som han skulle tale da bleff han saa heser at ingen kunde høre huad han taledede; Torde da ingen tale nogett mod kongen, men all almuen gick wnder christendommen, oc kongen lod icke aff førend [158 v] de waare christnett alle sammen: Saa befalede han Tangbrand prest att han skulle christne Quinder oc wngt folck *som* icke da wore tilstede, saa wide *som* kongen foer offuer. Da lod han nedbryde sønderslaa oc opbrende alle affgudiske billeder oc i steden lod opreise kircker, oc sette prester der till *som* hannem siuntis mest behoff giordis.

Thenne samme Sommer lod kongen steffne iij Fylckis ting norder paa stade [paa dragskede: Skulle der komme [aff Sognedall, Sundmør, Romsdall. Som der waar kommitt møgitt folck till ting spurde kongen dem, om de wille lade sig christne: huis icke, da wille han holle en Slactning *met* dem, Fordj kongen haffde møgitt folck *met* sig øster aff landitt, oc der waar oc kommitt møgitt folck til hannem aff Rogoland oc haardeland; men der Almuen *thet* fornam, da toge de wed hans bud oc lode sig christne. Strax der effter foer han till Nordmyr oc christnede *thet*: Dernest seilede kong Oluff ind paa hlader, oc nedbrød der [de Affgudiske templer *som* der waar [159 r] oc hentog alt *thet* guld oc sølff *som* der fandtz, oc all herlighet *som* Affguderne waare beklede *met*: han tog oc hen den store guldring *som* Haagen Jarll haffde laditt henge i døren paa dett Affgudtz tempell; der effter lod han sette ild paa tempelen, oc opbrende den *met* alle de Affguder der inde waare. Ther bønderne *thet* hørde da lode de opskere [her ord oc haffde actett sig till slags *met* kongen; Men han foer nord oc actett sig till Helgeland oc wille christne *thet*. Men der kongen hørde att der waar møgitt folck forsamlett oc wille staa hannem imod oc holle en slactning *met* hannem, da drog han tilbage igien till Nideroß, oc der samme tid lod han bygge en kiøbstadt wed Nideroft oc lod oc der samme tid bygge kongsgaarden [wed Skippe krogen, oc om høsten lod han oc reise en kircke i kiøbstedden, *som* han haffde bygd wed Nideroß.

Om winteren lod kongen sende bud om all Trondelagitt oc lod steffne frosteting. Men [bønderne sende anditt bud omkring alle bygder, att [159 v] der skulle komme alle mand [baade bønder oc bokarle, fri oc wfri om all Trondhiem. Der kongen kom till tingitt, wore bønderne komne med alle deris waaben: Der tingitt waar sett da talede kongen Troen for dem: Han haffde icke lenge talitt førend bønderne begynte att raabe op offuer sig oc bade hannem tie, ellers wille wi giøre adt dig her paa tingitt oc slaa dig ihiell eller oc fordriffue dig aff Landitt. Lige saa giorde wi før wed kong Hogen Adelsten, der bar oß sligt bud som du giør nu: Men der han hørde thet da gaff han sig tilfredtz, oc wi bleffue gode wener met huer andre: Nu acte wi icke dig mere end hannem. Men der Oluff saa att bønderne haffde saa møgitt folck met waaben oc werie, da gaff han sig tilfredtz oc sagde: Jcke will ieg holle krig met eder, thj ieg mindis hurledis attj aff Trondelagitt haffue tagitt mod mig. thj i haffue først tagitt mig till konge offuer landitt, ieg som waar [saa gaatt som en fremmed [160 r] mand, icke will ieg heller holle nogen krig met eder att wi kunde giøre hinanden skade oc spille wort folck men wi wille holle den første wenskab som oß er kommen imellom: Oc ieg wil fare der hen met eder som i giøre eders meste blodoffer, oc see der eders seed oc brug met samme offer, Saa wille wi forfare om wi kunde allesammen komme offuer ens met en Tro oc gudtz thieniste. Men der de hørde att kongen talede blidelige till dem, da gaffue de sig tilfredtz oc lagde offuer at de skulle mødis inde [paa Merini, till blodtzooffer, oc der skulle komme alle høffdinge oc Rige bønder aff Trondelagitt; did skulle oc kongen komme. Ther waar en riger bonde hed Skegge, men den kalledis Jernskeg eller [Eyrer skegge, han bode [paa Ophey paa Eyre, han waar den første som talede mod kongen paa tingitt; han waar oc den ypperste der stod mod christendommen; waar oc en aff 'de' største høffdinge i Trondelagitt; oc der met bleff tingitt end, oc huer af bønderne foer hiem till sitt: Kongen met sitt folck foer wd till Nideroß oc sad der. Han haffde ladit opbyggt kongs gaarden om høsten, oc lod did fø-[160 v]re huad han haffde behoff till sitt kongelige ophold. Da waar oc fulkommit Clemmitz kircke, saa han kunde holle gudtz thieniste der i om Julen.

Der waar paa samme tid i Trondhiem nogle merckelige mend aff Jsland, dog de waare hedninge: som waare Kierten Oluffsøn, Bolle oc [Haluor Otteson. De stode op om Julle otten oc wille see hurledis att kongens gudtz thieniste wille gaa for sig. Der de hørde klockerne oc saae hurledis der gick till i kirckenn met

den herlige sang oc [de deilige kleder som bispen waar wdj, oc all anden herlighet, da forundrede de sig, oc Kierten sagde til de andre, att hannem tyctis mōgitt att were om saadann herlighet, oc sagde att kongens gudtz thieniste waar fast bedre end deris waar, oc wille kongen biude hannem till da wille han gierne lade sig christne, men selff torde han icke gaa frem oc biude sig till. Kongen haffde altid speydere hoß de Jslendinge, oc wille gierne haffue att wide huad de haffde i sinde. Saa haffde oc En aff hans sendebud hørt deris samtale, oc sagde kongen thet. Som thet [161 r] led nogitt wd i Jull sende kongen bud effter Kierte Oluffson: Som han kom till hannem oc de haffde talitt nogle ord tilsammen, da spurde kongen hannem ad om han wille lade sig christne. Da sagde han att han haffde nu tagitt sig thet fore att han wille bliffue christen oc tro paa den himmelske gud oc icke lenger tiene dieffle oc affguder. Saa bleff han christnitt oc Bolle hans frende oc allt hans skibsfolck, oc bleff siden altid hoß kongen i stort wenskab. Som thet led nu wdj Jull da sende kongen sitt bud i Gaulerdall, Orckedall oc Andenstedtz oc bød till sig alle mectige høffdinge oc merckelige bønder. Der de komme till hannem da fagnede han dem met stor kierlighet. Anden dag om morgenen effter kongen haffde kled sig, da lod han sige Meße for sig. Der Meßen waar wde, da lod kongen blese till tings oc han foer sielff till tingitt met sine mend. Der folckitt waar kommitt oc tingitt waar sett, da stod kongen op oc sagde saa: J dragis well till minde der wi holle Frosteting, huor att ieg bad almuen att de skulle lade sig christne, men i sagde[161 v] mig der imod, fordj att ieg skulle gjøre blodoffer met eder; da bleffue wi saa forent att wi skulle findis inde paa Merinj, oc gjøre der itt stort blodoffer. Men nu wed i alle mand att ieg haffuer i mange steder forødt eders affguder, oc giort denom spaat oc wanære, sønderslagitt dem oc brentt deris Affgudiske huß som de waare wdj, Effterdj i begiere aff mig att ieg Endelige skall gjøre itt stort [blodoffer, men icke aff eders thienere eller trælle eller aff dem som haffuer giort nogen wgierning Men ieg will wduelle till thet blodoffer de ypperste rigiste oc beste mend. Derfor neffner till att skulle offris Orm Liurgu aff Medelhuß, Styrcker aff gymsum, Kar aff gryttinge, Asbiørn Torbergsøn aff werneß, Orm aff Laxu oc Haldor aff Skierdingstad; de ere allesammen her: Oc siden skall tilneffnis sex andre ypperlige høffdinge aff Trondelagitt; de skulle offris till blodoffer [til Aars offer oc till fredt. Ther effter haffde kongen en lang predicken for dem, huorledis deris siele oc de skulle brende i helffuede till Evige tid met [162 r] deris affguder: oc att

gud almectigste wille giffue alle gudfryctige menniske som hannem thiene met rette tro, dett euige liff oc salighet till Euige tid. Der de dette hørde, da jatte de alle som der waare komne, at de wille tage wed rette tro og were kongen lydig. Saa bleffue de alle christnit som den tid waare tilstede.

Kongen foer der effter ind i Trondhiem met sitt folck, oc der waar i ferd met hannem Kierten Oluffsøn, Boli, Halffuorder oc mange andre Jslendinge. Kongen haffde oc mett sig møgit oc skønt folck: oc der han kom ind paa Merini, da waar der for hannem alle høffdinge i Trondelagitt som mest stode imod christendommen, oc de haffde oc met sig alle de ypperste bønder, som før waare wan att opholle blodoffer, oc der waar oc møgitt anditt folck som før haffde werit forsamlitt paa Frosteting; Da lod kongen sette ting oc huer gick met sinne waaben oc werge, da bød kongen dem att de skulle lade sig christne. Da opstod Jernskeg oc allene suarede till kongens ord for Almuen oc sagde: hører du konge, wi [162 v] Tronder wille icke attu bryder wor Low, oc thet er allis waar willie attu giør blodoffer met oß, som andre konger her i Landitt haffue giort for dig, oc saa andre høffdinge her i Trondelagit, Sigurd Lade Jarll oc Hogen Sigurß, som nu nest waar høffding offuer største parten aff Norge: han waar en naffnkundig mand for mange merckelige sager skyldt, dog han haffde icke konge naffn; han regerede lenge met stor lycke, oc der fore bleff hans Regimente stadigt, fordj han foer icke met saadan løß handel som du giør; men han lod oß tro paa den gud som wi wille tro paa. Hogen Adelsten bød oß oc saadan bud som du giør, derfore wndsagde wi hannem oc waare hannem wred oc maatte mod sin wilge giøre blodoffer met oß. Saa begynte bønderne met stor skraall, oc sagde, att de wille haffue thet lige som Jernskeg haffde talitt. Da suarede kongen, saa will ieg oc giøre som talit waar paa frosteting, ieg will nu gaa [ind i hoben till eders affguder, oc [begynde att giøre blodoffer,[163 r] Kongen gick met faa aff hans mend, oc nogle aff bønderne, oc de haffde ingen werie met sig. Kongen haffde itt guldbunditt kieffle i hans hand. Der de komme [i hoben, da waar der mange affguder. Men iblant dem sad Tord som war mest besett met guld oc sølff, Kongen bar op thet kieffle han haffde i handen oc slo till Tord att han falt [aff hans stoll oc gick sønder oc de som waare inde met hannem de kaste ned alle de Affguder som waare i hoffuitt. Men de waare der inde, da bleff Jernskeg ihiellslagen aff kongens folck: Men der kongen kom wd igien, da bad han alt folckitt sette sig neder, oc der thet waar giord, da tog kongen saa till ordtz: J

dragis well tilminde, att der i waare paa frosteting, da waar der mere Almue
forsamlit end nu er; da bød ieg eder da *som* nu attj skulle lade eder christne oc
nedlegge den dieffuels thieniste oc blod offer, i her till dags haffue brugt, oc tro
paa den sande gud *som* himmel oc Jord oc alting *haffuer* skabt, oc thiene
hannem *met* rene hierter: da stode i mig imod *met* waaben oc [163 v] werie oc
wndsagde mig. thj lagde wi steffne att wi skulle mødis her inde paa Merinj, saa
frem flytter ieg endnu gudtz budskab alle till Siele hielp, om i wille wndergaa mitt
bud. J forsette mig Hogen Adelsten att ieg skulle giøre *som* han gjorde *met* eder
oc falle i fra den sande gud oc giøre blodoffer *met* eder till eders affguder oc
dieffle. Men [Hogen Adelsten han waar sterck oc weldig i alle gierninger, lige sin
fader Harall haarfager, haffde oc rett till att were konge offuer Norge; men i
bønder loffue hannem der fore att han lod sig bedrage aff eder, oc forlod den
sande gud sin skabere oc saliggjørere, oc gjorde blodtz offer *met* eder i trælle,
ther prisis slett inthet fore: Men aldrig haffde hans fader saa giort, haffde han
hafft nogen smag paa gudtz salige ord. *thet* gaff han tilkiende der han lod
fordriffue oc ihielslaa i Norge alle galremend oc trollkarle, oc alle dem *som* mest
waar benegitt till Fanens thieniste: *thet* [164 r] findis oc i hans ord, att han wente
sig trøst aff den gud *som* hannem haffde skabt, endog att han haffde ingen sand
forstand paa den Evige gudt: *thet* i taledede om hogen Jarll, da wed ieg well att han
waar icke Ethbaaren till att were Regenter offuer Norge, thj {h} kom han
falskelige till Regimentt: han lod ihielslaa de høffdinge *som* waare rett
Ethbaarne till Rigitt, oc *somme* lod han forraade, *somme* tuingde han wnder sig
met Krig oc Orloff; han tog oc wed den christelige tro i Danmark; dog mod hans
wilge. Kong Harall gormβøn lod hannem christne *met* alt hans folck han haffde
met sig, oc han wndergick *thet* oc loffuitt kong Harall att han skulle lade christne
all Norge: Men der han kom paa weien till Norge da sende han tilbage igien alle
de prester oc leide mend *som* kong Harall haffde faaitt hannem aff Danmark, oc
siden bleff han [den allerslemmiste affgudtz dyrckere *som* were kunde. Endog
attj roser møgitt Hogen Jarls [164 v] høffdingskab oc Regimente, besynderlige
for den seier han want aff Jomsborgs kemper, da er *thet* well sant att han icke
want den seier aff sin mandom, men mere aff fanens krafft oc styrcke, *som* mand
maa forfare der wdj, att han lod drebe sin søn vij aar gammel [Torgier holge troll
till ett blod offer; derforre skulle i wide att ieg aldrig will forlade min tro eller
affsige den herre Jesu christo, huad heller i tale mig ilde eller well till, thj aldrig

skall ieg saa acte dette werdslige Rige, att ieg skall forlade thet Euige rige, som en part aff dem haffuer giort wi nu haffue omtalit; men nu will ieg icke lenger opholle eder *met* denne snack, men tager nu alle wed den christelige tro, eller oc holler end slactning *met* mig. Der almuen thet hørde, oc den som skulle bere deris banere Jernskeg waar ihiellslagen, da samtyckte de att lade sig christne, som icke før waare christne, huilckit oc skede: Oc kongen tog gißell aff dem; paa thet [165 r] de skulle dißbedre holle den christelige tro. Siden lod han prester oc lerdemend christne alt *Tron lagitt oc ingen sagde dem nogitt imod. Saa foer kongen till Nideroß oc sad der; oc bønderne fore huer hiem till sitt, oc toge *met* sig Jernskegs lig oc førde thet [till Eyer, oc [begroff thet wdj en høff der hoß, som end nu kallis till denne dag skegge høy.

Den sommer der effter sende kongen Kierten Olß. till Jsland att han skulle lade thet christne.

Then tid kongen lod sende Sigmund Brestis søn till Ferøyer oc lod de Øer christne, da foer kongen sielff till Wigen, oc taledede *met* dronning Sygritt aff Suerige wed KongElff, [oc haffde før send hinde v guldringe; den Ene waar *den* store gulring som kong Oluff tog aff hoffsøren paa Hladu, som før er rørt, oc {kong} Hogen Jarl lod henge der wdj.

Effter att Harall grendske waar indebrent i Suerige aff dronning Sygritt, da bleff *Astri gulbrand kulis daatter snart gifft *met* Sigur Syr som [165 v] waar konge paa Ringerige. Sygur waar halffdans Sygurs søn, kallis Risa, som waar Harall Haarl'fagers søn. Oluff Haralßøn han føddis op paa Ringerige, *met* sin stiffader Sigur Syr og sin moder Oste.

Denne samme winter foer Oluff T. aff wiigen oc till Ringerige, oc bød der almuen att de skulle lade sig christne. Da bleff christnitt Sygur Syr oc Oste hans hustru, oc Oluff Haralßøn som da waar iij aar gammell: waar da christnit alt ringerige oc widere andenstedtz om Oplanden.

Ther effter foer kong Oluff igien øster i wiigen, oc bleff der nogen stund.

Der han haffde werit konge i Norge i iij aar, da giorde han sitt brøllup i Tonsberg *met* Tyre *harladsdaatter aff Dannemarck Suend tiuffueskegs Søster. Siden lod kongen biude till alle mectige {-ho}mend' aff wigen oc andenstedtz. Oc waar en iblant som hed [Euind kielde, en mectig galre mand oc troldkarl. Den samme waar kommen [166 r] aff stor slect, han waar Ragenwaldt Rettelbens søn,

som waar Harall Haarfagers søn. Kongen bad dem blidelige oc *met* gode ord att de wille lade sig christne oc tro paa den sande gud, oc aff legge den hedenske oc wrange tro de haffde, eller han wille giøre dem alle wdsleger oc fordriffue dem aff landitt. Der de wille icke høre hannem, saa skickede han dem alle i en stor stuffue som waar well pyntett, oc lod dem giøre ett stort gestebud oc gaff dem sterck drick. Som de waare nu druckne oc lystige, da kom kongen ind till dem oc sagde: Mig tyckis *thet* att were møgit oc i giøre waar Rige en stor skade, att saa mangen en herlig mand som her er forsamlit skall bort aff landit. Jeg will for ingen deell haffue eder her i landitt, wden i *offuergiffuer* den slemme wantro i ere wdj; thj ieg begierer *thet* attj skulle forlade eders affguder oc tro paa den sande gud. Da suarede Euind kielde for dem alle: Du tør icke tencke att wi *offuergiffuer* waar tro enten for dinne gode eller onde ord. Saa gick kongen wd fra dem, oc bad [166 v] sine mend att de skulle giffue dem nock att dricke. De drucke saa att huer mand bleff liggende der som han sad: Om afftenen lod kongen sette ild paa husitt som de waare i. De wagnede icke før end husitt stod i Lue. Der bleffue alle de hedninge indebrent, wndertagen Euind kielde han kom wd igiennom Lioren *met* fanens krafft oc Styrcke.

Kongen sende bud i wigen att han wille haffue folck om Sommeren till at [følge hannem till Norlanden. Som *thet* nu waar rede, [da foer kongen til Norlanden till Rogeland oc Augder. Han kom paaske afften [till Auguoldtz neß a Karmitt. Der waar *met* hannem hans dronning biscop Sigurd oc mange andre herrer, oc der *met* ccc mand. Den første afften som han holt paasken paa Auguoldtz neft da kom till hannem en gammell mand som haffde en sidt hatt paa, oc haffde icke wden ett Øeye. han kom for kongen oc talede *met* hannem, oc kon-[167 r]gen tycte sig haffue møgen lyst aff hans snack oc tale, fordj han kunde sige tiende aff alle land baade aff gammelt oc nytt. Kongen spurde hannem om mange wnderlige stycker, oc [han kunde alt giøre Regenskab *forett: Kongen sad lenge om afftenen, oc spurde hannem om han icke wiste huad mand Auguald haffde weritt: Han sagde Augualdir waar en konge oc en mechtig krigs mand, han dyrckede en koo oc gjorde hende blodoffer, oc han haffde hende *met* sig huort han foer, till landtz oc wand, fordj han tyckte att were hersommeligt att dricke melck. Auguald konge han stridde *met* den konge som hed [wawine eller Hamund skellfinger, oc i den krig falt Auguald konge, oc waar han begraffuen i en høy her icke langt fra byen her paa neßitt, der ere opsette [tho stene hoß hans

hoffuitt, men i den anden høyd er koen begraffuen. Saadan tale haffde han oc mōgitt som waar skeett i fordum tid. Som det led langt paa natten, da taleden bispen till kon-[167 v]gen oc sagde att *thet* waar tid att gaa till seng. Som kongen haffde affkled sig oc lagt sig i sengen, da kom den gamle mand, oc sette sig for kongens seng paa fodskaarren, oc taleden end da lenge wed kongen, thj sagde bispen at *thet* waar nu tid att soffue. [Da reiste kongen sig op wed sin Albue oc wille enda lenger snacke, thi han tycte mōgitt att were om hans snack. Saa gick den gamle mand wd, oc [kongen soffnede, oc skiød fast i Søffne; Som han waagnede, da lod han spørge effter den gamle mand, men han fandtz ingensted, Oc kongen lod grangiffuelige forfare om han waar se{e}tt nogen stedtz, men der kunde ingen sige aff hannem. Da sagde kongen: her maa wi forfare att *thet* haffuer weritt fanden som wille bedrage os ifra waaris høytid oc gudtz thieniste. thj att Odin som hedningene lenge haffue tient oc troett paa, fortryder att gudtz ære oc menniskens salighet skall gaa for sig.

[168 r] Thenne samme paaske natt kom Euind kielde til Øen som kongen waar paa *met* itt stort [langt skib oc mōgitt folck. saa steg han op *met* sitt folck paa Landitt, oc *met* hans dieffuels kunst gjorde han att der bleff en saare mørck taage, paa *thet* att kongen oc hans folck skulle icke see Euind oc hans folck førend de skulle lønlige komme offuer dem. Men den samme mørck bleff offuer hannem sielff oc hans folck, saa att de wiste icke huor de waare, oc bleffue paa en sted oc ginge omkring oc kring. Den tid kongens wect dette saae, oc icke wiste huad folck *thet* waar, da sagde de kongen *thet* den tid han waar kommen fra Ottesang, oc som kongen gick wd da saa han huor Euind foer; thj bød han sit folck webne sig, oc gaa hen oc see huad *thet* waar for folck, oc der de komme did, tha toge de Euind oc ledde hannem till kongen som han gick fra Meße. Da sagde han kongen, att han haffde tenckt att komme wforuarendis paa hanem, oc enten brent hannem inde eller oc slagitt hannem ihiell, *met* alt hans folck: Da sagde kongen till Euind, see her till om din dieffuels kunst oc galler faller icke [168 v] paa dig selff, som du haffde actett oß. Saa skaltu oc wide att gud han beuar alle sine wed sine hellige Engle oc kyske Aander; Saa feell mig icke, att *thet* io haffuer weritt Odins eller Fanens sendebud som du nu nyß haffuer sent till oß att skulle forholle oß waar søffn attu kunde offuerfalle oß i søffne. Effterdj du Euind haffuer nu fulkommelige forstaaitt, att din Troldom er icke wden en besuigelse, derforer raader ieg dig attu offuergiffuer din wrange tro oc tro nu paa den sande gud. Da

nectede han *thet met* alle hans føllage. Den anden dag bleffue de effter kongens wilge flytt wdt paa itt blint skier baade bundne oc blinde, der Euind oc alle hans mend liff laten, oc haffuer dett Skier siden weritt kallitt Skrattskier. Kongen han bleff paa Augualdtzneß i paaskewge, men der *thet* leed offuer de dyriste dage, da lod han opbryde de tho høye som før er omtalit: J then ene høyt fandtz store mande eller kempen been; men i den anden fandtz been aff en koo.

Om waaren effter att Euind kniffriffue war [169 r] omkommen *met* en ond død for han wille icke tage wed den christelige tro, foer han nord till Halaugeland, oc huor han foer da steffnde han ting oc bød att alle folck skulle lade sig christne oc tage wed den rette tro. Der torde ingen staa hanem {b} imod, thj bleff all landitt christnitt som han foer. Ther waar en mand wed nafn Raud hin Rame, huilcken waar en weldig oc Rig mandt han bode paa Halogeland i den fiord som heder Skalpti (*thet* er nu Salten:) ther som hed godey: han holt mōgitt folck altid oc han kledde sine folck well, fordj han waar en weldig hōffding, besynderlige i de Fiorde, oc saa wide om Norlanden, oc haffde oc *met* sig mange Finder naar behoff giordis. Denne Rodt waar en suar blod mand oc waar [mōgitt naffnkundig: Han waar oc Tore hiortis gode wen, [han for nor wagen. De waare baade tho mechtige hōffdinge. Men der de spurde att kong Oluff foer synden aff Halogeland *met* mōgitt krigsfolck, da sanckede de oc mōgitt folck, oc wdgiorde sine skib der *met*. Rød haffde en stor drage (: saa pleiede [169 v] de Norgis mend meste parten att kalle deris skib:) oc han haffde itt hoidt aff guld; *thet* waar oc saadant itt skib, att der kunde roo xxx paa huer side. Tore hiord haffde oc ett stort skib [well brystett. De holle sinne skib wd *met* landitt mod kong Oluff, oc der 'de' fundis da bleff der itt stort slag aff, oc mange mand fald. *thet* gick saa att de hedningers skib bleffue meste parten affslagne. Rød han roer sitt skib wd adt haffuitt, dernest løsde han wind i sine Seill: fordj han haffde altid wind huor han wille seile. [Han waar oc naffnkundig aff hans galdring oc troldom; han seilde strax hiem vdj godey. Tore hiort han flyde till landitt *met* sitt folck, oc flyde aff skibbitt paa landitt. Kong Oluff for fulde hannem *met* sine mend oc ihuelsloge hans folck. Kong Oluff waar sielff fremst som han pleiede gierne att were. Tore waar en saare lett mand, paa hans fod. Der kongen saa ham oc kunde icke naa hannem, da sagde han till sin [170 r] hundt Wige, huilcken han haffde *met* sig: Wige tag du hiorten: Hunden løb effter Tore oc op paa hannem, ther bleff han staaendis. Kongen skiød da effter hannem [met en gabeline, oc i *thet* samme

giorde han hunden en stor skade *met* hans Suerd. Men gabelinen kom ind paa Thorer wnder *de ene hand oc [wd wnder den anden, ther lod han sitt lifff. Men Wige bleff baaren till skibs, oc kongen lod læge hunden saa han bleff snartt heell. Kongen gaff dem alle fred *som* wille lade sig christne. Siden holt han norder *met* landitt *met* sitt folck, oc han christnede alt landitt *som* han foer. Men der han kom till Skalptj tenckte han sig att fare ind i fiorden till Raud. Men der waar altid en sterck wind inde i fiorden saa att kongen kunde icke komme der ind. Kongen laa der en wge oc alt holt *thet* samme stercke weyr. Men wden for Fiorden haffde kongen den beste bør han wille haffue. han foer nord *met* landitt oc lod christne alt folckitt. Siden foer han synder igien, oc der han kom till Skalpti fiord, da waar [170 v] ther *thet* samme regn oc Sødreff aff fiorden *som* Raud bode. Kongen laa der end nogen stund, tha spør kongen bisp Sigur, om han wiste icke nogen raad till att *thet* wedder motte opholle. Bispen sagde att han wille forsøge om gud wille icke legge sin styrcke der till, [om dette wedder icke kunde forhindris: Da lod bispen rede till meße, oc lod giøre en aluorlig bøn till gud [att han wille wende *thet* stercke wedder *som* kom inde aff fiorden. Strax bad bispen *den att de skulle tage Tielden aff oc roc ind i fiorden. De giorde saa oc komme ind oc kiende ingen wind mod sig. Saa rode de den ganske dag, men om natten der effter da komme de ind till godeyr. Men der de komme for Roudtz gaard, da laa dragen paa flidt for landitt. Kongen gick op till gaarden *met* sitt folck, oc strax søgte de lofftett *som* han laa wdj, oc brøde *thet* op. Kongens mend ginge ind *met* sine waaben, de grebe Raud oc bunde hannem. Men alle hans *som* waare i lofftet bleffue ihiel-[171 r]slagne oc somme fangne. Saa ginge till *thet* huß *som* de andre hans folck laa i, somme sloge de ihieff, somme toge de till fange. Roud kom for kongen han bad hannem han skulle lade sig christne: Men han sagde att han skulle aldrig tro paa den herre Jesu christo: oc bandede oc lastede gud i mange maade. Da bleff kongen hastig oc wred wed hans ord oc sagde han skulle faa den werste død. Saa lod kongen binde hannem oc sette hannem itt kieffle i munden oc spilede hans mund op. Saa lod kongen tage en lyngorm oc bere till hans mund: men ormen wille icke i munden, men wende sig fra. fordj att han blesde fast mod hannem. Saa lod kongen tage [itt hult træ oc sette i hans mund oc lod ormen der wdj, oc lod saa tage itt gloende jern oc holle wden fore i *thet* hule træ. Ormen flyde for træitt, oc drog sig ned i hans mund, oc ned i hans bryst till hans hierte, oc saa wd att hans wenstre side: der lod han sitt lifff. Kongen tog alle hans løse penninge oc

hans waaben, oc mange skønne oc dyrebare ting [171 v] aff guld oc sølff oc brent sølff, oc saa mange aff Roudtz mend som igien leffde oc wille lade sig christne lod han leffue, men de *thet* icke wille, lod han [pine till død. Der tog oc kong Oluff dracken *thet* skønne skib, att der icke waar saadant itt skib i Norge paa den tid. *thet* waar kongens egitt Liffskib siden den tid. Der sad fremmen paa itt drage hoffuitt aff guld, oc bag haffde *thet* en stiert som en drage, *thet* skib kallede Oluff T. Ormen. De Øer som Raud bode paa, heder den ene gelling, den anden hering, men deris rette naffn er godøyer. Saa christnede kongen all den fiord. Siden foer han synder *met* Landitt, oc er der mөгitt sagt huorledis berge troll oc andre spөгelse haffde mөгitt att giøre *met* kongen oc hans folck paa den Reise.

Dett waar en dag att kongen seilede synder om landitt oc haffde han icke mөгen bør, oc han saa huor en mand stod paa itt field som hengde wd offuer haffuitt, han kallede ad dem oc bad att de wille hielpe hannem synder *met* landit *met* sig: Kongen styrde sielff Ormen till fieldit, oc manden [172 r] steg i skibitt, han waar en stor høy mand oc yndelig till att se: Han haffde itt stort røtt skeg. Der han kom paa skibett begynte han mөгitt att skemte *met* kongens mend; han waar mөгitt haard i sin skempt, naar han skemptede *met* dem. Han gjorde dem stor lyst i mange maade, oc de tyctis haffue stor glæde aff hannem formedelst hans skempt. Han sagde att *thet* waar wnderligt att saadan enn konge icke skulle haffue yppermere folck end som *thet* waar, oc saadant itt ypperlige skib som han haffde som Roud Rami haffde styrd saa lenge. Kongens 'mend' spurde hannem om han wiste aff nogen tiende att sige enten gammell eller ny. Han sagde att *thet* skulle were wnderligt hannem skulle bliffue adspurt enten gammelt eller nytt han io wiste aff att sige. De haffde hannem for kongen oc sagde han waar en wiib oc forstandig mand. Kongen sagde: wedstu nogen tiende att sige, da lad mig høre. Ja herre sagde han, dette land wi seile nu fore, *thet* waar bygt i gamle dage [aff Reiser, oc der kom en hastig død offuer de [172 v] *de Reyser saa att de døde allesammen, oc der bleff ingen offuer wden [deris Quinder; Saa kom der folck aff øster landitt oc bygde dette Land. Men [de store kempe eller Reyse quinder gjorde folckitt mөгen møde oc wmage, oc wille fordriffue dem igien aff landitt, Jnd till saa lenge att folckitt fant paa att kalle paa dette røde skeg, att ieg skulle hielpe dem. Derfor greb ieg min hammer oc slo [dem alle till døde. Siden haffuer dette folck kallitt paa mig naar de komme i nogen nød, Jnd till attu konge haffuer nu ødelagt alle mine wenner [som her til haffue troett paa mig; J *thet* saa

han wredelige till kongen oc skød sig saa wd for borde, som mand skiuder en pill aff en bue, oc saaes han aldrig mere. Da sagde kongen till sine mend, Saa i thet huor dierff fanden waar nu, att han gick saa obenbarlig i waar aasiun om liusen dagen. Derfor maaj her acte oc forfare att christne menniske skulle wel [acte sig for denne onde fiende, oc de onde suige fulde Aander, som altid legge wind paa att forføre os arme menniske *met* sig till den Euige quale [173 r] oc fordømmelse, thj skulle alle gudfryctige menniske icke glemme att tegne sig *met* thet hellige korsis tegn. [thj *thet* er itt tegn hoss de gudf. till en sand tro til den herre Jesu christo.

Saa foer kongen sin weg inthill han kom till Noumedals Fylcke, oc der laa han *met* sitt folck nogen stund. Kongens folck haffde titt hørt at der waar mögitt berietroll oc spøgelse frem for anden stedtz i Norge. oc siden hogen Jarll waar død, da haffde folckitt stor plage aff bergetroll. Nogle aff kongens mend foruitne oc wille wide om *thet* skulle were løgn eller sandhedt. Der waare [iij aff kongens krigsmend som ginge lønlige aff skibet paa landitt om natten. Men der de haffde gaait en stund i mørkett, saae de huor der brende en stor Jld [i itt field, der ginge de hen, oc saae der mange troll side wed Jlden oc tale sig imellom. De bleffue staaendis [wden for hullitt paa fielditt; ther saae de en stor troll, som dem siuntis att were høffding for de andre, som tog saa till ordtz: wide i att Oluff T. er kommen her wnder landitt, oc er *thet* saa att han [173 v] bliffuer her nogen stund, da gjør han os wist wmag. wi maa well tencke paa huor stor nød oc trang han *haffuer* kommit os i siden han kom her till Landitt, oc han lader os ingen naade nyde; han *haffuer* fordreffuitt oß aff wore bygder, oc *haffuer* omkommit mange aff waare tro thienere, oc ieg troer at bliffuer han her nogen stund da maa wi wißelige rømme aff landitt. thj wi kunde ingen naade *haffue* for hannem. Men ieg troer *thet* att were best att wi før legge den neste bygd øde. J *thet* samme tog [en aff de onde troll saa till ordtz oc sagde. Jeg haffde min bolig i gaulerdall hart wed Hlader; haffde ieg mögen wenskab *met* hogen Jarll, han gaff mig gode *gaffuer*: men nu er kommen i hans sted denne grumme mand. *Thet* hende sig en dag, att hans folck waare wde oc skempte sig der som ieg bode; da gaff ieg mig i leg *met* dem lønlige, oc tog ieg en aff hans mend wed hans haand, oc legte saa *met* den att hans hand gick sønder: den anden dag brød ieg en andens fod sønder. Men den [174 r] thredie dag kom kongen sielff i Legen *met*, da ieg mente att ieg kunde oc gjøre hannem nogen meen. Men der ieg kom i Legen, tha kiende

ieg icke den ene for den anden; da greb ieg till en oc end haardelige, men han tog mod mig saa fast *met* hans hender wed min side lige som Jern, oc saa hart krystede han mig att ieg falt ned oc haffde nær giffuitt min Aand wd, dog kom ieg *met* stor wmage aff hans hender, thj maatte ieg deden aff min bolig mod min wilge. Tha suarede [itt anditt Troll: Engang som kongen holt itt stort gestebud paa Hlader oc folckitt waar mөгitt druckitt, da skickede ieg mig i en deilig Quindis lignelse, ieg haffde itt deiligt horn *met* mig fult aff forgifftig drick *met* Eder oc mөгitt andit ont, som ieg actede att skencke kongen, ieg stod [wed trappen oc waar ieg herlige kled, da recker kongen sin hand till mig oc bad mig att ieg skulle følge hannem: ieg bleff glad oc meente ieg haffde nu kongens liff i mine hender, Jeg till hannem gick oc bar *met* mig thett faure horn oc waar saare ydmyg for hannem, han tog wed hornet oc støpte thett [174 v] offuer mig oc slo mig hart i mitt hoffuitt [att ieg faar aldrig bedre saa lenge ieg leffuer.

Saa tog [thet tredie troll till ordtz, Jeg gjorde oc saa engang: Jeg tok paa mig deilige kleder oc skickede mig i en deilig quindis lignelse, oc kom ieg höffuiskelige kled i thet herberge som Oluff T. waar wdj, sad han barføder, oc haffde paa sig en Linbrog. bispen sad paa den ene side hoß hannem. Som ieg kom ind saa begynte ieg att wecke klaade paa kongens føder. Kongen saa att der stod en quinde paa gulffuitt smuck oc deilig, thet waar ieg: han kallede att mig oc bad mig klaa sin fod. Jeg gjorde oc saa indtill han gick att soffue. Men der han kom i sin seng da begynte klaaden at wexe paa ny, ieg sette mig paa fodskaarren oc kloo hans føder indtill baade kongen oc bispen soffnede. Da reisde ieg mig op offuer kongen oc actede att drebe hannem *met* min onde krafft oc styrcke; Men kongen wognede strax oc slo mig i mitt hoffuit *met* en bog saa hart att [mit hoffuit gick sønder, oc saa maatte ieg fly bort *met* skam. [175 r] oc haffuer ieg aldrig siden weritt før [men gaaitt lige som ieg waare hoffuittløß, oc aldrig faar ieg bedre nogen tid. Der kongens mend haffde dette hørt, da ginge de lønlige tilbage igien till skibbett, saa att ingen wiste aff thet. Men om morgenen sagde de kongen thet oc hans folck, huad de haffde seett oc hørtt. Kongen sagde, end er dette sanden [som de sige oc dett er till merckis att den tid føderne haffde weritt klaad, [da wognede ieg op oc bad bispen att han skulle see huordan foden waar aff thet att trollen haffde klaitt dem, som kom i itt menniskis skickelse i wort herberge till oß. Oc der bispenn kom oc saa paa foden, da fandtz der en blaa blegne paa fulld aff Ether: Da lod bispen skiere wd styekitt *met* kiød oc blod:

Siden bleff saaritt legt, oc *thet* Ar siunes paa mitt been saa lenge ieg leffuer: en dog forbiuder alle mine mend att gaa op paa landitt aff minne skib om natten. Her Effter foer kongen oc bispen *met* alt sitt beste folck om till alle neruerindis bygder *met* kors oc helligdom, oc stenckte wied wand offuer fiell oc [175 v] berg oc dale oc [primsignett *met* hellige oc gudfryctige bønner, oc frelste saa folckitt [aff de bergetroll. Siden foer han till sitt skib oc foer om høsten til Nideroß, oc bleff i Trondhiem den winter *met* sitt krigsfolck.

Grønlandt.

Ther bode en mand nord paa Jsland paa Ericksstad, han lod rede sine skib till oc wille wd til Søes. ham fylde styr: han sagde han wille finde *thet* land som Gunbiørn søn [wlffs kracku saa, der han rack wester omkring Jsland der han fant gunbiørnesker. Han sagde han wille finde sine wenne igienn om han funde landitt. Erick han seilede ifra Snefield Neß; han fant landitt oc kom der *som* han kallede [Mickle Jß, *thet* heder nu blaaserck. Han foer deden oc synder *met* landitt oc lette om *thet* waar byggende. Han waar den første winter wdj Ericks Ey. Om waaren effter foer han till Ericks fiord, oc begynte att bygge der. Han foer den samme høst wdj wester bygd: han [176 r] waar den anden winter i Ericksholm. Men den thredie Sommer kom han till Snefieldt oc ind i [Hrans fiordt, tha mente han att han waar kommen till bonden i Ericksfiord. Om Sommeren der effter foer han till Jsland, oc kom sine skib i brede fiord. Han kallede Landitt *thet* han haffde funditt Grønland, thj [han sagde att Landitt maatte well giffue mand mange naffnkundige ting oc sagde att der waar mange atskillige weyde, huale, Selle, Rosmer, [biørne, wlffue, Reindiur oc mange andre diur.

Fiorten Aar effter Erick Rød haffde bygt Grønland, da foer hans Søn Leiff Ericksønn fra Grønland till Norge. Om høsten kom han till Trondhiem *met* sine skib. Som kongen waar kommen norden aff Hallogie Land. Leiffue lagde sine skib wed Nideroß, oc foer strax till kongen oc talede *met* hannem. Kongen bød hannem att han skulle lade sig christne, oc annamme den sande tro, *som* han pleiede att gjøre wed alle hedninge *som* komme till hanem. Han bleff [176 v] strax ehristnitt oc all hans følge. Saa bleff han hoß kongen den winter i stor kierlighet. Om waaren der effter sende kongen Leiff Ericksønn till grønland att

lade *thet* christne. Kongen fick hannem *met* sig [prester oc Lerde mend oc wigde att lere *thet* folck den christelige tro. Then Sommer foer Leiffuer till grønland. J den samme ferd fant han winland *thet* gode. Som *thet* led paa Sommeren kom han till grønland oc foer till Erick fader sin. Den samme tid waar hans fader christnitt oc alt folckit paa Landitt waar.

Then winter effter at kongen kom norden till, da lod han reise itt stort skib lige effter *thet* han haffde tagitt aff Roud Rami, dog *thet* bleff møgitt større end *thet* anditt. oc waar *thet* største skib som den tid waar i Norge, *thet* kallede han Ormen Lange. Den tid att Ormen hin Lange waar nu ferdig, da wdualde kongen synderlige mend att were paa *thet* skib. Der maatte ingen were paa *thet* skib *met* kongen som waar eldre end ix aar oc yngre end xx aar [177 r] thj lod han tilneffne de beste oc sterckeste mend han haffde i landitt. Vlff Rød han bar kongens banere. dernest Kolbiørn Stallare, Tosten oxo fod, wicking [aff Trondaland, broder Arnliots gelline [Ranna Bersi hin stercke, Skuli aff Jempteland, Trond Ronni aff Tellemarcken, oc Otyre broder hans, Tord haleyger, Tronder Skialg, Ogmund Sandj, Hlauduir aff Saltuig, Hareck huase,: Diße waare inde aff Trondelagit. Kettill [den haffui, Torfin Erfli, Hauorder oc hans brødre aff Orckedall, Biørn aff Studlu, Hancker aff Fiorden. [Torgrim aff Huini, Tiod Oluffsøn, Asgrim oc Orm, Tord aff wrdelaug, Tosten huite [aff geristad, Arnoer merskie, Halsten oc Euind Snacker, Bergtor bestill, [Halff kiell aff Fiolum: Oluff dreng, Anfin Sunski, Sigurd beller, Einer haurdski, Finn, [Kiel rynske, Einer tambeskelfer, da waar han xvij aar gammell. Hasten Liffuersøn: Torolff, Orm skoger neff, oc mange andre naffnkundige mendt waare *met* kongen paa Ormen hin Lange.

[177 v] Kong Oluff seilede syder om stad *met* sitt folck. Der waar i hans følge dronning Tyre oc hans syster Jngeborg Trygsdaatter. ther komme oc till hannem mange hans wener som oc waare bedne till ferd *met* hannem. ther kom Erling skialgssønn hans magh: der kom oc till hannem hans mager østen aff wigen, Hyrning oc Torgier. De seilede alle sønder *met* Landitt indtill de komme til Rogoland, [*de tøffuide kongen en stund, thj Erling paa Asola haffde beditt hannem till gest. tha kom till hannem [aff gylland aff Suerige Ragenuald Jarll wlffsøn, oc han wille [wide suar aff hannem om *thet* Erinde han haffde sent bud till hannem om winteren tilforn, att han wille haffue hans syster Jngeborg Trygsdaatter. Thett bleff saa taled dem immellom, att wille han lade sig christne

oc hans, da skulle hans ærinde gaa for sig. Han sagde Ja der till, att *thet* skulle ske *som* kongen begieritt. Saa bleff han christnit oc alt hans folck, Saa bleff hannem giffuen [178 r] Ingeborg kongens søster till høstru: oc kongen fick hannem prester *met* sig att han skulle lade christne alt sitt folck [i øster eller wester gylland, Saa skildis de ad *met* stor glæde.

Saa seilede kongen synder bedre *met* Landit till Sundhordeland. Der tog han haffn i Moster, han haffde da *met* sig lx skib. Ther waar en gammell blind mand [som waar møgitt affhollen for mange sager skyldt. Der de haffde lagt sine skib i haffn, saa tog kongen nogle mend *met* sig, oc foer op paa Øen til denn gamle mandtz huß. Ter de komme der ind tha spurde den gamle mand huo de waarede suarede wi ere kiøbmend offuen aff landitt, huad kan i sige os till tiende om den Oluff T. ferdt oc hans folck. Tha begynte den gamle mand at sucke: ha, ha, møgenn wlycke oc skade monne wi faa, aff denne reise *som* kongen nu faer aff Norge. Fordj der skal bliffue i samme ferd fire merckelige ting *som* icke før *haffuer* weritt i Norge: De sagde till hannem: huilcke ere de fire ting? [178 v] Then gamle mand suarede: *thet* første er den mechtige kong Oluff T. *som* mangel mand siger at der *haffuer* icke weritt saadan en konge i Norge tilforn for mange atskillige sager skyldt. *Thet* anditt er dronning Tyre: thj ieg ha//ner hørt att alle mand bere widne om hinde, att der *haffuer* icke saa kommen till Norge formedelst hindis wisdom oc fromhed. *Thet* tredie ting er Ormin hin lange. thj alle mand sige *met* en mund, att saadant skib waar aldrig giort i Norge tilforn. *Thett* fierde er Wige kongens hund, *som* i sin natur er bedre oc wisere end andre hunde i diße Lande. Saa gick kong Oluff till Seyls oc seylede syder till Danmark oc foer igienom Øresund.

J denne krig waar en mand wed naffn Find Euindtzøn aff Herland [waar fød i Norge: Han waar saadan en skytte [att han skød aldrig miste. Han haffde giort Einer Tambeskelffers bue. Han waar den sterckiste bue skytte *som* waar i Norge. Han lod henge en Raa oxen hud offuer en biel-[179 r]cke, den kunde han skiude igiennom [*met* en bredkolff med en handbue. Som striden stod haardist da skød Einer Tambeskelffer till Erick Jarll hogenßøn, att han bleff forferditt for hans skud; Saa bad Jarillen [Find Euindtzøn att han skulle skiude den mand; [han sagde, Ney: thj den mand er icke fey: Dog skiød han i Einer boge: i *thet* *som* Einer drog sin boge da brast buen sønder, oc *thet* hørdis offuer alt skibbett. Da

sagde kong Oluff T. huad waar *thet* som brast saa høit? Da suarede Einer: Norge brast aff dine hender: [Kongen sagde: icke monne saa stor brest komme, thj gud raader for mitt Rige oc icke din bue. Oc kongen sagde, tag nu min bue, saa skød kongen ham sin bue. Einer tog buen oc drog hannem saa att *thet* gick offuer aadden paa skeiten oc sagde, [o weg, weg, bue, oc kaste saa buen till kongen igien. Thette ord haffuer kong Oluff T. hafft i denne krig, att mand haffuer icke seett en konge saa dierffuelig mod sine fiender i mange mandtz minde, icke heller laditt sig saa obenbarlige [179 v] till siune som han gjorde [mod sine fiende. Then tid att Erick Jarll *met* sitt folck waar kommen paa Ormin hin Lange, oc [Oluff T. folck waare drept. da sprang kongen for borde i haffuit, huor aff der menis att han skulle bliffue der drucknitt. Astri som waar [Bugislaus kongens daatter aff Wenden wiste nogitt aff den forrædelse hannem skulle skee paa weyen, aff Suend som waar konge i Danmark, aff Oluff kongen aff Suerige oc aff Erick Jarll hogenß. Da sende hun itt lidett skib *met* hannem oc sagde att han skulle haffue sin tilfluct till om hannem trengde. Dette slag stod i Sualder haffn: till dett skib kom han oc bleff wed Liffuitt. thj han waar en saare forfaren mand till att suømme, Som mand maa forfare huor han handlede sig i wanditt [met Kierten Oluffß vden for Trondhiem. Lige ocsaa *met* en kempe aff Norlanden som han oc offueruant *met* sin suømme: thj han kunde were lenge wnder wanditt som [180 r] er wnderligt aff att sige. Thette slag stod [den neste dag effter waar Frue dag Seermere, Aar effter Jesu christj fødtzell -M-. [Da der waar søgt effter kongen paa Ormin hin Lange, da fandtz hans dronning Tyre der: hun døde der effter aff sorrig paa den niende dag.

Erick Jarll hogenß han fick Ormin hin Lange effter denne slactning: Saa bytte de siden Norge mellom sig: Oluff kongen i Suerige fick fire fylcke i Norge, Trondhiem oc [Meri huora baade oc [øster Rommerige fra gautelfi till Suinsund. Erick Jarll fick fire Fylcke i Trondhiem, [Naumedall, oc Harlogeland, Fiordu oc Frolle sogn, oc Hordeland, Rogeland oc alt *alt Nordenn till Lidendißneß. Kong Suend han fick wigene; [Erick Jarll oc Svend Jarll wnte han Rommerige oc Hedmarcken. Erick Jarll [lod sig opskere i Engeland, oc der aff døde hand.

Effter att striden waar offuerstaait *met* Oluff T. da bleff han førtt till winland till Astri [180 v] Sigualdtz Jarlls hustru. Kongen waar møgitt saar. Da lod Astri hannem læge, oc han waar *de kient aff mangel mand, oc der waare mange hoeffdinge som sagde sig att wille hielpe hannem till sitt Rige igienn: [Maa vel

skee, att ieg icke *haffuer* regieritt mit Rige, som gud Allermectigste waar tacknemmeligt oc [derfore *haffuer* gud tagitt Rigitt fra mig; thj will ieg icke till Norge igen. Men han bad Astri hun wille hielpe hannem till Rom; hun giorde saa oc fick hannem *met* sig [ix mend oc møgit guld oc penninge, oc siden strax foer han till Rom; oc huor han foer da sagde han att han waar en Norsk kiøbmand. Siden foer han fra Rom offuer haffuitt till Jerusalem, der bleff han herlige anammitt aff den patriarch till Jerusalem, [der tog han en Muncke kappe paa oc bleff en Munck.

Der kong Oluff haffde weritt fem aar aff Norge, komme nogle pilegrimme till hannem aff Engeland: *met* dem sende han en bog till Adelraadt kongen i Engeland hans gode wen om all hans [181 r] historie, oc huorledis han waar sluppen *met* liffuett aff den store slactning han haffde hollit i Sualder *met* kong Suend aff Dannemarck oc kong Oluff aff Suerige. J de dage der Magnus hin gode oc Harall Sigurβøn raadde baade for Norge, da drog en mand [fra Norge till Rom wed naffn Gaute {r}; oc der han kom omkring Kølne da møtte hannem en norsk mand wed naffn Gauter som haffde hafft møgen kundskab *met* hannem i Norge; han waar nyβ kommen fra Rom; da spurde Gauter om Gaute haffde nogle penninge att laane hannem; han suarede, huad ieg *haffuer* thet hører dig till; Saa bleffue de saa forente att de fuldis [att till Rom oc siden till Jerusalem, oc siden wille de fare till thet røde haff, der som Moses haffde ført Jsraels folck igiennem der de droge aff Ægypten; oc komme langt paa weyen [mod Ægypten, da bleffue de foruult [i en Ørcken, der bleff gauti siug oc døde. [Gauter foer der effter lenge allene wild i den [181 v] ørcken oc led baade hunger oc tørst. Thet hende sig att han kom en dag frem aff den ørcken oc till en stor Elff. paa hin side Elffuen saa han itt stort muncke kloster; der saa han en baad wd *met* Elffuen, den foer han offuer *met*, oc der han kom offuer, da saae han itt deiligt steenhuβ der hoβ klosterid, [der saa han i samme huβ en smuck gammell mand, han stod op oc talede wenlige till Gauter [paa Norske, huad han waar for en, [eller huor fra han waar kommen oc huort han wille fare. gauter sagde hannem aff sin Reise oc huad hannem waar hent paa Reisen. Saa gick han blidelige till hannem oc [kyste hannem oc lidde hannem ind i husitt oc sagde; huill her hoβ mig till afften, oc sig mig tiende aff Norge. Da spurde han effter Erick Jarll oc Suend Jarll Hogens sønner; da suarede gauter att de waare lenge siden døde. Han spurde oc huem da waar konge i Norge. [182 r] Han suarede; da ieg foer aff Norge, da haffde

[Magnus hin gode weritt konge i xij aar. Effter lang tale, da spurde han huad de sagde om Oluff Tryggeþon; mōgitt gaat sagde gauter, talis om hannem i Norge, thj [han christnede Norge oc Island. Siden spurde han den gamle mand om Einer Tambeskielffer leffuer endnu, Ja sagde gauter, han boer [paa Augimsum, oc *haffuer* berliot Hogen Jarls daatter, oc er nu den ypperste mand i Norge: [Ja den tid ieg saa Einer paa Ormin hin lange da waar han xvij aar gammell. Da sagde Gauter, den tid ieg waar en liden dreng [da saa ieg Oluff Trygg, oc [mig tyckis du est hannem mōgitt lig, endog du est nu gammell, ieg beder dig attu siger mig om du est Oluff T. J *thet* samme ringde der i kircken, strax stod han op oc gick till kircken, oc gauter gick *met* hannem. Som de ginge da kunde [gauter icke recke till hans Axell. Ther han haffde nogitt stund werit der i klosteritt, da sagde den gamle mand till gauter, du skal giøre well [oc {hjelpe} helse Einer [182 v] Tambeskelffir paa mine wegne, [thj ieg saa ingen paa Ormin hin lange stride saa mandelige *som* han giorde, oc *met* denne helsen da faar ieg dig en kniff oc dette belte *som* du skalt føre hannem till Jertegn attu siger sant. Siden waar hannem faait følgis mend oc [en tolck offuer haffuit till grecken; Saa kom han hiem til Norge oc fant Einer Tamb. oc antuorde hannem *thet* belte oc kniff oc sagde hannem aff sin ferd, oc huad den gamle mand haffde talitt *met* hannem. Den tid Einer hørde [Gauters ord, sagde han *met* gredende taare, Sandelige siger ieg dig Gauter, attu *haffuer* viβelige talit *met* kong Oluff T. thj den tid ieg saa hannem paa Ormin hin lange da hengde denne kniff wed hans side.

[Ari den prest oc Frode Torgiulsson waar de første *som* begynte att schriffue de norske kongers historier. Aad Kolsson waar den *som haffuer* Ari prest mestedelen foresagt: [Bisp Jsleff [183 r] *haffuer* oc *met* Ari prest beschreffuen de norske kongers historier.

Ther *som* nu Trondhiem staar waar før kallitt Nidersneþ.

Sancti Oluffs moder he{st}d Oste, hindis fader hed [Gulbrand Kule [paa Hedmarcken. Hun haffde en syster hed Torny [haffde wedbiørn paa Huseby i Lider. Denne Torny waar *Sancti* Haluordtz moder, [oc wedbiørn Huseby hans fader.

Oluff Haraldtzønn Dygre:

{Han haffde gudroder biorneß}

Gudroder biorneß haffde en Søn hed Haral grenski. Han haffde i forraad wngulsmarck, westfollen, oc alt augdeside in till Lidendisneß. Han haffde till hustru Oste gulbrandtzdaatter [aff Hedmarcken. En Sommer foer Harall [i øster søen att røffue. Han kom i Suerige til dronning Sigrid som war Skoglar Tostens daatter, hun fick kongen i Suerige paa hans Allerdom, han kallis Erick hin SeierSelle. Der han kom till hinde da war han well fau-[183 v]gnitt wdj stor kierlighet. Jblant andre deris ord sagde hun att hun tyctis icke mindre att were om then Eiedom hun haffde i Suerige, end *thet* kongedømme han haffde i Norge. Ther wed bleff harall grenske Sorrigfuldt, oc foer hiem till Norge bedrøffuitt, oc waar hiemme den winter *met* liden glæde. Om sommeren der effter kom han till Suerige igien till dronning Sigridt oc bleff well wndfangen: Saa taler han hinde till om hun wille bliffue hans hustru. Hun suarede [att *thet* waar icke rett, thj han haffde en from hustru i Norge: Der till suarer han, att hans hustru er from nock, men hun er icke kommen aff saa stor Eth som han waar. Der effter gjorde hun kong Harall grenske itt stort giestebud, saa att hans folck bleffue druckne, Som de waare kommen i søffn lod hun sette ild paa husitt oc lod hannem brende inde om natten *met* dett folck han haffde *met* sig. Da sagde dronningen att hun skulle saa lære smaa konger [184 r] att beyle till sig. Rami widfaren waar igienn *met* nogitt folck. Der han spurde de thiende att Harall waar indebrent, tha hastede han fra Suerige till Norge, oc sagde Oste gul brandtzdaatter thiende, att hindis hosbonde waar indebrent i Suerige. Ther Harall grenske brende inde da waar Oste *met* barn, oc hun waar saare kranck *met* samme barn oc kunde icke føde sitt foster. Hindis krigshøffuittmand wed naffn Fhrani drømde en natt att der kom en merckelige stor mand till hannem. Fhrani spurde huad han waar for en: Han sagde, ieg heder Oluff digerbeen. Naar du staar op da far strax till den høig som staar [paa agerstadt; der inde finder du en graff *met* en dør paa; gack der ind, der finder du mig liggendis død paa itt skib *met* mitt krigsfolck: ther skaltu tage en guld ring aff min finger oc [minn kongelige Spir, oc *thet* belte ieg *haffuer* omkring mig skaltu tage aff mig: *thet* fierde skall were itt guldbundit [184 v] Suerdt, der *met* skaltu hugge mitt hoffuitt aff, gack siden hastelige bort, oc luck husit flittelige till effter dig, oc naar thu kommer till Oste da leg *thet* belte om hinde som du tager aff mig, saa skall hun strax føde itt drengbarn, som hun gaar nu *met*: thj beder ieg eder atti giffue *hannenn mitt naffn oc kalle hanem

Oluff. *Thet barn monne were waar affkom till en stor trøst oc hielp oc mange andre folck, thj wi alle monne bliffue figen aff hans fødtzell. oc thet som du tager aff mig, will ieg att Oste skal giemme till sin Søn Oluff. Effter thet da bleff Oluff digerbeen borte, oc Rani waagnede, oc foer den neste morgen der effter till hougén, han fant dørren oc gick der ind: Der saa han itt skib fult aff døde mend; oc tog Suerdit oc de andre ting, som han haffde før sagt hannem aff i drømmen. Som han kom tilbage igienn, saa tog han Linden oc lagde om Oste; Strax bleff hun skilt wed sin møde, oc fødde [185 r] en Søn. [Rani tog strax liuß oc wand oc kallede barnitt Oluff digerbeen. Mange hans frender oc Nabocr gledde sig aff hans fødtzell. Oc de mente wißelige att han skulle bliffue saadan en konge som Oluff digerbeen, fordj han waar i sin tid en wiß, trofast, stor mand, raadig, ydmyg oc [stadig i sinde. Nogen aar der effter bleff Oste gifft met Sigur syr, som da waar konge paa Ringerige; han waar [Haldan Sigurβøns Søn Rise som waar Harall Haarfagers søn. [De fegge haffde i lang tid haffd Ringerige i forraad. [Den tid att Oluff Haralβøn waar thre aar gammell, da kom kong Oluff T. till Ringerige, till Sigur Syr, da bleff han christnitt oc Oste hans hustru, oc Oluff Haralzøn oc Rani widfaren, oc alt Ringerige oc andenstedtz wide i oplanden.*

Ther Oluff han waar xij aar gammell &c. Som han haffde røffuitt mange stedtz i Suerige oc Øland, kom han omsider [till Stockholm (:som [185 v] den tid kalledis Stocksundt:) oc der haffde han nær bleffuitt inde bestollitt aff de suenske. tha lod kong Oluff graffue wd igiennom Agnafet wd i haffuitt: [Samme natt waar en saare stor regn i landitt, saa att Lougen wexte saare; Saa att der de finge graffuit wd i Søn, da kom wanditt effter. [Saa lod han hastelige tage aff skibbene huad han kunde saa de bleffue lètte, droge dem siden wd igiennom groben i Søn: han fick strax en god bør oc kom sin wey att søn. Siden waar thet Sund kallitt Kongsundt. Siden røffuede han i Finland oc ther ner omkommen met hans folck. Sidenn seilede han syder till Danmarck oc siden till Frisland oc røffuede der.

Then tid att kong O. Haraltzøn haffde lenge weritt wden landtz besynderlige i Synderlandene, och han kom v aff sine skib i itt oß, som thet folck kallitt [Halkar oß; han lagde sine skib op i Aæn. Som han haffde huitt [186 r] der nogen stund, saa drog han wd till Søes igien, oc lod saa itt skib fare effter anditt, men thett kongen foer paa waar thet siste. Som de komme wdj Ositt, da saae de som fremmist waare, [itt forferligt hafftroll; huilckett waar som en quinde offuen

beltett, men neden till [*som en fisk*. Dette spøgelse kallede mand paa danske Margyger, oc *thet* dyrckede folck paa Landitt for deris gud, oc de mente sig att haffue møyen trøst der aff. Den tid *thet* første kong Oluffs skib kom wd i Ositt, da kommer [*thet* troll op aff en dyb høll oc faar fatt i skibitt paa huert bord oc drager *thet* ned i grunden, saa att der bleff drucknitt [*huert leffuendis barn*, oc der bleff borte alt *som* paa skibitt waar. Der de *som* nest waare *thet* saae, bleffue de saare forferdede, oc torde icke holle sin Reise frem i Ositt. Som kongen kom effter [*met sine skib*, da sagde de hannem *thet* store wnder *som* de haffde seett. Som Oluff Har. hørde denne tiende, oc han *thet* [186 v] troll saae, sagde han till sine mend, bliffuer icke redde for dette spøgelse, Lader mig fare fremmerst *met* mitt skib; Saa styrede han lige [till Spøgelset, oc sagde, Reddis icke, thj gud allermectigste er sterckere end denne dieffuell. Som de komme hart mod *thet* saa gick han frem i staffnen, oc tog itt spiud oc gjorde *thet* hellige kaars for aadden, oc skiød *thet* till spøgelsitt aff all sin mact saa att spiudett tog i brystet, aff *thet* saar sanck *thet* Troll ned till grunden, oc kom aldrig op mere.

Then tid Oluff Haralsøn kom till Norge da haffde han en Finde *met* sig: Han sagde, J dag faar wi Hogen Jarll fangen. Da sagde Oluff Haralβøn till hannem: Er *thet* santt du siger? Ja sagde han er *thet* icke sant da will ieg dø der offuer. Saa lod Oluff Haralsøn legge sine thu skib i Sunditt, oc lod sitt folck ryste sig till strid, oc haffde saa en sterck kabill wnder wanditt mellem baade skibene: J [187 r] *thet* samme kom Hogen Jarll rocnde oc mente *thet* haffde weritt tho kiøbmandtz skib. Derfor roer han mitt i mellom dem baade. J *thet* samme lader Oluff Har. winde kabelen op, Saa bliffuer Hogen Jarll sidendis fast der paa, oc i *thet* gick [*thet* Roer skib omkring *som* Jarllen waar paa, oc han kom i Søen oc bleff fangen aff {Hogen} Oluff Haralβøn, oc all hans folck bleffue fangne, wndertagitt de *som* drucknede.

Ther effter foer konningen [øster i wigen oc begynte att legge Landitt wnder sig; Somme anammitt hannem, men somme sagde hannem imod, *som* waare Haagens oc Suendtz wener oc frender. Siden foer han paa westfollen [oc bleff well fauffnitt der for hans faders skyldt, *som* tilforn haffde weritt deris konge: Siden om høsten der effter foer han op paa Ringerige till sin stiffader Sygur Syr. Sigur Syr waar ingen krigsmand men en god husholdere, oc saadan en mand *som* besynderlig haffde stor act paa hans ager oc Eng.

[187 v] Med Sigur Syrs hielp bleff han tagen till konge offuer alt Oplanditt. Ther waar samme tid mange konger paa Oplanditt. Hiercker oc Ring tho brødre raadde for Hedmarcken, gudrod for gulbrandtzdalen; [Der waar oc samme tid en konge paa Rommerige, oc En paa Totten oc Hadeland: Aff dem bleff han tagen till konge. Siden foer han nord offuer Fiellit oc kom i Orckedall, oc lod steffne ting, oc forkynte for dem huorledis Hogen Jarll haffde flyd aff Landitt for hannem; tha anammede somme hannem, Somme sagde ney: men somme flyde wnden. Paa denne tid da waar Suend Jarll [i Trondhiem, oc lod rede till Julegestebud. Den tid Einer Tambeskelff fick diße tiende om kong Oluff, da foer han till [Erick Jarll, oc sagde hannem att Oluff Haralsøn vaar kommen der. Den samme natt tog han sitt lange skib, oc lod føre derpaa sine [løse penninge, oc saa møgitt anditt som [188 r] skibitt kunde bæere, oc flyde samme natt. Om morgenen i Lysningen kom han wdj Skarsundt. Oluff Haralβøn kom till Erick Jarls gaard, oc fick der alt thet øll oc mad som Erick Jarll haffde laugitt till Jule høytidt, oc lod bæere thet paa sine skib oc foer strax samme tid der fra. Strax samlede Jarlen oc Einer Tamb. [wed tho tusinde mend, oc tenckte att offuerfalde Oluff H. lønlige om natten. Men han fick tiende der aff oc kom sin wey, oc foer tilbage offuer fiolditt [ind i Gulbrandtzdalen.

Samme tid samler Oluff Har. møgitt folck tilhobe aff Oplandene. Oc kong Oluff oc [E. Jarll haffde forsamlitt deris folck, da wille Jarlen offuerfalle kongen om en Søndag; thj sende kong Oluff bud till hannem oc bad hannem fire denn hellige herrens Sabbath: oc thet waar da modt den hellige paasche høytid, som mand icke burde saadant att handle; Men han begieritt att han wille bie till offuer de dyre dage. Tha suarede Svend Jarll, att kongen gjorde thet icke for hellige dagers [188 v] skyldt, men for han wentede sig mere hielp, jo lenger han tøffuede, oc sende kongen bud att han for ingen deell wille wnde hannem then frist, men wille endelige stride met hannem om Søndagen. Tha suarede kong Oluff Digre, thet monne gud wille att han monne faa wseir, som icke will fire [herrens hellige Sabbathz dag.

Ther effter tog kong [Oluff Digre alt Norge wnder sig, oc lagde sin største flid till att han kunde christne thet ganske land. Thi kong Oluff Tryggesøn kunde icke faa alt landitt christnitt, thj han haffde mange modstandere i landitt. men han lod besynderlige christne landitt wd met Søsiden. Oluff Har. lod øde oc nedslaa alle affguder i Landitt som Oluff T. icke offuerkom, som waar Tordt de Engilskis

gudt: Godorm de danskis gud, oc mange andre affguder, oc lod brende de affgudiske huß, oc lod bygge hellige kircker i steden igien, oc lod wie prester der till, saa hialp gud hannem att heidenskabitt forminskedis oc christendommen formeredis.

[189 r] Thenne samme winter komme sendebud fra Oluff Suenske konge: som waare tho brødre wed naffn Torgauter skarda oc Asgutt, oc haffde met sig [xx mend. De komme ind i werdall oc steffnde ting der oc lode tillhaabekalle bønderne oc begierede skatt aff dem paa kongens wegne aff Suerige. Da suarede Almuen att de for ingen deell wille giffue kongen aff Suerige skatt eller landt skyldt. Saadan suar finge de alle steder huor de steffnde ting. Der de hørde att bønderne skiød sitt maal till kongen, da sagde Asgutt att han wille fare till kong Oluff Digre oc høre hans ord om han icke wille giffue kongen aff Suerige skatt. Saa endis deris tale, att kong Oluff Digre [lod henge dem alle i gallier paa gauleraaß. Torgautt allene wndertagen som wndkom for kongen; Han foer till Suerige oc sagde kong Oluff Svenske huor gaaitt waar i norge met hans sendebud.

Kong Oluff Har. Digre lod fundere Sarpsborrig, oc lod der giøre kongsgaarden: Der sam-[189 v]me stedtz lod han oc fundere oc bygge Mariæ kircke, oc gaff dem Tompter som der wille bygge.

Then winter sende kong Oluff Trond huide aff Trondhiem øster till Jempteland att hente hannem skatt af Landitt. Ther han haffde sammendragen skatten, da kom kongens sendebud aff Suerige oc sloe Trond ihiell sielf xij oc toge skatten oc førde kongen aff Suerige. Kongen lod biude christendommen i Wigen lige som han gjorde i Norlanden, oc thet gick well for sig. thj de waare mere waant met christett folck, end de aff Norlandett. Fordj der waar baade winter oc sommer mange fremmitt kiøbmend baade danske oc tyske. De Wigueringe haffde oc mөгitt deris kiøbmandskab i Engeland, [Lantosaxen, Flanderen oc Danmarck, oc mange aff dem oc haffde deris wintersæde i christne land. Then samme tid haffde [Roi hin skelge kongens sendebud aff Suerige, tilhobe dragitt Leding oc Landskyldt aff Ordost. Mod hannem sende kong Oluff [Euind wreer, han drepte Roi met xxx mend oc førde alt han haffde til kongen.

[190 r] Ther waar i Norge en mand wed naffn [Gulick gierske, [fød paa Augdesiden, han waar en wellig kiøbmand, han foer [øster til Rysland. oc kong

Oluff Digre bad hannem kiøbe sig nogle dyrebar vaari i Rysland. Han foer did oc kiøbte atskillige dyrebar foer som kongen skulle haffue till sin kongelige prydelse. Om høsten wille han fare till Norge igien, tha fick han modbør i østersøen oc kom [wnder itt Øland oc laa der lenge bøløß. Thet spurde Torgaut skardj, han foer did oc sloes met gullick. Gullick weriede sig lenge mandelig; men effterdj Torgaut haffde mere folck, da falt gullick der oc alt hans folck, oc Torgaut tog der den dyrebar waare som kom Norgis konge till, [oc sagde att kongen aff Suerige skulle icke angritt att han haffde icke faaitt skatt aff Norge for den dyrebar waare han nu haffde faaitt. Dett ryctedis wide. Thett spurde oc Euind wrerhorn som da waar i østersøen, han kom effter Torgaut i de suenske skier. Der hulde de en slactning oc Torgaut bleff slagen oc [alle hans folck, oc somme løbe for borde, oc E-[l90 v]uind tog all deris dyrebar ting, som de tilforn haffde tagitt oc førde till kong Oluff aff Norge. [Dette waar i thet tredie Aar effter att Oluff Har. haffde weritt konge i Norge.

Thett waar xxx aar mellom att Oluff Tryggesønn [sloes met kong Suend aff Dannemarck oc kong Oluff aff Suerige i Sualder haffn, oc att Oluff Haralsønn Digre bleff slagen paa Stickelstad. Erick Jarll oc Suend hans broder raadde xiiij aar for Norge, [Hogen Jarll ij aar oc Oluff Haralsøn xv aar.

Kong Oluff Har. sende biørn Stallere oc [Hialte skieggeß Jslender selff tolfte till Suerige tiill kong [Oluff Fonske att han wille giøre fred met hannem mellom begge landene som der waar giort i Oluff Tryggesøns tid. Kongen gaff biørn [itt guldbundit suerd oc en stor gullring, oc bad hannem fare till Raguall Jarll [i wester gylland som waar kongens gode wen, oc sagde, haff ditt raad met hannem attu kant komme ditt ærinde for kongen, att wi kunde wide enthen ney eller Ja. Raguall Jarll haffde Jngeborge Oluff Tryggesøns syster. Der de [191 r] komme till Jarlen, da bleffue de well fagnede i alle maade. En dag bare de sitt raad till Jarlen oc Jngeborge hans hustru om deris ærinde. Biørn Stallere waar en merckelige wiß mand oc welltalende, han holt altid kongens ord naar nogitt galt paa. Raganuall Jarll suarede biørn, Monne kongen wille lade drebe dig, thj han sender dig dette ærinde, Jeg troer icke att nogen er saa dierff att han tør bere dette ærinde for kongen: thj han will aldrig høre kong Oluffs naffn neffnis: da suarede biørn: dette Erinde skall ieg føre for Kongens øren aff Suerige, skulle ieg end aldrig komme till Norge igien.

Den stund biørn Stallare vaar i Suerige, da sende han andre mend til

Oplanden *met* de Erinde att lade biude for kongen, thj han actede denne winter att fare om all Oplanden. Han begynte wed Sarpsborrig, oc først i wingulsmarck. Huor han foer da lod han kalle till sig menige mand aff huer bygd. Han randsagede grangiffuelig huorledis de holt den christelige tro. Oc fant han nogen [191 v] *som* icke waar rett oplerd, den lerde han *met* flid den rette tro; oc dem *som* icke wille afflade sin hedenske seduane oc affgudiske wesen straffede han haardelige, Somme giorde han landflyctige, [somme lod han binde hender oc føder paa oc lod dem fengsle, Somme lod han hugge en hand eller fod aff, somme lod han stinge øyene wd paa, Somme lod han henge, oc somme lemmeleste, Jngen bleff wstraffitt *som* icke wille offuergiffue sin hedenske tro, oc thiene den sande gud, Saa foer han *thet* ganske Fylcke offuer. Han sparde ingen, huercken Rig eller fattig, ædell eller wædell, han fick dem prester oc lerdemend *som* skulle lære dem den christelige tro. Han haffde *met* sig ccc. stridtmend der han foer op paa Rommerige, oc han fornam oc der att de icke heller holt deris tro *som* dem burde, thj hanlede han *met* dem aff Rommerige *som* han giorde i wingulsmarck. Den tid att den konge *som* bode paa Rommerige dette spurde, da tyctis hannem: [192 r] *thet* att were en ond tiende. Fordj der kom till hanem huer dag baade riige oc fattige *som* flyde for kong Oluff Har. Therfore drog han strax op paa Hedmarcken [till Heireick *som* waar konge der. thj han waar den wiseste konge i alt Oplanden. Som de komme tilsammen da lagde de Raad sig imellom, att de sende bud till Gudrodkongen [igulbrandtzdalen, oc till kongen paa Hadeland, oc bade dem komme till sig. Ther kom tilhobe paa Ringisaker paa Hedmarcken v konger, oc de lagde raad huad de wille giøre; paa *thet* siste bleffue de saa forent att de skulle giøre wdbud, oc biude vd aff deris herredom all *thet* folck de kunde affsted komme; oc wille de icke anditt end huer konge skulle haffue ccc stridtmendt, oc mente sig att wille holle enn slactning *met* Oluff Har. Digre. *Thet* fick Kettill aff Ringe neß att wide *som* waar *met* dem paa deris herredag. Om aftenen *som* han haffde faaitt sig mad, da kledde han sig oc sine thienere, oc foer ned till watnitt oc tog der [en jact *som* hannem tilhørde, *som* kongen haffde giffuit han-[192 v]nem; de sette sig strax till deris Aarer att roe oc komme [till wandtzbonden sent om Afftenen (:Kiell haffde *met* sig xl mand well rystett:) strax foer han op paa landitt *met* xx mand, de xx lod han bliffue wed skibbitt. Kongen waar end da paa Rommerige, Kiell kom till hannem *som* kongen gick fra Ottesang oc kundgiorde hannem diße tiende. Strax sende kongen sitt folck om

bygden effter skiudtzheste, oc tog *met* sig cccc mand oc foer till Miøß, oc tog der saa mange skib oc baade *som* han haffde behoff; han rocr strax til Ringisaker oc kom der om natten. Da soffue alle konger i itt huß. Om morgenen i Lysningen fick han dem alle v fangne.

Thenne samme høst døde Sygur Syr kong Oluffs stiffader, *som* waar konge paa Ringerige.

Ther waar en gammell Laugmand i Suerige wed naffn Torgnyer Torgnyersbøn, han waar en wiß oc forstandig mand. Den gaff Biørn Stallare sin sag tilkiende om then wfred *som* waar immellom kongerne aff Norge oc Suerige, oc att Norske konge begierede [193 r] fred, men kong Oluff aff Suerige wille ingen fred gjøre, ey heller høre kong Oluff Har. naffn neffnis, oc lagde hannem fore huad wlycke der kunde affkomme paa wndersaattene i begge Rigerne. Thenne Laugmand haffde opfostrett Raganuall Jarll, han waar oc *met* biørn Stallare paa samme tid oc holt paa kongens hand aff Norge. Torgnyer gaff biørn *thet* raad att han skulle komme paa den tid *som* nu er om Kyndelmyße, till Opsall, ther skulle møde alle mand aff Oplandene oc kongen self *met*. Ther waar saadan skick i Suerige der de waare hedninge, att i Wpsall holtz *thet* største blod offer *som* de offrede for fred, Seier oc deris konge. Der waar itt stort marckett paa samme tid, thj *thet* ganske landtz folck søgte did paa samme tidt. Der pleiede oc kongen att holle ting da i thre dage. Till Wpsall kom kongen self, *som* gammel sed waar, did kom oc Raganuall Jarll, Torgnyer oc biørn Stallare. Den første dag [193 v] [der kong Oluff Suenske haffde ent sin tale till Almuen, stod biørn Stallare op hart hoß kongens stoell oc begynte høigt att tale, oc sagde: *Kon Oluff Har. *haffuer* sent mig hid dette ærinde, att han will tilbiude kong Oluff aff Suerige Fred, oc will holle *thet* gamle lande skiffte *som* tilforn haffuer weritt immellom Suerige oc Norge: han taledede saa høigt att kongen hørde *thet*. [Ther han hørde Oluff Har. naffn neffnis oc hastelige biørn Stallare til. Tha opstod [Raganuall Jarll oc sagde: han sagde huad ord kong Oluff aff Norge haffde sent till Suerigis konge, oc sagde for kongen aff Sverige huad den ganske Almue aff wester gylland begierede, att ther maatte bliffue fred immellom landene, [thj huis godtz de haffde i wigen bleff dem forhollis aff then Norske konge; de reddis oc att de Norske skulle gjøre opløb mod dennom, thj de sade nest for handen. Han sagde ocsaa att kongen aff Norge haffde sent mend did att wille [194 r] bede

om Jngerd kongens daatter, oc han wille haffue hinde till sin dronning: Som han lod aff att tale, da opstod kongen aff Suer. oc taledede haardelige til Ranganuall Jarll att han torde were saa dierff att han wille giøre fred *met* den digre mand aff Norge (: thj han kallit saa Norske konge till spaat:) oc mente att han wille giøre hannem landflyctig derforre, oc sagde att Jngeborg hans hustru haffde thette alt bestillitt, [thj hun waar kong Oluffs slect. Ther effter sette kongen sig oc Almuen tagde stille: Da opstod Torgnyer oc alle bønderne oc wille høre huad han wille tale, oc der begyntis itt stort buller blant Almuen. Som de tagde begynte Torgnyer oc sagde: *Thet* er nu anderledis *met* de Svenske konger end weritt *haffuer*: Min farfader Torgnyer [waar lenge *met* kong Erick Eimundtzøn kong i Opsall i hans wngedage i mōgen krig huertt aar; han want Finland, Churlandt Estland oc mange andre land i øster: [han waar oc lenge *met* kong biørn then Seyerselle i mōgen krig, tha [194 v] waar hannem icke forbøden att han maatte jo tale *met* kongen aff Suerige: Jeg waar oc selff lenge *met* kong Erick, [tha waar ieg mest i hans raad; men nu wille [de konger aff Suer. raade allene, oc saa gaatt *som* ingen maa tale *met* dem; men jeg siger dig konge, See till huad du giør, thu lader de skatland gaa fra dig *som* andre konger haffue wunditt till kronen, oc Norge wiltu bliffue wed *som* du *haffuer* ingen rett till. Nu skaltu wide att *thet* er waar aluorlige willie allesammen, attu giører fred *met* kong Oluff aff Norge, oc attu giffuer hannem Jngerd din daatter till hustru. Men er *thet* saa attu wilt winde wnder dig de lande *som* ere i øster, *som* dinne foreldre oc frender [haffue før wunditt till Suerige *met* herreskiold, da wille wi alle were dig følgagtige dertill, oc wiltu icke giøre fred *met* kongen aff Norge, da wille wi slaa dig ihiell eller driffue dig aff landit. Saa haffue waare foreldre før giort: de drucknede v konger ien kielde [paa Amule ting, *som* [195 r] sette sig op mod bønderne *som* du giør: Sig nu snart [huad *de menning er. J *thet* samme giørde bønderne itt stort buller *met* deris waaben. Saa stod kongen op oc sagde han wille haffue *thet* alt *som* bønderne wille; da bleff Almuen stille: oc Raganwall Jarll oc Torgnyer giørde strax fred immellom kong Oluff Suenske oc kongen aff Norge, oc samme tid bleff oc samtyct at Jngerd skulle haffue kongen aff Norge. Strax der effter foer Biørn til Norge oc sagde kongen huor hans sag waar gaaen i Suerige. Kongen tackede hannem att han haffde saa well i alle maade bestillitt hans ærinde.

[Om waaren der effter lod kong Oluff steffne till sig alle de rigiste oc beste *mend* i Norge, oc lod giøre sine skib ferdig, oc seilede *met* stort prall synder till

Kongelff oc till Landemerckit oc wille der forbie sin festemø Jngri kongens daatter aff Suerige. Kongen tøffuede lenge der, oc ingen tiende kunde han faa enten fra kongen aff Suerige [195 v] eller fra sin festemø. thj sende han bud till Raganuall Jarll om han wiste icke nogitt att sige hannem der aff: *Ham sende kongen saadan bud att han wiste inthet der aff, men thet første han kunde spørge {kon| nogen tiende fra kongen, da skulle han lade hannem wide thet. Alle mand i Suerige vndrede der paa att kongen i Suerige wille icke fulkomme thet han haffde loffuitt paa wpsall mode, oc the bade Jngrid att hun saadant skulle sette frem for kongen; men hun sagde at hun icke torde. En dag waar Svenske konge wddragen i Jact oc hann fick v: orre. Der han kom hiem da møtte hans daatter Jngrid hannem oc fagnede hannem met glæde. Hendis fader wiste hende [de *worer oc sagde blidelige till hinde: Huor wedst du en konge, som mere haffuer weydett paa en stacket stund: Hun suarett: thette er well weydett paa en morgen stund; men thet waar mere weyde att kong Oluff aff Norge fangede [196 r].v. konger en morgenstund oc bekom saa alle deris riger. Ther kongen dette hørde da steg han hastelige aff sin hest [met wrede, oc sagde, nu wel Jngerd; ieg forstaar well huad din begiering er till den digre mand aff Norge; men du skalt aldrig faa hannem dine dage: men ieg will giffue dig en anden høffding som er dig bedre werdt end den digre mand, som haffuer tagit mit rige Norge fra mig.

Strax der effter sende hun Raganuall Jarll bud huad hendis fader haffde i sinde, att han wille icke holle then forligelse som waar giørt met kong Oluff aff Norge, oc bad dem aff wester gylland att de skulle tage sig ware for Norge. Ther Jarlen spurde diße tiende, tha sende han bud om alt sitt land att the skulle tage sig ware for Norske, om de wille giøre nogitt indfall i wester gylland. Raganuall Jarll sende kongen aff Norge de thiende han haffde spurt, oc bad kongen att han icke wille stride paa hans [196 v] land wester gylland. Ther kongen fick diße tiende bleff han saare wred, saa att ingen i mange dage fick ord aff hannem; Men paa thet siste gaff han sitt folck forloff, oc lod huer fare hiem till sitt. Siden drog han till Sarpsborg oc bleff der om winteren.

Kong Oluff aff Suerige haffde en daatter wed naffn Astri, som waar opfød i wester gylland hoß en mand som hed Egill. Der hun bleff mandvoxen da tog hun sin fosterfader Egill met sig oc drog ind i Norge mod sin faders willie, oc gaff sig i snack met kong Oluff Har., indtill saa lenge att de bleffue saa forentt att hun skulle bliffue hand dronning, oc han gjorde sitt brøllup met hinde i Sarpsborrig.

Jngridt bleff siden gifft *met* Jarisleff kongen aff Ryßland.

Ther bleff [aff Suerigis raad saa stadfest at baade kongerne aff Norge oc Suerige skulle mødis wed landemerckitt. the giorde oc saa, oc der bleff giort en stadig fred immellom dennom. [197 r] Hisingen haffde tilforn wndertiden liggitt till Norge oc wndertiden [till Suerige. Ther om bleffue kongerne saa forente, att de skulle kaste terninger der om huis den skulle were. Kongen aff Suerige kaste først, oc kaste xij øyene, thj sagde han till kongen aff Norge, du tørst icke kaste, ieg *haffuer* wunditt. Kong Oluff Har. kaste oc xij Øyne. Kongen aff Suerige kaste anden gang oc xij øyne. Da sagde han: Du *haffuer* icke behoff ydermere att kaste, ieg *haffuer* alt wunditt: Saa begynte kongen aff Norge att ryste terningen vdj handen oc sagde: Gud aller mechtigste skall hielpe mig till att ieg skall winde: oc kaste vj øyne paa then ene terning, oc den anden terning brast i thu, oc han fick vij øyne paa den. Ther d{} 'met' Eignedis kongen aff Norge [all Hisingen: Siden skildis de adt, oc huer foer hiem till sitt Rige.

Effter Oluff Tryggesøns død falt de aff Norland mesteparten fra troen till Affguder, thj nøddis kong Oluff Har. till att fare offuer alt Norlanditt oc christne *thet* paa ny. Han kom paa *thet* siste till Halo-[197 v]gelandt, oc bleff der mesteparten en heell Sommer. Ther bode en mand [i Kircke øø, wed naffn Tore Hund, den lod kongen christne. Han waar den rigiste mand der bode Norder. Denne giorde kongen till sin befalingsmand der Norder. Ther kongen kom till Trondhiem fick han de thiende att bønderne giorde blodoffer *som* de pleiede att giøre i hedenskabitt. Den *som* ypperste waar aff dem *som* opholt blodoffer {bode wed} 'hed' Oluer paa Egge; han waar aff stor slect oc forsuarede de andre *som* giorde blodoffer. Ther waar en mand wed naffn Toralff, han waar kongens wen, oc sagde hannem huorledis de aff Trondlagitt waare mesteparte«n» foruent fra den christelige tro; oc de offre blodoffer om høsten oc fagne winteren: *thet* anditt blodoffer giøre de midvinters, *thet* thredie giøre de om waaren till att fagne Sommeren: Men nu herre, sagde han, ere de paa Merinni oc rede till deris blodoffer. Ther kongen dette hørde, da lod han [198 r] saffinne sammen sitt krigsfolck, oc bad dem strax giøre sig rede oc drage wd paa hans Orloffs skib. Han haffde v orloffs skib oc ccc. krigsmend oc foer ind att fiorden, oc fick god bør, saa kongen kom om natten till Merinne. han lod strax beringe deris affgudtzhuß *som* de waare vdj. Oluer han bleff strax fangen oc ihielslagen oc

mange andre mend *met* hannem. Kongen tog alt *thet som* de haffde did førtt, oc lod føre *thet 'till'* sinne skib, oc en part der aff lod han bytte immellom sine krigsfolck. thj de haffde ført mөгitt godtz oc prydelse did. [Saa mange aff bønderne han offuerkom lod han sette i Jern. [Somme lod han baste oc binde; Somme tog han [deris Odall fra. Saa kom kongen dem atter wnder den christen thro oc fick dem prester oc lerde mend oc lod bygge kircker mangestedtz. Oluer gjorde han wdsleger oc lod optage alt hans godtz løst oc fast. Han gjorde oc saa wed de andre han haffde fangitt, han lod somme drebe, somme lemmeleste, oc somme gjorde han land-[198 væflyctige oc optog deris godtz: oc foer saa till Trondhiem igien. Ther dette skede da haffde Oluff Har. weritt konge i Norge i vij aar.

Then høst foer kongen ind i Romsdall, oc till Oplanden, oc kom till Leßø, han tog der de beste {bes} mend paa Leßø oc Doffre oc bød dem enten att lade sig christne eller att fly Landitt. The *som* lode sig christne finge kongen deris Sønner till gißell oc han fick dem prester. Siden foer han om Orckedall oc Lierdall, oc kom der ned *som* heder Staffua brecke. Siden foer han ind i dalen, oc lod steffne till sig Almuen aff Lom, wage oc Heydall, oc lod saadane bud følge *met*, att enten skulle de lade sig christne eller stride *met* hannem. De komme till hannem oc flyde hannem till haande, *men* somme rømde synder i dalene.

Samme tid waar Dale gulbrand lige *som* en konge offuer dalene. Ther de hørde tiende att kong Oluff waar kommen i dalen, da lod han opskere tingbud oc steffnde alle bønder till sig, till den sted *som* kallis Hunde Torp. Han holt ting *met* dem [199 r] oc sagde att der waar kommen kong Oluff Digre, oc will biude oß en anden tro oc bryde sønder alle vaare guder, oc han siger att han *haffuer* en sterckere gud end wi *haffue*, oc mig forundrer att Jorden brøster icke vnder hannem, att han tør sligt tale, eller wor gud lader hannem lenger leffue, oc ieg tencker att bere wi Tord aff hans huß, then *som* *haffuer* giffuitt os saa møgen Seir, da troer ieg wist att han brøster i synder oc hans gud *met* hannem, oc alle hans mend bliffue om inthitt. Tha robte alle att kongen skulle aldrig komme deden om han kom till dem. De sagde han tore aldrig fare lenger synder i dalene. Saa toge de Siv hundrede mend *som* skulle fare paa bespeiding mod hannem [til Bredu. Deris høffuitzmand [hed Gulbrand, han waar xvij aar gammell. The komme till Hoff, der vaare de iij netter. Did kom mөгitt folck till *dem som* haffde flyed aff Leßø, Lom oc wage. Ther kongen haffde bestillit sine ærinde der da foer

han offuer wrgurast, oc han kom ned [paa wsu, oc waar der [en natt. Der [199 v] fick han tiende att ther waar mōgitt folck for hannem. Kongen kledde sig [oc sitt folck till strid, oc foer Synder [offuer Suwollen, oc holt [paa bredum, oc saae de for sig mōgitt folck waar rystett till strid. Saa flytte han sitt folck oc red selff for folckitt, oc talede till bønderne oc bad dem att de skulle lade sig christne. The sagde han skulle faa anditt att tage waare, end giøre geck aff dem, oc de robte till strid. Kongen drog mod dem, oc begynte striden. Strax flyde bønderne. Gulbrandtz søn bleff fangen, oc kongen gaff hannem fred oc haffde hannem met sig. Han sende hannem till sin fader oc lod hannem sige att han wille snart komme till hannem. Saa foer han hiem till sin fader oc sagde hannem altsammen huor gaait waar mellom kongen oc bønderne; oc kongen gaff mig fred oc bad mig sige dig, att han will snart komme till dig. Men ieg raader dig fader, sagde han, attu icke strider met denne mand. Jeg kan forstaa sagde Dalegulbrand, [att han haffuer ditt hierte alt [200 r] borte; Saa forstaaar ieg [attu troer paa de ord den mand far met. Dalegulbrand bar sitt raad till Tord Jstremage, som waar høffding for dalene, de besluttede saa, att de wille holle ting met den mand som waar kommen nordn till, oc wille wide hues erinde han foer met. Gulbrandt sagde till sin Søn, thu skall fare till den konge som dig gaff fred i striden oc tolff mend met dig oc sig hannem att bønderne wille holle ting met hannem oc giøre fredt met hannem. Kong Oluff behagede thet well, oc foer [till Ledstad, oc waar ther v netter: Ther effter foer han till tingitt oc holt ting met bønderne. Der tingitt waar sett, tha stod kongen op oc sagde, att [Leßø, Lommj oc wage haffde tagitt wed den christelige tro, oc nedslagitt deris Affgudtzhuß oc synderbrødditt deris affguder, oc de troer nu paa den sande gud som haffuer skabt himmell oc Jord. Saa sette kongen sig ned. Gulbrand suarede oc sagde, wi wide icke huad thet er for en gud du taler om; kaller du hannem gud som du kant icke see; Men wi haffue en gud som wi kand see huer dag [200 v] Men han er icke wde idag, thj dett er saa waad wedder, Men saae i hannem, da skulle i forferdis, oc eder skulle icke bliffue gaatt i hiertett om han komme paa tingitt. Effterdj du siger saa mōgitt aff din gud tha lad hannem giøre thet saa att der bliffuer skyett oc regner icke, oc lad oß findis her i morgen. Saa foer kongen till sitt herberge oc han haffde met sig {kongens} gulbrandtz søn till gißell. Om Afftenen spurde kongen gulbrandtz huorledis deris gud waar giortt; han sagde att han haffde lignelse effter Tord, [oc haffuer en stor hammer i haanden oc er hull inden till; der fattis

icke guld eller sølff paa hannem; han ęder huer dag fire leffue brød, oc slacter der till. Siden ginge de till seng, men kongen soff icke męgitt den natt. Om morgenen stod han op oc hörde Meße, oc fick sig mad oc foer saa till tingitt, oc weritt bleff lige saadant som gulbrand begierede. Ther de komme till tingitt, da stod bispen op oc talede for Almuen. [Han haffde en deylig korkaabe paa oc predickede męgitt for Almuen om gudtz tegn oc wnder-[201 r]lige gierninger. Tha suarede Tord Jstermage oc sagde: męgitt taler du hyrning om din gud, du *haffuer* en staff i din hand oc offuen till som itt krogitt weerhorn; Er din gud saa mechtig som du siger, da tall *met* hannem att *thet* bliffuer itt deiligt klar Soelskin i morgen, Saa skulle wi mødis her oc forligis eller holle strid *met* hinanden.

Kong Oluff Har. haffde en kempe *met* sig wed naffn Kolbion Stercke; han haffde altid *met* sig en stor Jernkølle, den lod kongen gaa nest sig om morgenen, oc han bad sine mend [att de skulle tage deris skuder om natten fra bønderne oc deris heste oc foruare dem. Then ganske natt gjorde kongen sin bøn till gud att han motte omuent de hedninge till den christelige tro. Ther kongen haffde siungitt sine tider, da waar *thet* mod dag, saa foer han till tingitt, oc der waar mange aff bønderne komne. Der saa kongen mange bønder komme som haffde itt stort træbillede immellom sig prydet *met* męgitt guld oc sølff. Ther bønderne som waare paa tingitt saae *thet*, da løbe de imod [*thet* spøgelse, oc neiede for *thet*, [201 v] Saa sette de *thet* mitt paa tingwollen. paa den ene side stod kongen, paa den anden bønderne. Saa opstod Dalegulb. oc sagde: Hører du konge huor er din gud, ieg tencker att han beer heller lagt skeggett paa hans hage, end han tør møde her. Men see her min gud, huorledis han seer *met* huasse øyne paa eder alle sammen, oc seer attj ere alle redde for hannem, oc tør neppelige see om *met* eders øyne for hannem, Saa raader ieg eder attj alle falde ned oc troer paa hannem, som *haffuer* alt eders raad i sinne hender: Saa ende han sitt maall. Tha talede kongen till Kolbion stercke, saa att bønderne hörde *thet* icke: Om *thet* hender sig att bønderne wende sig fra sin gud i *thet* ieg taler *met* dem, saa glem icke huad du skalt gjøre, see om du kant ramme deris gud *met* din kølle. Siden stod kongen op oc sagde till gulbrand: Męgitt *haffuer* du talit i dag till oß der om att du icke maa see wor gud, men wi wente han skall snartt komme till oß; du wiser oß den gud som en blinder oc døffuer, oc kand huercken hielpe sig eller andre, oc kan [202 r] ingen weg komme vden han bliffner boren, oc ieg tencker han skall snartt komme [till en Jldt. Men sagde 'han' seer nu wdj øster, ther

kommer nu waar *met* møggitt liuß oc herlighet. i *thet* samme rand Solen op, oc alle *bønderne* saae [i øster med. J *thet* samme slo Kolbiørn Stercke till deris Affgud *met* sin kølle, att han brast i mange stycker, oc der løb aff hannem muß saa store *som* *ande Katte ygler oc slemme orme. *Bønderne* bleffue forferdede oc rømde till skib, ther de komme till dem, da kunde icke komme i them, men [somme aff dem løbe i vanditt. Saa wille de till deris heste, tha waare de borte, tha lod kongen kalle *bønderne* sammen oc sagde till dem: Nu maaj see huad *thet* er for en gud i haffue troett paa, oc paa huem i haffue borren eders guld oc sølff *som* her ligger paa wollen; oc huem i haffue giffuitt eders mad, *som* er orme, øgler, padden oc muß; tager nu her guld oc sølff oc *haffuer* *thet* hiem till eders høstruer oc lader dem bere *thet*, oc henger *thet* aldrig siden paa stock eller steen. Jeg setter eder nu thu stycke fore: Enten skulle i slaais *met* mig eller [202 v] lade eder christne. Dalegulbrand stod op oc sagde: møgen skade haffue wi faait i dag aff wor gud, att han kunde icke hielpe oß. tha wille wi nu tro paa den gud *som* du troer paa, oc toge da alle wed den christelige tro. Bispen christnede Dalegulbrand oc sette prester att lere dem then hellige tro, och de skildis wenner adt, *som* waare før wuener, oc gulbrand lod giøre kircke i dalen.

(:Effter att kong Oluff oc Erling Skialgsønn haffde talis wed paa Augualdtzneß, tha woxte altid siden deris fiendskab. thenne Erling haffde Oluff Tryggesøns syster; han waar altid kongen imodt. Han raadde alt [fra Rogeland till Lidendisneß.]) Siden foer kongen op till Worß, ther bød kongen att de skulle lade sig christne, men *bønderne* stode imod oc wille holle slactning *met* hannem; Men paa *thet* siste lode de sig christne. Om høsten foer han op i waldreß, [ther waar altsammett heidett. Kongen lod der steffne ting. *Bønderne* komme *met* waaben oc wer'ge. Kongen bød dem lade sig christne; men de stode imod oc [203 r] bad hannem tie, oc buldrede saare *met* deris werge. Men der kongen saa, att de wille icke liude hannem oc de waare møgitt stercke, tha wende han om oc spør om der waar nogen *som* haffde nogen store sager sig immellom, dem wille han hielpe till rette oc laug. De skildis att den dag. (:Ther *bønderne* spurde att kongen waar kommen ind i waldreß, da lode de skere op herord, oc steffnde till sammen [alle de *som* waaben oc werge kunde bere oc droge mod kongen, saa att bygden waar øde. Ther kongen *thet* fornam tha lod han brende alt *thet* han offuer kom; men der *bønderne* thette fornam, tha gjorde de fred *met* kongen oc lode sig christne; oc bade kongen att han wille giøre miskund *met* dennom. Ther han der

haffde laditt bygd kircker oc sett prester der till, foer han [ind i Land, oc siden [norder til wndall om fielden indtill hand kom till Trondhiem. tha haffde kongen regieritt Norge i Ni aar.

Nest Dalegulbrandtz historie skall dette staa. Siden foer kong Oluff wd paa Hedmarcken, oc [203 v] christnede thet. Han wiede der kircker oc lod sette prester der till; dernest foer han yd paa Totten oc Hadeland, oc lod dem alle christne. Der foer han fra till Ringerige, oc de annammede alle den christelige Tro. Fra Ringerige foer kongen till Rommerige. Ther bønderne thet hørde tha samlede de sig alle *met* waaben wed den Elff Nittia. ther the fundis ther, tha holle de slactning *met* kongen; men de flyde strax oc finge store hug, oc siden lode de sig christne offuer alt Rommerige. Saa foer han øster i Sollyoer oc christnede der all bygden. Sist i winteren drog kong Oluff aff Solyoer oc ned igien paa Rommerige; tha lod kongen steffne till ting igien menige Almue [till Eidtzuoll (: som den tid kalledis Hiedseuiß ting:) Ther sette han dem for en Loug att alle oplendingene skulle møde der, oc Heidseuiß loug skulle gaa om alt oplanditt oc widere andenstedtz *som* siden *haffuer* gaaitt. Siden foer kongen till Tunsberg oc satt der, oc did komme mange fremmede folck *met* [miell, korn oc malt, [thj da waar der en *saade dyrtid i Norge, *besynlige Nordenfieldtz.

[204 r] Kong Oluff Har. sende Karll haleysk norder till biarmeland; Saa waar theris ord: Att Karll skulle haffue helten aff thet han kunde winde eller forthiene. Tilige om waaren holt han sitt skib nord till Halogeland. Han haffde *met* sig sin broder gunbiørn, oc l. mand. Der Tore Hun *som* bode paa Kirckeøø thet hørde, sende han bud till Karll, att han wille holle følge *met* hannem till biarmeland. Karll sender hannem bud, Att wille han holle følge *met* hannem tha skulle han icke haffue mere end 1. mand *som* han haffde, oc huad de kunde winde thet skulle skiffis immellom skibene. Men ther Tore hund kom till dem tha haffde han paa sitt skib lxxx mand, thj spurde de hannem, hui han haffde saa møgitt folck frem for dem; tha sagde han: thet tør well giøris behoff. Ther de finge bør, seylede de till biarmeland, oc de finge ther strax kiøbslaa lige *som* de wille; [graaskin, beffuer, Sabell oc Maard oc anden wild waare. Ther de haffde kiøbslaaitt, tha droge de [wd adt Aaen hin wen-[204 v]ne [(som biarmer then kalle:) Ther de komme wd i haffuitt taledede de sig immellom, om de icke skulle fare op paa landitt oc røffue der nogitt: De bleffue alle till sindtz att saa skulle skee. Da sagde Tore hund: Her er saadan sedt paa landitt, att naar nogen

actendis mand dør, [tha kommer halffparten aff hans sølff oc guld till hans arffuinger; oc halffparten beris i skoffuen till deris affgudtz huß, oc der skall thet [blandis met Jord oc bliffue saa der. wille wi did tha skall thet skee mod afften. Saa bleff beslutt att ingenn skulle gaa fra huer andre, oc [ingen skulle bliffue wed skibbitt wden deris styremend. ther de fore nu op fra skibene, tha funde de først [en slett wold, ther nest en stor skoug. Tore gick fore oc Karll oc hans broder [der nest, [oc siden de andre huer effter anden. Tore bad dem fare saltelig. Huor de ginge i skoffuen hugge de barck aff treerne, att de kunde finde weyen tilbage igien. Som de komme [aff skoffuen, tha [205 r] funde de en høg Skiegaard, der waar en dør paa; ther skulle vj mend woge huer natt om denne skiegaard, sin treding huer tho. Der de komme did, tha waare 'de' hiem gangen som haffde waagitt, oc de wect holle skulle waare icke endda komne. Tore oc Karll komme offuer skigaarden, oc komme baade lige tilige till dørren, de toge slaaen fra dørren, oc lode de andre ind i gaarden. tha sagde Torer: her er en høg i gaarden met guld oc sølff, beblanditt met Jord. her skulle wi tage saa mөгitt aff som wi kunde bere, oc her wdj gaarden staar de biarmers gud, Jomale, oc foruarer eder attj icke rører wed den. Saa ginge de till høyen oc toge saa mөгitt guld oc sølff som de kunde bere i deris kleder. Tore bad de skulle tha alle fare bort: [Karll oc gunbion skall fare først wd oc siden ieg. De ginge alle wd men Torer wende tilbage till Jomala, oc tog den store sølffbolle som stod i Jomalas skød, han waar fuld aff sølffpenninge, dem lod han i sin kilting, men hollen som waar i [205 v] bollen drog han [paa sin Arm, oc saa gaar han til sinne stalbrødre. Ther de komme alle aff gaarden da bleffue de ware att Tore Hund waar igien. Karll wende tilbage oc lette effter hannem, oc de fundis inden ledett paa gaarden, Karll saa att Tore haffde sølffbollen, Saa sprang han till Jomala, thi han saa han haffde itt saare stort kiede paa halsen, oc hug thet baand sønder met sin øxe som kieden waar i fest met paa halsen, oc hug han saa hart till at halsen fløy aff Jomala. Thet gaff saa stort buller aff sig [att de bleffue alle forferdede, oc forundrede sig paa thet store skraall; han tog kieden oc skyndede sig. Strax effter thet buller hørdis komme vecterne frem oc blesde [i deris Lydt; Saa hørde de en stor wraalen oc skraalen aff landtz folckitt, de skyndede sig till skoffuen thet snariste de kunde; thj de hørde huor biarmene komme effter [met stor hastighet oc wrede. Tore Hund gick seniste. tho mend ginge fore hannem oc bare en seck immellom sig; dem hialp Tore att de komme frem. Saa komme de aff skoffuen [paa den slette

marck. Landtz-[206 r]folckitt trycte effter dem *met* stor hast, dog kunde de icke komme saa nær till de Norske, att de kunde gjøre dennom nogen skade *met* deris waaben; men de komme beholne till deris skib, oc fick god bør oc seylede saa offuer Ganduick, oc [thet waar liust maaneskin: thj seylede de natt oc dag indtill de komme till en Øø, ther kastede de deris ancker oc [belagde skibbene vell, thj der gick en saare sterck strøm frem om Øen. Ther kom Tore hund paa Karls skib oc begierede att han wille sellie hanem *thet* {sk} kiede han haffde tagitt aff de biarmers gud; thj, sagde han, i maa tacke mig attj saa wndkom foruden skade: Karll suarede: Helten aff *thet* ieg kan winde paa denne reyse skall kongen haffue, oc ieg acter hannem dette kiede till gode. Far till hanem sielf oc spør hannem adt: [Kanstu bekommett, *thet* seer ieg gierne. Saa bad Torer de skulle drage paa Landitt oc skiffte de penninge de haffde faaitt, the suarede att *thet* waar icke da tid att skiffte deris penninge; de wunde deris seyll, oc *som* de komme [till gier[wer lagde [206 v] de till landtz. ther skibbene waare belagde, gick Tore paa landitt oc nogle faa mend *met* hannem, han begierede *som* før att de skulle skiffte byttett; men der han fornemmer, att de for ingen deell wilde *som* han, tha kaller han Karll paa landitt till sig oc siger han haffde nogitt synderligt att tale *met* hanem allene. Som Karll kom mod hannem, da stack han sitt spiud igiennem hannem, saa han døde strax. Gunstien {st} tog ligitt oc bar *thet* paa skibbitt, oc droge deris seyll op oc seylede frem bedre, lige saa gjorde oc Torer. Men der de komme till langeuig, da drager gunstien paa Landitt *met* sit folck. Torer kom effter *met* sitt folck, [oc wille slaa dem ihiell. Men de wndkomme for hannem. Han foer tilbage till skibene [oc tog alt *thet* guld oc sølff der waar paa oc anden wilduare, oc fylte skibbitt igien *met* steen oc førde *thet* wd paa haffuitt oc lod *thet* siuncke till grunde; Siden foer han hiem [till bierckeøø: Men gunstien foer lønlige om natten *met* smaa baade indtill han kom om kring bierckeøø. Siden foer han till kong Oluff [207 r] oc sagde hannem hurledis deris reyse waar gaaen i biarmeland oc siden. Kongen tycte saare ilde att were att Tore hund haffde saa handlitt mod dem, [oc sagde han skulle engang skicke rett offuer hannem. Med dette godtz oc wilduare *som* han self fick i biarmeland, oc *thet* *som* han røffuede fra Karll haleysk oc hans broder Gunstien rømde han siden till Engeland *som* enn forræder till kong Knud *som* de kallede den Rige.

Kiell Jampt hed en mand; han waar [Anund Ja: søn aff Sparabo wed Trondhiem, han flydde for øysten Jllraad øster om Kioll; han rydde marcken op

oc bode der *som* nu heder Jampteland, [oc foer aff kong Øyestens Rige. Han lagde Trondhiem vnder sig till skatt oc sette hans søn der offuer *som* hed Soruicker. Kiell haffde en søn han hed Torer Helsing, han bygde Helsingeland. Then tidt Harall Haarfager tog Regimente i Norge da flyde mange aff Norge for hannem baade aff Trondhiem oc Noumedall, saa att Jampteland bleff stoer bygd. Somme fore øster til Helsingeland, oc de [207 v] bleffue kongen aff Suerige skattskyllige. Men der Hogen Adelsten waar konge offuer Norge, da bleff fred mellom Jampteland oc Norge. thj han waar en from konge, derfor gaffue Jempterne sig vnder hannem oc gaffue hannem skatt, han lod oc sette dem low oc Landtz rett, the wille heller were vnder hans kongedøm end vnder kongens aff Suerige, thj de waare komne aff de Norske; lige saa giorde oc de *som* bode i Helsingeland oc holt *thet* lenge siden, indtill [kong Oluff Haral[øn oc kong oluff aff Suerige trettete om Lande skifte; tha gaffue de helsinger oc Jampter sig vnder kong Oluff af Suerige, [oc holde saa Lande skifte {s} [øster for Eydeskoug oc Kioll oc norder till Findmarcken, Saa tog Sverigis konge skatt aff Jampteland oc Helsingeland. Men siden att kongerne bleffue wener, da wille kong Oluff Digre, att *thet* skulle were *som* gammelt haffde weritt, thj sende han sitt bud till {dem} Jempterne oc kreffde skatt aff dennom; [tha suarede de, att de wille ingen were *wenderdanni'ge vden kongen aff Suerige.

[208 r] Kong Oluff sende fra Trondhiem till Jempteland Torroder Snarrasøn Jslender sielff xij till att kreffue hans skatt. *Thet* giorde Torroder icke gierne. thj kongen haffde før sent xij mend der hen *met* Trond Huide, [dem sloge Jempterne ihiell. Dog foer Torroder effter kongens willie till Jempteland. Da kom han till Laugmanden i Jempteland wed naffn Torer, han fagnede dem well. ther de haffde weritt der en liden stund, da bare de deris erinde frem. Laugmanden sagde han raadde icke derfor, men de wille holle almindelig ting der om. Han lod skere op almindelig tingbud, oc de komme till ting. Kongens sendebud foer 'icke' till tingitt, men der laugmanden boritt deris erinde frem, tha suarede almuen att de wille lade henge somme aff kongens sendebud, oc somme wille de gemme till deris blodtz offer, oc somme skulle leffue indtill kongens bud aff Suerige komme did. Tha flyde de adt skougen oc bleffue fangne. Anden gang slap Torroder att skougen oc bleff [208 v] icke funden. Han waar lenge paa ødemarcken. omsier kom de till itt huß i skougen silde om en afften. Der fant de

en mand oc quinde. De laante dem huß. Manden sagde, att han waar did kommen, thj haffde slagitt en mand ihiell oc kunde icke faa fred. Han bad dem were hoß sig, oc gaff dem mad, oc der de haffde faaitt sig mad, lagde de sig till att soffue. End brende da ilden i husitt. Toroder saa en mand gaa frem for ilden, oc meente att han aldrig haffde seet saa stor en mand. Han waar i en Rød skarlagens kiortell. han talede till quinden oc lod ilde, thj hun haffde laant dem huß. Hun meente hun kunde icke necte dem husitt. Han forstod att quinden waar hans syster, oc hørde att hun kallede hannom Arnliott gelline. Toroder haffde før hørt tale om Arnliott giellina. Toroder soff hart. thj han waar mødig aff den lange reise. Der thredie parten aff natten waar fremgangen, da kom Arnliott oc wecte dem op, oc sagde de [209 r] *de skulle rede sig till att ferdis. De stode op oc finge sig mad, [saa stige de huer paa sine skieder. Men Arnliothz skier waar baade store oc lange frem for deris. Som de begynte att løbe, da waar han strax fra dem. [Han bad Torroder stige paa den ene Skie oc hans stalbroder paa den anden, oc de skulle holle sig vdi hans belte. paa thet siste komme de till itt huß, sloge ild der op oc finge sig mad. Der de finge mad bød han att de skulle inthet kaste ned enten been elleer smuler. Men Arnliot haffde en tallercken aff purt sølff att faa sig mad paa. Saa lagde de sig till at soffue. Der waar paa den ene ende i husitt itt lofft, der stiede de op till søffns. Der de haffde soffuitt, da kom der ind xij kiøbmend som actede sig till Jempteland. De giorde ild oc finge sig mad, oc waare glade, lagde sig siden till att soffue Nogen stund der effter kom ind en forferlig stor trolquinde. Hun søete om husitt, alle de been hun fant, dem kaste hun i sin [209 v] hals oc suelgede dem ned. Saa tog hun den mand som nest hende waar oc reff hannem slett sønder oc kaste hannem paa ilden. De andre waagnede der wed oc sprunge op. Hun reff de elluffue strax sønder. Men den xij løb [ind i husitt, raabte; om nogitt menniske waar som kunde hielpe hannem. Arnlioth recte sin hand ned, [tog hannem i kraffuen oc løffte hannem op paa lofftitt. Saa gick trolkonen till ilden oc begynte att æde aff [den stecte mand. Saa stod Arnlioth op oc skiød sitt spiud mitt immellom hindis herder, att aadden stod yd giennem brystett. Hun gaff itt stort skrig aff sig. [Arnlioth slap spiudett oc tog sin kaaß adt døren. Om morgen der thet dagedis, sagde Arnlioth, Nu skulle wi skillis ad, Farer i den wey i seer kiøbmendene fore i gaar, men ieg will fare hen oc finde mitt spiud igien. Helser kong Oluff paa minne wegne, oc er han den mand ieg wilde gierne tale medt. [210 r] Men Torader [denne sølffdisk oc dug skaltu

føre kongen paa mine wegne. Torader foer sin wey oc fant kongen [i Kopanger, oc sagde hannem aff sin reise. Han heisede kongen paa Arnliothz wegne, oc antuorde hannem [hans skenck. Da sagde kongen: *thet* waar ilde att Arnlioth fulde dig icke till mig. *thet* er stor skade att saa ont skall leggis for saadann enn dreng [oc mechtig en mand *som* han er. Siden om Sommeren der effter fick Torader forloff att fare till Jsland.

Ther kong Oluff kom till Sticklestad kom der en mand till hannem [offuen aff bygden, *thet* tycte kongen [ny mere att were. *thj* han haffde icke før seet saadan en mand. Han waar saa høy att [ingen iblant kongens hoff racte høyre, end till hans Axell. Han waar en deilig mand. Han haffde en hielm paa hans hoffuitt: oc [itt pandtzer paa, En rød skiold, oc itt suerd wed hans side; han haffde itt svare stort spiud i hans hand *som* waar lagd *met* guld; han gick till kongen oc spurde hannem om han wille[210 v] haffue hannem *met* sig i krig; kongen spurde huad mand han waar. Han sagde, [ieg er kommen aff Jempteland eller Helsingeland, oc ieg heder Arnlioth Gellin. Jeg Førde eders folck paa den rette wey, [som de Jempter fordreff der de kreffde skatt, fick ieg Torrad i sin hand en tallerck aff sølff *som* ieg sende eder till en wenlig skenck. Da spurde kongen ham om han waar christen, oc hvem han trode paa. Da sagde han att han icke trode paa nogen anden en paa sin mact oc styrcke, oc *thet haffuer* nock hiulpitt mig her till. Men du konge skall raade for huad gud ieg skall tro paa her effter. Da sagde kongen, du skal tro att Jesus Christus haffuer skabt himmelen oc Jorden oc alting, oc till hannem skulle alle mennisker fare effter døden *som* haffue sin stadige tro till hannem. Arnlioth suarede, ieg *haffuer* hørt tale om den huide *christus*; men icke wed ieg [huor han boer eller huad land han raader fore, Men huad du wilt sige mig fore *thet* will ieg thro. Strax bleff han christnett, oc kongen sielff [211 r] lerde hannem de synderligste Artickle i Troen, oc kongen sette hannem mitt i krigen nest for sitt hoffuitt banere, ther sette han oc [Gauke, Tore oc Affrafast oc deris med følge, *som* waare xxx kiemper.

Then neste natt før kongen bleff slagen, saa han i enn Siun att den herre Christus talede *met* hannem oc sagde hannem at tiden waar nu nær paa huilcken han skulle tagis aff denne syndige verden oc bliffue lodtagen *met* gudtz wdualde i den euige salighet, saa befalede han presterne att siunge Meße oc sielff anammede han corpus dominj oc hans folck, oc trøste sig der *met* før han gick till krigen. Som kongen da kom till Sticklestad, da bad han sitt folck stige aff sinne

heste, Som han haffde talitt till folckitt, da sagde han att *thet* waar icke gaatt att hans broder Harall skulle were i krigen, thj han waar for wng till saadan læg. tha suarede Harall: sandelige skall ieg were i Slactningen *met*, thj kand ieg icke holde mitt suerd saa hart *som* mig bør [211 v] da skall ieg binde min hand till handfangitt. Der *met* bleff harald *met* i Slactningen, [oc weriede sig *som* en duelig mand. Saa raadde kongen sitt folck att de skulle staa mandelige, thj att deris sag waar rett oc bøndernis sag waar wrett, thj skulle gud well giffue dem en god seierwinding, oc sagde han skulle aldrig fly fra dem saa lenge der waar warmt blod i hannem; thj *thet* waar hans forsett: Enthen skulle han haffue seier eller han skulle wißelige dø i den slactning. Tord Folasøn bar kongens hoffuittbanere.

Ther kong Oluff waar kommen till Sticklestad *met* sitt folck oc bønderne waare icke endda komne, da bad kongen dem [stige aff sine heste oc hvile sig, huilckitt oc skede. Saa lagde kongen sitt hoffuitt i Fin Arnesøns skiød oc soff. J *thet* saa de bonde herren komme *met* opracte Fennicker, tha wecte Fin kongen oc sagde att bønderne waare hart hoß dem. Da wocte kongen op oc sagde: Fin du giorde ilde attu wecte mig saa snart op før ieg fick [212 r] ende paa min drøm. Tha suaritt Fin: icke monne du drømme *thet som* vor schyllere end att du nu voger oc tager vaare thine fiende; kongen suarede: icke ere de ennu saa ner att thett vore io bedre att ieg haffde soffuitt. Da sagde Fin: Huad drømde dig, men i tyekes saa møgett att vere om att ieg vocte eder op, oc i vocknede iche sielff. Kongen suaritt: Att hand saa end stie staa op thili himmelen fra jorden oc hannem siuntis att hand gich der op adt saa langt att hand saa himmelen offnes for sig, oc der du vognet mig da vor ieg kommitt øffuerst paa stien. Da suaritt Find: Jcke tyckis mig din drøm att vere saa god, *som* du [212 v] tyckis, thi mig tyckis thette att betyde dig ett stackett liff, vden *det* er [noget andett, en drøm *som* haffuer boritt for dig.

Then tid kongens mend ropte herroff frem, frem kritzmend, korßmend kongsmend: da begynte oc bønderne *som* vor paa den anden side oc att robe Frem, frem kritzmend &c. Da en part aff bønderne hørde dett, mente de att de haffde hollett *met* kong Oluff, da begynde de att slaaes indbyrdis saa att ther faltt møget folck førend de kunde stegge igien. Then tid att striden begyntis, da vor der oc saare deyligt veder oc klar solschind, oc strax striden vor begyntt, bleff der schymt oc saa mørckt alt men striden stod lige *som* dett haffde veritt nat, Ther

striden vor offuerstaaitt: da gick [213 r] Thorer hund ther hen *som kongens* lig laa; da lagde hand *thet* till rette, oc brede ett klæde der *på oc der han tiurde blodett aff kongens ansicht, da sagde hand sielff sider saa att hans ansicht vor saa røtt oc deyligt *som* dett nogen tid vor men hand leffuett, oc hand siuntis ligere *som* hand laa.

Thore Hund vor then første mand *som* [boye me att opholle kong Oluffs helligdom aff den Aarsage: att den tid hand tiurde blodett aff kongens ansicht, da kom aff blodet i *det* saar *som* hand haffde i sin {sin} hand, *som* hand haffde faait i slaget, oc hand torde aldrig siden legge nogett plaster der paa men dett leetis aff sig sielff.

*Halff hand lette effter sine brødre paa vallen ther fantt hand [213 v] Torberg oc Fin sine brødre *som* vore saar, dog icke døelig saar. tha tallede Fin hannem haardelig till, och saa modig *som* hand vor [da kaste hand en sax till hannem oc ville slagitt hannem ihiell, oc sagde [din Gudz foræder saa ille du har giortt.

*Halff lod føre sine brødre *met* seg oc [forbantt deris saar. Haralld Syuorsønn kom op paa fieldene, oc kom hen i Jampteland da vor hand xv Aar gammell, siden foer hand ind i Suerig oc kom till Rytzland [till Janisleff konge.

Torgiulls Almosønn oc grimer hans sønn førde till Valstaden om queldden der *thet* *vår mørckt [kong Oluffs lig, och bare dett till ett lidett hus *som* *vår der noget ifra [214 r] The haffde wand oc liuß *met* sig oc tog hans klæder aff hannem, och suøpte hannem [i ett rent klæde, oc lagde hannem i hußitt oc [bant dørenn till, oc siden ginge de hen till sitt egitt. Den samme natt kom der en blind mand *som* haffde en dreng *met* sig, hand tog sig herberg i dett samme hus *som kongens* lig laa. Da drengen haffde lett den blinde mand der ind da ville hand legge sig neder oc hvile sig, i dett fantt hand for sig paa gulffuett huad der *vår, da hende sig, att hand tog strax op {met} i sine øgne *met* sine hender. Hand sagde till drengen, her vill ieg iche ligge her er saa vaatt paa gullett, oc gick [214 v] vd, *som* hand kom da vd, kunde hand see sine hender, oc kunde noget *noget* *nogett andett see ocsaa, hand gick till den gaard *som* Torgiuß vor, der sagde han fra huad hannem *vår væderfaritt, vdi *det* lille huß huor hand haffde faait sin siun igien oc viste allesammen att hand haffde lenge veritt blind, thi talet de seg imellum huad vnder der *monne* vere vdi dett hus, men Torgiuß oc hans søn viste vell att de hadde boritt kongens lig der ind. Thi bleff de red att kongens fiender

schulle komme oc Randsage hußitt oc tage kongens lifft bortt, thi foer de strax bortt om natten oc lagde ligett [vdi schogenn oc forvarett thet oc ginge siden hiem oc soff den natt.

[Torgiulft oc Hans rædis att bøn-[215 r]derne hans vuenner schulle finde kongens lig, thi de haffde sagt, att funde de thet, da schulle de enten henge dett eller siuncke dett neder i haffuett. The haffde seett obenbarligt ett liuß brende offuer kongens lig om natten. De bleffue forferditt oc viste icke huad de schulle bestille. De giorde en kiste oc lagde kongens lig vdi de giorde oc en anden kiste den lagde de fuld aff halm oc sand, thi de redis fast for bønderne; der bønderne vaare paa siste dragen fra Stikkelstad. Tha toge de bode kisterne oc førde till schibs: de vore 7 eller 8 till hobe. Kongens lig sette de neden vnder, oc forvarit der dett andett sette de offuen paa de fore strax till *Tromhiem och [215 v] agde till kongens brygge. Saa sende Torgiulß bud till biskop Segur den dansche, att kongens lig vor kommen till bryggen, bispen sende sine mend till Torgiulß, de toge en rocr skude oc komme till Torgiulß, han fick dem den kiste som stod offuen paa som vor halm oc sand vdi, oc dett vaar mørck natt. Ther effter foer Torgiuls op att Aaen met ligett, offuen for byen, der baare de op ligett vdi ett øde hus, oc vacte der offuer om natten, [Om natten gick hand i byen oc talde met dem som haffde veritt kongens venner tillforn, oc hand spurde dem om de ville tage vid kongens lig: de sagde: att [the tore for ingen deell gjøre det. saa toge de kongens lig oc groffue det ned i [en sand *bagge om natten, oc giorde slett der offuer att ingen kunde finde [*På det bortkomne siste bladet hev setningi truleg vore fullførd med ordet det. Resten av kapitlet lyder i B såleis: hofdv þeir þessv lokit ollv adr dagadi foro þa til skipsins logdv þegar vt or anne. foro sidan ferdar sinnar til þess er þeir komv heim a stiklastadi.*]

Eit gammalt utdrag or Bergsbok er lastet ned gratis fra bokselskap.no